

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
AGENCIJA ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE**

I N F O R M A C I J A
O BANKOVNOM SUSTAVU
FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE
31. 12. 2013.

Sarajevo, ožujak 2014.

Agencija za bankarstvo Federacije BiH, kao regulatorna institucija koja obavlja superviziju (nadzor) banaka, sačinila je Informaciju o bankarskom sistemu Federacije BiH (stanje 31. 12. 2013. po konačnim nerevidiranim podacima) na temelju izvješća banaka, te ostalih informacija i podataka koje su banke dostavile. Obuhvaćeni su i rezultati i podaci do kojih se došlo kontrolama na licu mjesta (on site) i analizama u Agenciji (off site financijske analize).

I. U V O D **1**

II. NADZOR BANKOVNOG SUSTAVA **6**

- 1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO** **6**
- 2. BANKARSKA SUPERVIZIJA** **6**
- 3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA** **10**

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH **12**

- 1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA**
  - 1.1. Status, broj i poslovna mreža** **12**
  - 1.2. Struktura vlasništva** **13**
  - 1.3. Kadrovi** **16**
- 2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA**
  - 2.1. Bilanca stanja** **17**
    - 2.1.1. Obveze** **22**
    - 2.1.2. Kapital – snaga i adekvatnost** **27**
    - 2.1.3. Aktiva i kvaliteta aktive** **32**
  - 2.2. Profitabilnost** **43**
  - 2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope** **48**
  - 2.4. Likvidnost** **52**
  - 2.5. Devizni rizik** **60**

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE **63**

P R I L O Z I **65**

I. UVOD

Poslovanje bankarskog sektora se i u 2013. godini odvijalo u nepovoljnom okruženju i u uvjetima stagnacije gospodarskog razvoja kao posljedice globalne financijske i dužničke krize. Neznatan ekonomski rast, teško stanje u realnom sektoru i brojni unutarnji problemi uzrokovani političkim stanjem u zemlji, uz ograničeni pristup novim stabilnim izvorima financiranja negativno se odražavaju na stanje i perspektive bankarskog sektora. I pored svih negativnih utjecaja, bankarski sektor je i dalje ostao stabilan, adekvatno kapitaliziran, štednja stanovništva je zadržala trend rasta, a likvidnost je i dalje zadovoljavajuća.

Na dan 31. 12. 2013. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka u odnosu na 31. 12. 2012. je manji za jednu banku, Postbank BH d.d. Sarajevo, kojoj je ukinuta bankarska dozvola. Broj zaposlenih u bankarskom sektoru F BiH sa 31. 12. 2013. iznosio je 7.051, što je manje za 79 zaposlenika ili 1 % u odnosu na kraj 2012. godine.

Bilančna suma bankarskog sektora sa 31. 12. 2013. iznosila je 15,4 milijarde KM i za razliku od prethodne dvije godine, ostvarila je rast od 3,1% ili 458 milijuna KM. Krediti, kao najveća stavka aktive banaka, u 2013. godini zabilježili su također blagi rast od 1,7% ili 186 milijuna KM i na kraju godine iznosili su 10,9 milijardi KM ili 70% od bilančne sume banaka u F BiH. U strukturi kredita, jednak je udjel kredita stanovništvu i kredita pravnim osobama od 47,9% ili 5,2 milijarde KM.

Ukupni nekvalitetni krediti iznose 1,6 milijardi KM s udjelom u odnosu na ukupne kredite od 14,6%. Udjel nekvalitetnih kredita u odnosu na ukupne kredite porastao je za 1,4 postotna boda u odnosu na kraj 2012. godine, kada su iznosili 13,2% od ukupnih kredita. Udjel nekvalitetnih kredita odobrenim pravnim osobama u odnosu na ukupne kredite pravnim osobama iznosi zabrinjavajućih 18,8% i veće je za 3,2% postotna boda u odnosu na kraj 2012. godine. Udjel nekvalitetnih kredita stanovništva u odnosu na ukupne kredite plasirane stanovništvu iznosi 10% i manje je za 0,5 postotnih bodova nego na kraju 2012. godine.

Novčana sredstava iznose 4,4 milijarde KM ili 28,6% od bilančne sume banaka u F BiH i zabilježila su rast od 11,5% ili 455 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine. Ostvareni rast novčanih sredstava prvenstveno je rezultat rasta depozita od 5,1% ili 563 milijuna KM, ali i posljedica vrlo skromnog kreditnog rasta.

U strukturi izvora financiranja banaka depoziti u iznosu od 11,5 milijardi KM i s udjelom od 74,6% i dalje su najznačajniji izvor financiranja banaka u F BiH. Štedni depoziti, kao najznačajniji i najveći segment depozitnog i financijskog potencijala banaka, zadržali su pozitivan trend rasta i na kraju 2013. godine iznosili su 6,2 milijarde KM, što je za 7,7% ili 445 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine. Štedni depoziti, u odnosu na kraj 2008. godine kada su iznosili četiri milijarde KM, u proteklom razdoblju povećani su za 54% ili 2,2 milijarde KM.

Kreditne obaveze banaka sa 31. 12. 2013. iznosile su 1,04 milijarde KM ili 6,7% od ukupnih izvora financiranja i manje su u odnosu na kraj 2012. godine za 102 milijuna KM ili 9%. I u 2013. godini nastavljen je trend smanjenja zaduživanja banaka iz F BiH u inozemstvu, posebno od matičnih grupacija. U posljednje tri godine ovi izvori su smanjeni za cca 50 %.

Ukupni kapital banaka je sa 31. 12. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 4,2% ili 93 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećane po osnovi dokapitalizacije i uplatom u rezerve kod jedne banke. Regulatorni kapital iznosio je 2,3 milijarde KM i povećan je za 6% ili 128 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, uz manje promjene u njegovoj strukturi.

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava, kao jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala banaka, sa 31. 12. 2013. iznosila je 18,0%, što je za 0,7 postotnih bodova više nego na kraju 2012. godine, te je i dalje znatno viša od zakonskog minimuma (12%), što predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

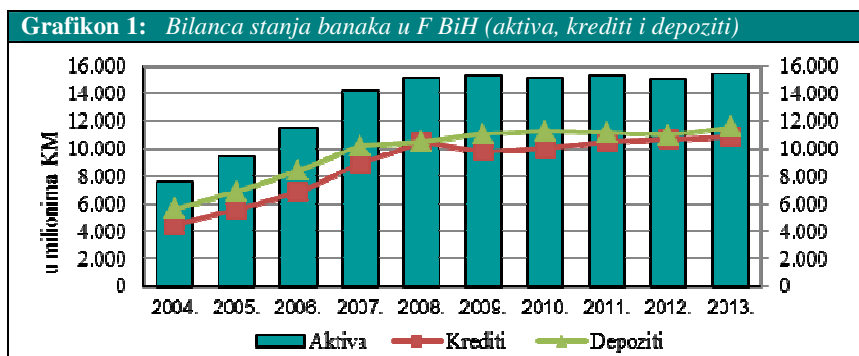
Prema nerevidiranim podacima iz računa dobiti i gubitka za 2013. godinu, banke u Federaciji BiH ostvarile su gubitak u iznosu od 228 tisuća KM. Pozitivan finansijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 140 milijuna KM, koliko je iznosio i ukupan gubitak kod tri banke.

• **Rast i razvoj bankarskog sektora i struktura prema vlasništvu:** U sljedećoj tablici daje se pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka u posljednjih pet godina.

Tablica 1: Pregled promjena u broju i vlasničkoj strukturi banaka			
	Državne banke	Privatne banke	UKUPNO
31.12.2008.	2	18	20
U 2009. godini nije bilo promjena			
31.12.2009.	2	18	20
Promjene u 2010. godini			
-oduzete dozvole	-1		-1
31.12.2010.	1	18	19
U 2011. godini nije bilo promjena			
31.12.2011.	1	18	19
Promjene u 2012. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2012.	1	17	18
Promjene u 2013. godini			
-oduzete dozvole		-1	-1
31.12.2013.	1	16	17

Bilanca stanja

Tijekom posljednjih pet godina, pod utjecajem ekonomske i finansijske krize, bankarski sektor karakterizira stagnacija, s neznatnim promjenama u ključnim bankarskim kategorijama: bilančnoj sumi, depozitima, novčanim sredstvima, kreditima i ukupnom kapitalu. Ipak, za razliku od prethodne tri godine, u 2013. godini prisutna su pozitivna kretanja, odnosno rast bilančne sume, kao rezultat rasta depozita, što se pozitivno odrazilo na novčana sredstva. Kreditni izvori, najvećim dijelom kreditne linije financirane od stranih kreditnih institucija, su u kontinuiranom padu, kao rezultat razduživanja, odnosno plaćanja dospjelih obveza i slabog dotoka novih investicija iz inozemstva. U segmentu kreditiranja nastavljen je pozitivan trend blagog rasta iz prethodne tri godine. Aktiva banaka ostvarila je blagi rast od 3,1% ili 458 milijuna KM i iznosila je 15,4 milijarde KM. U posljednjih pet godina bilančna suma se kretala između 15 milijardi KM i 15,4 milijarde KM, odnosno oscilirala je unutar +/-460 milijuna KM (najniža razina od 15 milijardi KM bio je na kraju 2012. godine).

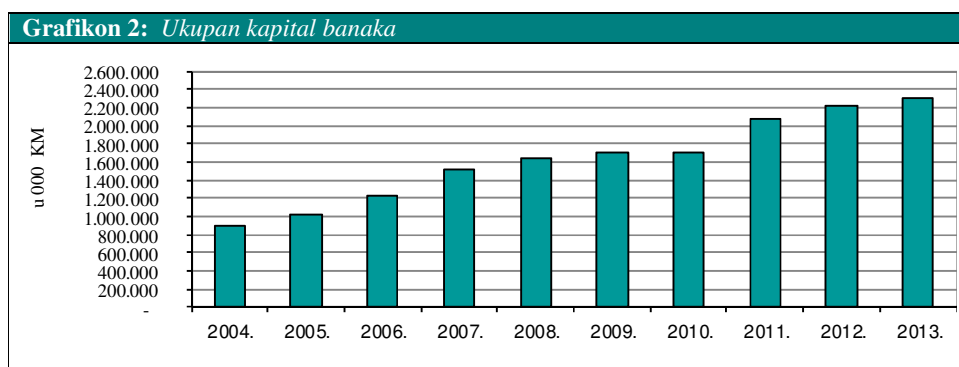
Rast bilančne sume od 3,1% u odnosu na 2012. godinu rezultat je rasta depozita za 5,1% ili 563 milijuna KM, te ukupnog kapitala za 4,2% ili 93 milijuna KM. U 2013. godini nastavljen je trend smanjenja kreditnih obveza, stopa pada iznosila je 9% ili 102 milijuna KM. Na kraju 2013. godine depoziti su iznosili 11,5 milijardi KM, ukupan kapital 2,3 milijarde KM, a kreditne obveze jednu milijardu KM.

U aktivi banaka, s udjelom od 70,2% najznačajnija stavka su kreditni plasmani koji su u 2013. godini povećani za 1,7% ili 186 milijuna KM i iznose 10,9 milijardi KM. Najveće promjene se odnose na dva dominantna sektora. Krediti privatnim poduzećima povećani su za 1% ili 61 milijun KM, iznosili su 5,2 milijarde KM, što je udjel od 47,9% u ukupnim kreditima, dok su krediti stanovništvu imali rast od 2% ili 118 milijuna KM, s istim iznosom i udjelom kao krediti plasirani privatnim poduzećima.

Novčana sredstava imala su umjeren rast od 11,5% ili 455 milijuna KM, iznosila su 4,4 milijarde KM, što je udjel od 28,6% u aktivi.

Depoziti, s udjelom od 74,6% i iznosom od 11,5 milijardi KM i dalje su najznačajniji izvor za financiranje banaka u FBiH.

Ukupan kapital banaka iznosio je 2,3 milijarde KM (dionički 1,2 milijarde KM) i veći je za 4,2% ili 93 milijuna KM. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećanje po osnovi dokapitalizacija novom emisijom i uplatom u rezerve od cca 130 milijuna KM, a negativan smanjenje po osnovi isplate dividende (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM.

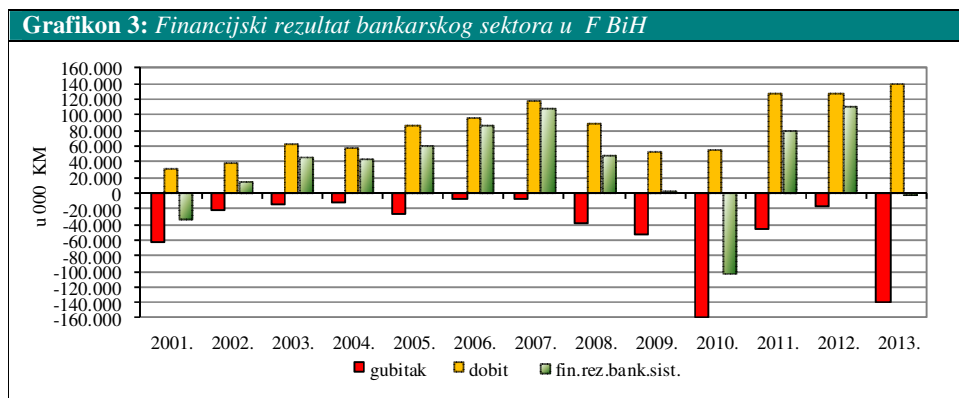
Račun dobiti i gubitka

Nakon 2001. godine, kada je na razini sustava ostvaren gubitak u iznosu od 33 milijuna KM, započeo je pozitivan trend uspješnog poslovanja, koji je zbog širenja globalne ekonomske i financijske krize u 2008. godini zaustavljen, tako da je došlo do značajnog pada profitabilnosti ukupnog bankovnog sustava u Federaciji BiH. U 2010. godini, kao posljedica negativnog utjecaja krize, pad profitabilnosti je bio najizraženiji. Međutim, u 2011. i 2012. godini zabilježena su pozitivna kretanja u segmentu profitabilnosti, s tim da treba istaći da je financijski rezultat ukupnog sustava zadnjih nekoliko godina pod ključnim pozitivnim utjecajem dvije najveće banke u sustavu, a negativnim jedne velike banke.

Prema podacima iz računa dobiti i gubitka za 2013. godinu na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvaren je gubitak u iznosu od 228 tisuća KM (u 2012. godini dobit 110 milijuna KM), a nakon 2001. godine bankovni sustav je jedino još u 2010. godini poslovao s gubitkom (103 milijuna KM).

Pozitivan financijski rezultat ostvaren je kod 14 banaka u ukupnom iznosu od 140 milijuna KM, što je za 9% ili 12 milijuna KM više nego u 2012. godini (14 banaka, 128 milijuna KM), dok su tri banke iskazale gubitak u iznosu od 140 milijuna KM, što je za cca osam puta više ili 123 milijuna KM nego prethodne godine (četiri banke, 18 milijuna KM).

Razlog drastičnog pada finansijskog rezultata ukupnog sektora u 2013. godini prvenstveno je utjecaj enormnog gubitka jedne banke (116 milijuna KM), koji je rezultat visokog rasta troškova ispravaka vrijednosti, uzrokovanog izrazito lošim kvalitetom kreditnog portfelja. Iako je većina banaka ostvarila bolji finansijski rezultat-dobit nego prethodne godine, trend u kvarenju kvaliteta aktive, iako usporeniji, nastavljen je u 2013. godini kod najvećeg broja banaka, što dovodi do sumnje da su ispravke vrijednosti kod nekih banaka podcijenjene, a finansijski rezultat precijenjen.

Ukupan prihod u 2013. godini iznosio je 859 milijuna KM i za 1% ili 10 milijuna KM je veći nego u 2012. godini, neto kamatni prihod iznosio je 542 milijuna KM, što je na približnoj razini kao i u 2012. godini i s udjelom od 63% u strukturi ukupnog prihoda. Operativni prihodi, kao druga komponenta ukupnog prihoda, imali su rast od 3% ili osam milijuna KM, iznosili su 317 milijuna KM, što je skoro isti udjel od 37% kao i krajem 2012. godine. Na strani rashoda, troškovi ispravke vrijednosti veći su za visokih 59% ili 85 milijuna KM u odnosu na 2012. godinu, iznose 230 milijuna KM (27% ukupnog prihoda), zbog čega su i ukupni nekamatni rashodi imali značajan rast od 17% ili 120 milijuna KM, odnosno ostvareni su u iznosu od 841 milijun KM.

• **Vlasnička struktura:** Na kraju 2013. godine vlasnička struktura banaka u Federaciji BiH je bila sljedeća: jedna banka u pretežno državnom vlasništvu, a od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu. Prema kriteriju zemlje porijekla vlasnika-dioničara, odnosno kriteriju izravno ili neizravno većinsko vlasništvo preko članica iz grupe, na kraju 2013. godine najveći je udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije (52,8%), slijede talijanske banke (15,8%), dok ostale zemlje imaju udjele manje od 6,3%.

U 2013. godini došlo je i do manjih promjena udjela državnog, stranog i privatnog domaćeg (rezidenata) kapitala u ukupnom dioničkom kapitalu, koji je sa 31. 12. 2013. godine iznosio 1,2 milijarde KM. Udjel državnog kapitala od 2,7% je smanjen za 0,1 postotni bod. Strani kapital nominalno je povećan za 14 milijuna KM, odnosno na jednu milijardu KM, a udjel je povećan sa 83,5% na 84,5%. Privatni kapital (rezidenata) smanjen je za 11 milijuna KM, iznosio je 154 milijuna KM, a udjel u ukupnom dioničkom kapitalu smanjen je sa 13,7% na 12,8%.

• **Koncentracije i konkurencija:** Što se tiče situacije i dešavanja na bankarskom tržištu Federacije BiH, gdje su u borbi za klijente i veći tržišni udio, banke u prethodnim godinama ulazile u akvizicije i integracijske procese kroz pripajanja, u zadnjih pet godina, dakle u razdoblju djelovanja ekonomske i finansijske krize, nije bilo spajanja/pripajanja banaka, ali je broj banaka manji za tri zbog oduzimanja bankarske dozvole tim bankama, s napomenom da je na kraju 2013. godine u Federaciji BiH bilo 17 banaka. Ocjena finansijskih stručnjaka je da će po završetku integracijskih procesa u sustavu ostati do 15 jakih banaka. Naime, šest do sedam velikih banaka u stranom vlasništvu kontrolirat će 90% tržišta, kojim već sada suvereno vladaju, dok će se manje banke profilirati kao banke lokalnog i/ili regionalnog karaktera.

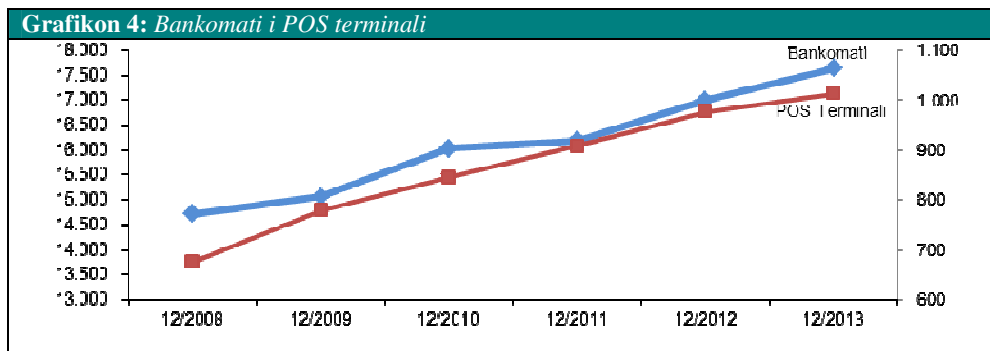
Kod četiri banke, koje i dalje imaju dominantan udjel od 65,3% (na kraju 2012. godine 68,1%), aktiva je u rasponu od 1,2 milijarde KM do 3,8 milijardi KM. Najveći broj banaka (9) je s aktivom manjom od 500 milijuna KM i s tržišnim udjelom od 14%, od toga jedna ima aktivu manju od 100 milijuna KM i neznatan udjel od 0,5%. Četiri banke su s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM i udjelom od 20,7%.

Jedan od pokazatelja koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel pet najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama. CR5 kao pokazatelj tržišnog udjela (aktive) na kraju 2013. godine u bankovnom sustavu u Federaciji BiH iznosio je 71,6%, za kredite 71,1% i depozite 72,5 (2012. godine 74,2%, 73,5% i 74,5%), ali ipak je evidentna dominacija dvije najveće banke u sustavu koje „drže“ 50% tržišta.

U tržišnoj „utakmici“ banke koriste različite instrumente, od politike kamatnih stopa, unapređenja organizacije, kadrovskog jačanja, jakog marketinškog nastupa, do širenja poslovne mreže, financijske podrške „majke“ ili članica iz grupacije.

Kartično poslovanje u većini banaka u Federaciji BiH je značajna poslovna aktivnost, prvenstveno kreditnog karaktera, a reflektira se kroz sve masovnije korištenje kreditnih i debitnih kartica i povećanje opsega bezgotovinskog plaćanja.

Tijekom 2013. godine instalirano je 36 novih bankomata, a na kraju godine njihov broj iznosio je 1.012. Broj POS terminala također je povećan i to za 635, tako da je na kraju 2013. godine na 17.625 POS terminala bilo moguće plaćati robu karticama.

¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

II. NADZOR BANKOVNOG SUSTAVA

1. AGENCIJA ZA BANKARSTVO

Agencija za bankarstvo FBiH (dalje: FBA) dala je puni doprinos reformi bankarskog sektora iako je, nerijetko, bilo prisutno nerazumijevanje za mjere koje je poduzimala. Kao neovisna i samostalna institucija za nadzor i licenciranje banaka, osnovana je u drugoj polovici 1996. godine i njen rad od početka je usmjeren na stvaranje jakog i stabilnog bankovnog sustava, tržišno orijentiranog i oslonjenog na međunarodne standarde poslovanja i supervizije (nadzora) banaka.

Zakonom o FBA utvrđeni su njeni osnovni zadaci koji se, u najkraćem, odnose na izdavanje dozvola za osnivanje i rad banaka, donošenje regulatornih podzakonskih akata, nadziranje rada banaka, mikrokreditnih organizacija i leasing društava i poduzimanje mjera u skladu sa Zakonom, što uključuje i uvođenje postupaka privremene uprave i likvidacije banaka, odnosno iniciranje postupaka stečaja nad bankama.

U proteklih 17 godina FBA je, prema ocjenama i domaćih i stranih dužnosnika, dostigla visoku razinu profesionalnosti, sa zaposlenicima koji posjeduju stručnost i znanja iz oblasti supervizije, stečena kroz brojne edukacije u zemlji i inozemstvu.

FBA je i u protekloj godini uspješno djelovala da banke u Federaciji BiH što kvalitetnije upravljaju rizicima, naročito kreditnim rizikom, a banke to čine u visokoj mjeri poštujući propisane minimalne kriterije opreza, ali i vodeći računa o interesima svih „stakeholdera“, uključujući i svoje financijsko „zdravlje“.

S osnovnim ciljem da zaštiti interese deponenata, FBA je u razdoblju od svog osnivanja do kraja 2013. godine uvela mjere (privremene uprave, likvidacije i pokretanje stečaja) u 27 banaka. Po nalogu Visokog predstavnika za BiH, privremena uprava je uvedena u jednu banku. Mjere privremene uprave vođene su u 25 banaka.

Od 27 banaka u kojima su poduzete mjere, postupak je okončan u 18 banaka, a na dan 31. 12. 2013. pod mjerama se nalazi devet banaka.

Od 27 banaka u kojima su uvedene mjere:

- u 10 banaka je pokrenut stečajni postupak kod nadležnih sudova. Stečajni postupak okončan je u pet banaka. U pet banaka stečajni postupak je u toku.
- u 10 banaka je pokrenut likvidacijski postupak. Likvidacijski postupak je okončan u šest banaka (u četiri banke su isplaćene sve obveze prema povjeriteljima i dioničarima, a dvije banke su prodane). U četiri banke likvidacijski postupak je u tijeku;
- četiri banke su pripojene drugim bankama;
- tri banke su sanirane i nastavile s radom. Jedna banka je dokapitalizirana i privatizirana, druga je dokapitalizirana, a u trećoj je riješen status banke, izabrani su organi upravljanja i banka je nastavila s radom.

2. BANKARSKA SUPERVIZIJA

Polazeći od potreba globalne makroekonomske i financijske stabilnosti, Komitet za superviziju banaka iz Bazela je 1997. godine donio dvadeset pet osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka koji se moraju poštivati kako bi supervizorski sustav u bankarstvu bio efikasan. Osnovna načela su „de facto“ minimalni standardi za dobru prudencijalnu regulativu i nadzor banaka i bankovnog sustava.

Imajući u vidu značajne promjene koje su se desile na globalnim financijskim tržištima i regulatornim

okruženjima, kao i lekcijama naučenim iz krize od posljednje revizije iz listopada 2006. godine, Bazelski komitet je u rujnu 2012. godine ponovo revidirao osnovna načela. Ovom revizijom osnovna načela spojena su zajedno s osnovnim načelima metodologije (metodologije procjene) u jedan sveobuhvatan dokument. Broj osnovnih načela je povećan sa 25 na 29, reorganizirani su u dvije grupe: supervizorske ovlasti, odgovornosti i funkcije (Načela 1-13) i prudencionalna regulativa i zahtjevi (Načela 14-29), koji naglašavaju važnost dobrog korporativnog upravljanja, upravljanja rizicima kao i usklađenost s regulatornim standardima.

Načela su minimalni zahtjevi koje treba ispuniti i u mnogim slučajevima neophodno ih je dopuniti drugim mjerama kako bi se zadovoljili specifični uvjeti ili regulirali rizici u financijskim sustavima pojedinih zemalja. Načela se odnose na preduvjete za efikasnu superviziju banaka, izdavanje dozvola, opreznosne propise i zahtjeve, supervizorske pristupe i metode za stalnu superviziju banaka, neophodne informacije, ovlasti supervizora, prekogranično bankarstvo, korporativno upravljanje, procese upravljanja rizicima, unutarnje kontrole i revizije, kao i financijsko izvještavanje i vanjsku reviziju.

Općeprihvaćena međunarodna načela, standardi i prakse za bankarsku superviziju koje FBA sve obuhvatnije i dosljednije primjenjuje, uz stalnu pojačanu pažnju prema aktualnim i lako prenosivim uzročnicima kriznih situacija, su bili glavna briga FBA za pripremu i aktiviranje raspoloživih obrambenih aktivnosti i mjera koje su rezultat vlastitih iskustava, ali i „naučenih lekcija“ u mnogo razvijenijim i snažnijim, krizom naročito pogođenim, bankovnim sustavima.

Propise, njihovo poboljšanje i dogradnju, kao i operativne odluke iz svoje nadležnosti, FBA je donosila uz poduzimanje svih propisanih koraka čiji je osnovni cilj bio da banke u svom radu u najvećoj mjeri osiguraju zakonitost, punu primjenu propisa FBA i svih općeprihvaćenih načela i praksi za njihov, naročito u uvjetima sveprisutne recesije, oprezan i uspješan rad. Pored navedenog, insistiranje i ciljevi svih napora FBA bili su usmjereni na jačanje kapitala banaka, poboljšanje njihovih kreditnih politika i njihova dosljedna primjena u praksi, podizanje opreza na najvišu moguću razinu u upravljanju kreditnim rizikom, koji je još uvijek dominantan u našem okruženju, i rizikom likvidnosti, ali i na jačanje sposobnosti za upravljanje potencijalnom kriznom situacijom. Uz sve ovo FBA je kontinuirano poticala banke, naročito one koje dominiraju sustavom, za jačanje njihovih financijskih potencijala i putem dodatne specijalne podrške njihovih roditeljskih stranih banaka.

Bankarska supervizija realizirala se kroz kontinuirani proces neposrednih (on site) i posrednih (off site) kontrola banaka i neposrednu komunikaciju s predstavnicima organa upravljanja i rukovođenja banaka, kako bi se sinkronizirale i koordinirale aktivnosti na stabilizaciji bankarskog sektora u Federaciji BiH. Svim kontroliranim bankama, nakon sačinjenih zapisnika, izdani su nalozi za izvršenje i otklanjanje uočenih nedostataka. Kontrolom je utvrđeno da su banke naloge FBA uredno i uglavnom na vrijeme izvršavale. Konkretan, stručan i profesionalan pristup od strane supervizije pri kontroli banaka ima za cilj dalje unapređenje kvalitete poslovanja banaka, njihove profitabilnosti, solventnosti i sigurnosti u poslovanju, što je obostrani interes.

Aktivnosti vezane za adekvatnu primjenu MRS/MSFI u bankama su i u 2013. godini bile od značaja. Po uvođenju i stupanju na snagu Upute FBA o izmijenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (u daljnjem tekstu: Uputa) u 2012. godini, odnosno prvoj primjeni MRS-a 39, izvršene su kontrole u svim bankama po pitanju kvalitete metodologija za izračun umanjenja financijske imovine po MRS-u 39/37 i njihove primjene u bankama. U tim kontrolama utvrđene su značajne slabosti u ovom segmentu i odstupanja u kvaliteti i suštini primjene MRS/MSFI. Stoga su svim bankama izrečene korektivne mjere iz ovog segmenta, što je zahtijevalo da se i u 2013. godini kontrolira izvršenje naloženih korektivnih mjera i preporuka FBA, kroz ciljane kontrole izvršenja naloga ili kvalitete aktive u bankama.

Početak 2012. godine stupile su na snagu odluke FBA koje se odnose na upravljanje informacijskim sustavima i rizikom eksternalizacije u bankama, a tijekom 2013. godine kroz ciljane kontrole pratio se proces uklađivanja banaka s navedenom regulativom.

Najznačajnije izmjene i dopune u postojećem regulatornom okviru za poslovanje banaka tijekom 2013. godine odnosile su se na donošenje novih odluka po pitanjima privremenog ograničenja i minimalnih uvjeta za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banke, kao i segmenta korporativnog upravljanja – odluke o politici i praksi naknada u bankama, o procjeni članova organa banke (fit&proper kriteriji), te o savjesnom postupanje članova organa banke.

Tijekom 2013. godine nastavljene su aktivnosti na implementaciji Strategije, koja podrazumijeva oprezan i postepen prelazak na novi regulatorni okvir u BiH, počevši od jednostavnijih ka složenijim pristupima u izračunu kapitalnih zahtjeva za pokriće rizika u poslovanju banaka. Strategija odražava opredjeljenje direktnog usklađivanja s regulatornim okvirom EU, polazeći od novog globalnog regulatornog okvira CRD IV/CRR, odnosno aktualne reforme cjelokupnog sustava financijske supervizije i regulacije na globalnoj razini, uvažavajući i iskustva regulatora iz okruženja u tom procesu. FBA je zajedno s Agencijom za bankarstvo Republike Srpske (u daljnjem tekstu: ABRs), uz tehničku pomoć USAID PARE Projekta i u suradnji sa UBBiH, realizirala aktivnosti na provođenju preliminarnog QIS-a koji je obuhvatio primjenu standardiziranog pristupa za izračunavanje kapitalnog zahtjeva za kreditni rizik. Generalni zaključak provedenog QIS-a je da bi na razini bankovnog sustava u FBiH došlo do povećanja stope adekvatnosti kapitala.

FBA je s Međunarodnim monetarnim fondom, Centralnom bankom BiH i ABRs-om u 2013. godini nastavila i intenzivirala rad na razvijanju sposobnosti za prikupljanje i analizu „Indikatora financijskog zdravlja“ kao jednog od preduvjeta za jačanje i veću efikasnost nadzora nad ukupnim financijskim, a ne samo bankarskim sektorom. Također je nastavljeno i s razvojem metodologije i primjenom stres testova za kreditni rizik i utjecaj na kapital, zasnovan na makroekonomskim pretpostavkama, kao i upoznavanje banaka s rezultatima izvršenih stres testova. Pripremljena je i metodologija za utvrđivanje liste sistemski važnih banaka u BiH.

FBA je zajedno s predstavnicima Misije MMF u okviru ispunjenja obveza po stand-by aranžmanu, redovno kvartalno razmatrala i analizirala utjecaj svjetske ekonomske i dužničke krize na domaći bankarski i financijski sektor, kretanja u bankarskom sektoru, kapitaliziranost banaka u F BiH, rezultate stres-testova za bankovni sustav i za pojedinačne banke, aktuelni regulatorni i bankarski zakonodavni okvir, ispunjenje preporuka iz ranijih Misija MMF, kao i planirane izmjene u regulatornom okviru. U 2013. godini ostvarena je i suradnja u okviru tri misije tehničke pomoći MMF-a u BiH i to: „Pomoć za pitanje nekvalitetnih kredita u bankovnom sustavu i unapređenje okvira za rješavanje problema nesolventnosti“, „Plan za izvanredne situacije i spremnost za rješavanje neočekivanih kriza financijskog sektora, jačanje bankarske supervizije i stres testovi banaka“ i „Pripravnost za krizu i planiranje izvanrednih mjera“.

Sa ABRs-om i Agencijom za osiguranje depozita BiH nastavljena je suradnja u okviru izgradnje regulatornog okvira, redovne razmjene informacija i zajedničkog djelovanja.

S Udruženjem banaka BiH realizirana je suradnja kako po pitanju primjene postojećih regulatornih rješenja i prijedloga za njihovu izmjenu, tako i u procesu donošenja novih regulatornih rješenja.

U 2013. godini FBA je zajedno sa ABRs, predsjedavala BSCEE Grupom. U okviru spomenutih aktivnosti, FBA je organizirala i predsjedavala Godišnjom konferencijom BSCEE Grupe, koja je sredinom lipnja 2013. godine održana u Sarajevu. Konferenciji je prisustvovalo oko 40 domaćih i stranih sudionika, uključujući predstavnike iz 21 zemlje članice BSCEE Grupe, Tajništva BSCEE-a, te međunarodnih institucija (ECB, BCBS). Na dvodnevnoj Konferenciji prezentirana su supervizorska iskustva po pitanjima: modaliteta rješavanja nekvalitetnih kredita i kapitalni zahtjevi

unutar članica BSCEE Grupe u odnosu na Bazel III, kao i najaktualniji podaci i regulatorne novosti iz bankovnih sustava pojedinačnih članica.

Sredinom listopada 2013. godine u organizaciji CBBiH, ABRS i FBA, uz tehničku pomoć MMF-a, održan je Forum o prekograničnoj bankarskoj suradnji. Ovaj jednodnevni forum na visokoj razini okupio je predstavnike „banaka-majki“ i njihovih supsidijarnih osoba u BiH, institucije za bankarsku superviziju u njihovim zemljama porijekla, predstavnike supervizorskih i regulatornih agencija u BiH, kao i ključne međunarodne financijske institucije koje su uključene u „Bečku inicijativu“ (WB, EBRD, ECB i EBA). Cilj Foruma je da promovira konstruktivne razgovore o izgledima za bankarski sektor u BiH, izazovima s kojima su banke suočene, poput onih kako postupati s nekvalitetnim kreditima i izgledima za oživljavanje kreditnog rasta, kao i da osigura forum za otvorenu razmjenu mišljenja o izazovima s kojima je suočen ovaj sektor i da doprinese unapređenju suradnje između nadležnih institucija u zemljama porijekla i zemljama domaćina i podrške koju osiguravaju međunarodne organizacije u rješavanju ovih pitanja.

Zbog novog vala krize u Eurozoni koji se odvija od kraja 2011. godine, znakova kreditne krize, kao i procesa razduživanja, odnosno smanjenja zaduženosti bankarskih supsidijara prema svojim bankama majkama, pokrenuta je tzv. „Bečka Inicijativa 2.0“. Cilj „Bečke Inicijative 2.0“ je da se procesom razduživanja bankarskih supsidijara upravlja na način smanjenja sistemskog rizika za zemlje u kojima oni posluju i uspostavi bolje koordinacije između država gdje je sjedište bankarskih grupacija (home) i država u kojem te bankarske grupacije posluju (host), kako bi se osiguralo da se potencijalni problemi prekogranične financijske stabilnosti brže rješavaju i da se uspostavi koordinacija politika i akcija, a posebno u području nadzora, koje su u najboljem zajedničkom interesu i home i host država. Aktivnosti u vezi s ispunjavanjem obveza preuzetih potpisivanjem ovog sporazuma, u proteklom razdoblju, FBA je obavljala u suradnji sa CBBiH i ABRS. Tijekom 2013. godine FBA je aktivno sudjelovala u radu, kako putem foruma „Bečke Inicijative 2.0“, tako i putem regionalnih sastanaka.

Sukladno zahtjevima Načela 13 (ranije Načelo 25) s liste „Osnovnih načela za efikasnu superviziju banaka, koje je izdao Bazelski komitet, do kraja 2013. godine FBA je zajedno s Centralnom bankom BiH i ABRS-om potpisala multilateralni sporazum sa supervizorima zemalja Jugoistočne Europe i to: Albanije, Grčke, Makedonije, Rumunjske, Bugarske, Srbije, Crne Gore i Cipra i Sporazume o uzajamnoj suradnji s nadležnim supervizorskim organima Republike Slovenije, Republike Hrvatske, Republike Srbije, Crne Gore i Republike Turske. MoU-om se pobliže definiraju: razmjena informacija, on-site kontrole, zahtjevi za informacijama i kontrolama, zaštita informacija, kontinuirana suradnja, te ostale odredbe.

FBA je u suradnji sa ABRS i uz tehničku pomoć USAID-e, u 2012. godini izvršila analizu regulatornog okvira u F BiH i njegove usklađenost s Europskim direktivama u pogledu razmjene informacija i zaštite povjerljivosti informacija i pokrenule inicijativu za izmjenu i dopuna Zakona o Agenciji za bankarstvo F BiH, koje je Parlament Federacije BiH usvojio u rujnu 2012. godine. Navedenim izmjenama stvorene su pretpostavke za potpisivanje multilateralnih sporazuma sa supervizorima iz zemalja članica EU, posebno Italije i Austrije. Početkom 2014. godine ECB je dostavila odgovor u pogledu izvršenog pregleda izmjena i dopuna zakonskog okvira entitetskih agencija za bankarstvo u segmentu razmjene i povjerljivosti informacija, te je konstatirano da je u F BiH isti konzistentan s predmetnom EU regulativom koja se odnosi na povjerljivost informacija. BiH će, kao zemlja Zapadnog Balkana, biti informirana o modalitetima suradnje u Jedinostvenom mehanizmu nadzora EU, koji će biti razmatrani u 2014. godini.

U 2013. godini FBA je ostvarila suradnju ne samo s regulatornim institucijama zemalja s kojima su već potpisani memorandumi o razumijevanju, nego i s ostalim supervizorskim institucijama zemalja bližeg i šireg okruženja. Realizirani su posebni oblici konkretne suradnje sa supervizorskom institucijama kroz regionalne i bilateralne sastanke i redovne razmjene informacija o pitanjima poslovanja i stanja roditeljskih banaka i njihovih „kćerki“, odnosno supsidijara.

Sukladno odluci Parlamenta Federacije BiH iz 2006. godine i kasnijeg „CARDS Programa“ koji su pripremili eksperti Evropske centralne banke i grupe evropskih centralnih banaka, FBA je i u 2013. godini u svim prilikama pružala podršku ideji za objedinjavanje supervizije banaka na državnoj razini, jer je prepoznala da, uz mnogobrojne pragmatične razloge, bez ovakve uspostave nadzora nad glavnim segmentom finansijskog sustava, put u Evropsku uniju nije moguć. I evropski eksperti su potvrdili da je: „bankarska supervizija zaista organizirana na državnoj razini u evropskim zemljama, bilo pod pokroviteljstvom centralne banke ili izvan nje“ i da: „... članstvo u Evropsku uniju podrazumijeva uspostavu jedinstvenog bankarskog tržišta koje vodi jedinstvenoj superviziji“.

Sve agresivnija globalizacija i razvoj bankarske industrije, kao i dogradnja i evolucija supervizorskih načela, pravila i standarda, ali i aktualne bolne refleksije globalne finansijske i ekonomske krize koja je „očitala“ brojne lekcije svemu i svakom na koga su utjecale, pokazali su da naročito supervizori banaka moraju stalno biti u tijeku i kontinuirano razvijati svoja znanja, sposobnosti i instrumente za svoje što efikasnije djelovanje u obavljanju svoje misije. Iz svih takvih razloga, kao i iz razloga zapošljavanja novih, naročito mladih kadrova, FBA je i u 2013. godini vodila računa o tim potrebama i, samostalno i uz pomoć različitih međunarodnih za to visoko kvalificiranih i specijaliziranih institucija, provodila nužnu edukaciju svojih zaposlenih, koja se obavljala u zemlji i u inozemstvu, ali i pružala pomoć u specijalističkoj edukaciji drugih nadzornih organa i institucija u Federaciji BiH.

3. BORBA PROTIV PRANJA NOVCA I FINANCIRANJA TERORIZMA

Na temelju stanja banaka u prethodnom razdoblju, izvršenih kontrola usklađenosti poslovanja, te na temelju izvješća koje banke dostavljaju Agenciji može se zaključiti da je kvaliteta upravljanja rizicima i dalje na zadovoljavajućoj razini te da ne postoje razlozi za supervizorsku zabrinutost u pogledu upravljanja rizicima od pranja novca i financiranja terorizma. Kvantiteta rizika se zadržala u granicama umjerenog. Kvaliteta upravljanja rizicima koji se u poslovanju banaka mogu pojaviti kao posljedica pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (rizik reputacije, operativni rizik, pravni rizik, rizici koncentracija u aktivi i depozitima), u bankarskom sektoru Federacije Bosne i Hercegovine je zadovoljavajuća i na razini je kao i u prethodnom razdoblju.

Prihvatljivost klijenta

Banke su usvojile politike o prihvatljivosti klijenata i definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za uspostavu poslovnih odnosa. Na temelju ove politike ustrojile su posebne registre profila klijenta. Izvjestan problem u funkcioniranju ovih registara predstavlja ažuriranje podataka za klijente koje banke razvrstavaju u najrizičnije grupe. Međutim, veoma je značajno da su banke usvojile i da primjenjuju pristup klijentima koji se temelji na analizi rizika koji klijenti nose za banku, odnosno da su definirale koji i kakvi klijenti su prihvatljivi za banku.

Identifikacija klijenta

Banke su usvojile identifikaciju klijenta kao osnovni element standarda «upoznaj svog klijenta». Politiku o identifikaciji klijenta banke primjenjuju kod uspostave poslovnih odnosa s klijentima. Međutim, još uvijek je prisutan problem ažuriranja dokumentacije kojom se verificira izvršena identifikacija kod već uspostavljenih poslovnih odnosa. Pored problema ažuriranja ove dokumentacije prisutan je i problem identifikacije i verifikacije izvora sredstava koja klijentima služe za izvršenje transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po danim kreditima.

Stalno praćenje računa i transakcija

Ova politika se primjenjuje i sve je manje formalnog praćenja računa i transakcija klijenta. U cilju postizanja suštinskog praćenja računa i transakcija klijenata banke su, na temelju primjene načela «upoznaj svog klijenta» definirale limite transakcija po određenim vrstama računa i transakcija, izgradile su informacijske sustave koji omogućavaju primjenu uspostavljenih limita u praćenju računa i transakcija. Definirani limiti, sve više služe preventivnom praćenju računa i transakcija. Međutim, određeni problemi postoje u praćenju transakcija kojima se vrši plaćanje anuiteta po kreditima i direktna su posljedica nevršenja identifikacije izvora sredstava koja se koriste u svrhu plaćanja anuiteta.

Upravljanje rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti

Elementi navedene politike su definirani u programima banaka. Definirane su linije izvješćivanja, kako vanjske, tako i unutarnje.

Izvješćivanje: Banke su u 2013. godini izvjestile 243.721 transakciju, što je 0,3 % ukupno obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine (71.435.220 obavljenih transakcija, po podacima banaka) u vrijednosti od 12,2 milijarde KM, što čini 10,6% ukupne vrijednosti obavljenih transakcija u bankovnom sustavu Federacije Bosne i Hercegovine (114,8 milijardi KM, po podacima banaka). Broj izviještenih transfera u 2013. godini je povećan za 1,3%, u odnosu na prethodnu godinu, a njihova vrijednost je povećana za 2,4%.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera, po načinu izvješćivanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka):

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 2: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih transfera							
R. br.	Opis (naziv transfera)	Transferi u 2012.		Transferi u 2013.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8 (6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi (2+3+4)	240.477	11.896.546	243.741	12.182.777	101,3	102,4
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	7	3.993	13	5.380	185,7	134,7
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	240.389	11.888.089	243.605	12.151.455	101,3	102,2
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	81	4.464	123	25.942	151,8	581,1

U strukturi izviještenih transfera primjetno je znatno povećanje broja (za 85,7%) i vrijednosti (za 34,7%) izviještenih transfera prije njihovog izvršenja u odnosu na prethodnu godinu. Ovo upućuje na izvođenje zaključka da banke preventivno djeluju na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti. Međutim, kako su i broj (veći za 50,8%) a pogotovu vrijednost (veći za 5,8 puta) transfera izviještenih po proteku roka od tri dana bit će potrebno da banke u 2014. godini dodatno razvijaju politike i procedure preventivnog djelovanja kako bi zadržale dostignutu kvalitetu upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti, odnosno kako bi eliminirale rizike od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti u svom poslovanju. Broj transfera izviještenih u propisanom roku ostao je u okvirima povećanja broja ukupno izviještenih transfera (povećanje za 1,3%), kao i njihova vrijednost (povećanje za 2,2%).

Sumnjive transakcije: Banke su u izvješćima 67 transfera označile sumnjivim i svi se odnose na pranje novca. Nije bilo izviještenih transfera zbog sumnji na financiranje terorističkih aktivnosti. Broj izviještenih sumnjivih transfera je veći za 59,5% u odnosu na prethodnu godinu. Vrijednost ovih transfera iznosi 44 milijuna KM, što je pet puta više u odnosu na prethodnu godinu.

U narednoj tablici daje se usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera, po načinu izvješćivanja transfera (prije izvršenja, u propisanom roku i po proteku propisanog roka).

Vrijednost transfera u 000 KM

Tablica 3: Usporedni pregled broja i vrijednosti izviještenih sumnjivih transfera							
R. br.	Sumnjivi transferi	Transferi u 2012.		Transferi u 2013.		%	
		Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost	Broj	Vrijednost
1	2	3	4	5	6	7 (5/3)	8(6/4)
1.	Ukupno prijavljeni transferi	42	8.802	67	43.828	159,5	497,9
2.	Transferi prijavljeni prije izvršenja	6	3.876	13	5.380	216,7	138,8
3.	Transferi prijavljeni u roku od 3 dana	21	3.035	30	16.469	142,8	542,6
4.	Transferi prijavljeni poslije roka od 3 dana	15	1.891	24	21.979	160,0	1.162,3

Struktura izviještenih sumnjivih transfera, kao i struktura ukupno izviještenih transfera, potvrđuje ranije dane konstatacije o kvaliteti upravljanja rizikom od pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti i nepostojanju razloga za supervizorsku zabrinutost. O preventivnom djelovanju banaka može se govoriti u 13 slučajeva u kojima su banke izvješća o sumnjivim transakcijama dostavile Financijsko obavještajnom odjelu prije njihovog izvršenja. O kvalitetnom monitoringu može se govoriti u 30 slučajeva u kojima su banke u razdoblju od tri dana uočile sumnjiva obilježja transakcija i dostavile izvješća o tome, dok se u ostalih 24 slučaja radi o korektivnom djelovanju i to po nalogu FBA.

III. POSLOVNE PERFORMANSE BANAKA U FEDERACIJI BIH

1. STRUKTURA BANKARSKOG SEKTORA

1.1. Status, broj i poslovna mreža

Na dan 31. 12. 2013. u Federaciji BiH bankarsku dozvolu imalo je 17 banaka. Broj banaka je manji u odnosu na 31. 12. 2012., s obzirom da je dana 20. 6. 2013. ukinuta bankarska dozvola i otvoren likvidacijski postupak nad Postbank BH d.d. Sarajevo. Posebnim zakonom regulirano je osnivanje i rad Razvojne banke Federacije BiH Sarajevo, koja je pravni sljednik Investicijske banke Federacije BiH d.d. Sarajevo, od 1. 7. 2008.

U 2013. godini nije bilo važnijeg širenja mreže organizacijskih dijelova banaka. Trend širenja je nastavljen, ali u znatno manjem opsegu nego ranije, čemu je osnovni uzrok financijska kriza. Banke su vršile reorganizaciju svoje mreže poslovnih jedinica tako što su u većoj mjeri vršile promjene organizacijskog oblika, organizacijske pripadnosti ili adrese u sjedištu postojećih organizacijskih dijelova, ali i spajanje i ukidanje nekih organizacijskih dijelova, a sve u cilju racionalizacije poslovanja i smanjenja troškova poslovanja. Ovakvih promjena kod banaka iz Federacije BiH bilo je ukupno 111 (107 promjena na teritoriju Federacije BiH i četiri na teritoriju Republike Srpske): osnovano je 13 novih organizacijskih dijelova, 22 su ukinuta, a kod 76 su bile promjene.

S navedenim promjenama, banke iz Federacije BiH su sa 31. 12. 2013. imale ukupno 580 organizacijskih dijelova, što je u odnosu na 31. 12. 2012. manje za 0,8%.

Pet banaka iz Republike Srpske imale su 27 organizacijskih dijelova u Federaciji BiH, što je više u odnosu na 31. 12. 2012. (25).

Sa 31. 12. 2013. devet banaka iz Federacije BiH imale su 51 organizacijski dio u Republici Srpskoj, a osam banaka je imalo 11 organizacijskih dijelova u Brčko Distriktu.

Dozvolu za obavljanje međubankarskih transakcija u unutarnjem platnom prometu 31. 12. 2013. imale su sve banke, a osigurane depozite imalo je 16 banaka.

1.2. Struktura vlasništva

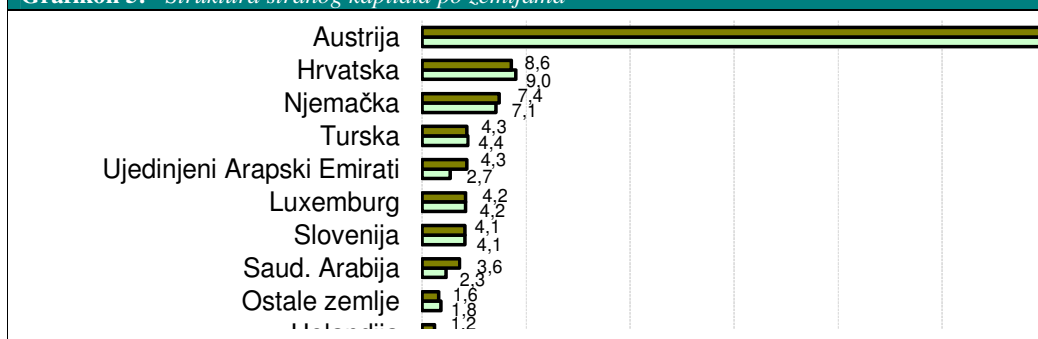
Struktura vlasništva nad bankama² sa 31. 12. 2013., ocijenjena na temelju raspoloživih informacija i uvida u samim bankama, je sljedeća:

- U privatnom i pretežno privatnom vlasništvu 16 banaka (94,1%)
- U državnom i pretežno državnom vlasništvu³ 1 banka (5,9%)

Od 16 banaka u pretežno privatnom vlasništvu, šest banaka je u većinskom vlasništvu domaćih pravnih i fizičkih osoba (rezidenata), dok je 10 banaka u većinskom stranom vlasništvu.

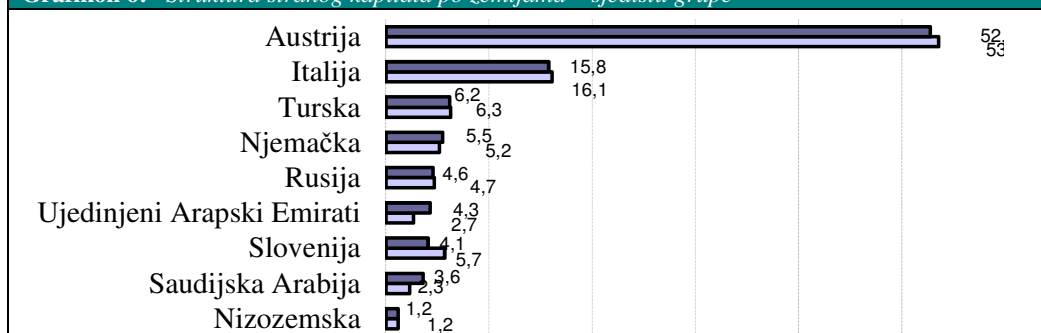
Ako se analizira samo strani kapital, po kriteriju zemlje porijekla dioničara, sa 31. 12. 2013. stanje je neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: najveći udjel stranog kapitala od 60,3% imaju dioničari iz Austrije, slijedi udjel dioničara iz Hrvatske od 8,6%, te Njemačke od 7,4%. Ostale zemlje imale su pojedinačni udjel manji od 5%.

Grafikon 5: Struktura stranog kapitala po zemljama

Međutim, ako se uzmu u obzir kapitalne veze, struktura stranog kapitala može se promatrati i po kriteriju zemlje sjedišta majke-matrice, odnosno grupe u čijem su većinskom vlasništvu (direktno ili indirektno preko članica iz grupe) banke u Federaciji BiH. Prema ovom kriteriju stanje je također neznatno promijenjeno u odnosu na kraj 2012. godine: udjel bankarskih grupa i banaka iz Austrije iznosi 52,8%, slijede talijanske banke s udjelom od 15,8%, ostale zemlje su imale pojedinačni udjel manji od 7%, a od 2012. godine pojavljuje se učešće Rusije⁴ od 4,6%.

Grafikon 6: Struktura stranog kapitala po zemljama – sjedištu grupe⁵

² Kriterij podjele banaka je vlasništvo na dioničkom kapitalu banaka.

³ Državno vlasništvo se odnosi na domaći državni kapital BiH.

⁴ Ruska banka Sberbank kupila je u 2012. godini Volksbank International iz Austrije, u čijem je vlasništvu bila Volksbank BH d.d. Sarajevo.

⁵ Pored zemalja sjedišta matice-grupacije čije su članice banke iz F BiH, uključene su i zemlje iz kojih su svi ostali strani dioničari banaka iz F BiH.

Struktura vlasništva može se promatrati i s aspekta finansijskih pokazatelja, odnosno prema vrijednosti ukupnog kapitala⁶.

-u 000 KM-

Tablica 4: Struktura vlasništva prema ukupnom kapitalu								
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	1	2	3		4		5 (3/2)	6 (4/3)
Državne banke	50.499	2%	51.114	2%	51.668	2%	101	101
Privatne banke	2.029.566	98%	2.166.261	98%	2.269.387	98%	107	105
U K U P N O	2.080.065	100%	2.217.375	100%	2.321.056	100%	107	105

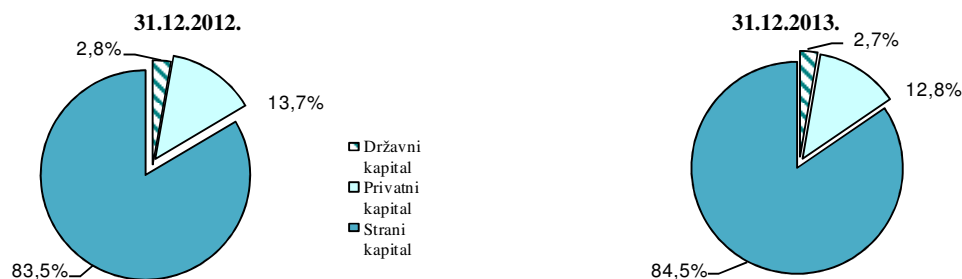
U 2013. godini ukupan kapital povećan je za 5% ili 104 milijuna KM. Najveći pozitivan utjecaj na kapital imalo je povećanje po osnovi dokapitalizacije novom emisijom i uplatom u rezerve od cca 130 milijuna KM, a negativan smanjenje po osnovi prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu, kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM.

Promatrano kroz udjel državnog, privatnog i stranog kapitala u dioničkom kapitalu banaka dobije se detaljnija slika o strukturi vlasništva kapitala banaka u Federaciji BiH.

- u 000 KM-

Tablica 5: Struktura vlasništva prema učešću državnog, privatnog i stranog kapitala									
DIONIČKI KAPITAL	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS		
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Državni kapital	38.072	3,2	33.096	2,8	32.364	2,7	87	98	
Privatni kapital (rezidenti)	174.088	14,6	164.603	13,7	153.549	12,8	95	93	
Strani kapital (nerezidenti)	981.412	82,2	1.003.907	83,5	1.017.822	84,5	102	101	
U K U P N O	1.193.572	100,0	1.201.606	100,0	1.203.735	100,0	101	100	

Grafikon 7: Struktura vlasništva (dionički kapital)

Dionički kapital banaka u Federaciji BiH u 2013. godini je veći za 2,1 milijun KM neto ili za 0,2% u odnosu na 31. 12. 2012. Dionički kapital je povećan za 34 milijuna KM dokapitalizacijom-emisijom dionica u dvije banke, u jednoj banci je povećan za 1,4 milijuna KM dokapitalizacijom iz dobiti, smanjen za 4,9 milijuna KM u jednoj banci nakon naloga FBA za isključenje navedenog iznosa iz kapitala, te smanjen za 28,4 milijuna KM zbog ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije nad Postbank BH.

⁶ Iz bilance stanja po shemi FBA: počevši od 31.12.2011. godine, pored dioničkog kapitala, emisijom ažia, neraspoređene dobiti i rezervi, i ostalog kapitala (financijski rezultat tekućeg razdoblja), u ukupan kapital se uključuju i rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti.

Analiza vlasničke strukture banaka s aspekta dioničkog kapitala detaljnije pokazuje promjene i trendove u bankovnom sustavu FBiH, i to u promjeni strukture vlasništva.

Udio državnog u ukupnom dioničkom kapitalu sa 31. 12. 2013. iznosi 2,7 % i manji je za 0,1 postotni bod u odnosu na 31. 12. 2012., promatrano u relativnim pokazateljima. Promatrano u apsolutnim iznosima, udjel državnog kapitala smanjen je za 0,7 milijuna KM, koliko je iznosio državni kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije.

Udjel privatnog kapitala (rezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu iznosi 12,8% i manji je za 0,9 postotnih bodova u odnosu na 31. 12. 2012., odnosno za 11,1 milijun KM neto. Udjel privatnog kapitala (rezidenata) je smanjen za 4,9 milijuna KM nakon naloga FBA jednoj banci da isključi navedeni iznos iz kapitala, te za 11,4 milijuna KM, koliko je iznosio privatni kapital (rezidenti) u Postbank BH, nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, a povećan je za 1,4 milijuna KM dokapitalizacijom iz dobiti kod jedne banke, te za 3,8 milijuna KM prometom dionica.

Udjel privatnog kapitala (nerezidenata) u ukupnom dioničkom kapitalu povećan je za 1,0 postotni bod (sa 83,5% na 84,5%). Promatrano u apsolutnim iznosima, udjel privatnog kapitala (nerezidenti) povećan je za 13,9 milijuna KM neto, s obzirom da se desilo jedno smanjenje za 16,3 milijuna KM koliko je iznosio strani kapital u Postbank BH nakon ukidanja bankarske dozvole i otvaranja postupka likvidacije, jedno povećanje u iznosu od 34 milijuna KM koliko su iznosile dokapitalizacije u dvije banke, te smanjenje za 3,8 milijuna KM prometom dionica.

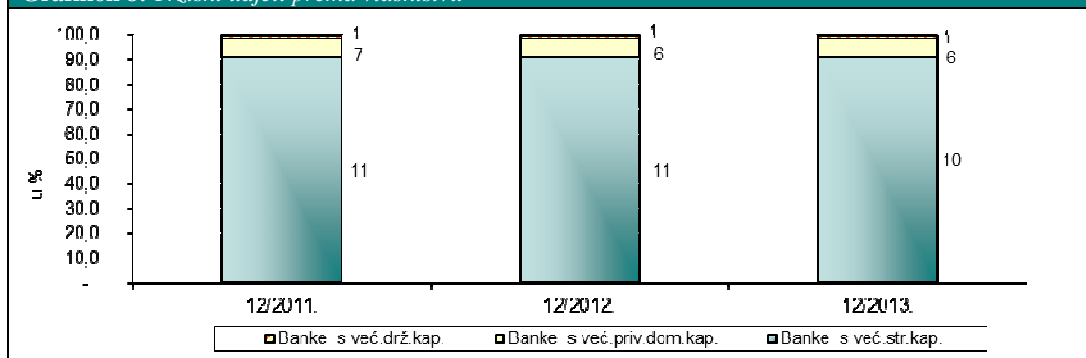
Tržišni udio banaka u većinskom stranom vlasništvu sa 31. 12. 2013. iznosio je visokih 91,0%, banaka s većinskim domaćim privatnim kapitalom 7,4%, a udio banaka s većinskim državnim kapitalom 1,6%.

- u % -

Tablica 6: Tržišni udjeli banaka prema vrsti vlasništva (većinskom kapitalu)

BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.		
	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi	Broj banaka	Udjel u ukup. kapit.	Udjel u ukup. aktivi
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Banke s većinskim državnim kapitalom	1	2,4	1,3	1	2,3	1,4	1	2,2	1,6
Banke s većinskim privatnim domaćim kap.	7	10,3	7,7	6	10,5	7,6	6	9,2	7,4
Banke s većinskim stranim kapitalom	11	87,3	91,0	11	87,2	91,0	10	88,6	91,0
U K U P N O	19	100,0	100,0	18	100,0	100,0	17	100,0	100,0

Grafikon 8: Tržišni udjeli prema vlasništvu

1.3. Kadrovi

U bankama u F BiH na dan 31. 12. 2013. broj zaposlenih iznosio je 7.051, od toga u bankama s većinskim državnim kapitalom 3%, a u privatnim 97%.

Tablica 7: Zaposleni u bankama FBiH								
BANKA	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		3/2	4/3
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Državne banke	177	2%	183	3%	200	3%	103	109
Privatne banke	7.192	98%	6.947	97%	6.851	97%	97	99
UKUPNO	7.369	100%	7.130	100%	7.051	100%	97	99
Broj banaka	19		18		17		95	94

Tablica 8: Kvalifikacijska struktura zaposlenih								
STUPANJ STRUČNE SPREME	BROJ ZAPOSLENIH						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Visoka stručna sprema	3.401	46,1%	3.479	48,8%	3.673	52,1%	102	106
Viša stručna sprema	706	9,6%	667	9,3%	601	8,5%	94	90
Srednja stručna sprema	3.218	43,7%	2.949	41,4%	2.750	39,0%	92	93
Ostali	44	0,6%	35	0,5%	27	0,4%	80	77
UKUPNO	7.369	100,0%	7.130	100,0%	7.051	100,0%	97	99

U 2013. godini broj zaposlenih smanjen je za 79 ili 1%, što je najvećim dijelom rezultat oduzimanja dozvole za rad jednoj banci.

Trend poboljšanja kvalifikacijske strukture zaposlenih kroz povećanje udjela zaposlenih s visokom stručnom spremom nastavljen je i u 2013. godini, s jedne strane kao rezultat rasta ove kategorije za 6% ili 194 radnika, a s druge strane, smanjenja broja zaposlenih sa srednjom stručnom spremom za 7% ili 199 radnika.

Jedan od pokazatelja koji utječe na ocjenu performansi pojedinačne banke i bankovnog sustava je efikasnost zaposlenih, iskazan kao omjer aktive i broja zaposlenih, odnosno iznos aktive po zaposlenom. Veći omjer je pokazatelj bolje efikasnosti poslovanja i banke i ukupnog sustava.

Tablica 9: Aktiva po zaposlenom									
BANKE	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.		
	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.	Broj zaposl.	Aktiva (000 KM)	Aktiva po zaposl.
Državne	177	191.881	1.084	183	209.971	1.147	200	241.605	1.208
Privatne	7.192	15.071.438	2.096	6.947	14.780.795	2.128	6.851	15.207.099	2.220
UKUPNO	7.369	15.263.319	2.071	7.130	14.990.766	2.102	7.051	15.448.704	2.191

Na kraju 2013. godine na razini bankovnog sustava na svakog zaposlenog je dolazilo 2,2 milijuna KM aktive, što je neznatno bolje u odnosu na kraj 2012. godine.

Tablica 10: Aktiva po zaposlenom po grupama						
Aktiva (000 KM)	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.	
	Broj banaka	Broj zaposl.	Broj banaka	Broj zaposl.	Broj banaka	Broj zaposl.
do 1.000	4		3		1	
1.000 do 2.000	9		10		8	
2.000 do 3.000	5		4		7	
Preko 3.000	1		1		1	
UKUPNO	19		18		17	

Analitički pokazatelji za pojedinačne banke kreću se u rasponu od 910 tisuća KM do 3,9 milijuna KM aktive po zaposlenom. Pet banaka ima ovaj pokazatelj bolji od istog za bankarski sektor, a kod tri najveće banke u sustavu prelazi iznos od 2,4 milijuna KM.

2. FINANCIJSKI POKAZATELJI POSLOVANJA BANAKA

Kontrola banaka putem izvješća obavlja se korištenjem izvješća propisanih od strane FBA i izvješća drugih institucija, koji čine bazu podataka utemeljenu na tri izvora:

- 1) Informacije o bilanci stanja za sve banke koji se dostavlja mjesečno, s dodatnim prilogima tromjesečno, koji sadrže detaljnije informacije o novčanim sredstvima, kreditima, depozitima i izvanbilančnim stavkama, te osnovne statističke podatke,
- 2) Informacije o solventnosti banaka, podaci o kapitalu i adekvatnosti kapitala, klasifikaciji aktive, koncentracijama određenih vrsta rizika, poziciji likvidnosti, izloženosti deviznom riziku, kamatnim stopama na kredite i depozite, a na temelju izvješća propisanih od strane FBA,
- 3) Informacije o rezultatima poslovanja banaka (račun dobiti i gubitka po shemi FBA) i izvješća o novčanim tokovima, koji se dostavljaju FBA tromjesečno.

Osim navedenih standardiziranih izvješća, bazu podataka čine i informacije dobivene na temelju dodatnih izvještajnih zahtjeva postavljenih od strane FBA, u cilju što kvalitetnijeg praćenja i analize poslovanja banaka, zatim izvješća o reviziji financijskih izvještaja banaka urađeni od strane vanjskog neovisnog revizora, kao i svi ostali podaci relevantni za ocjenu performansi svake pojedinačne banke i bankovnog sustava u cjelini.

Sukladno odredbama Zakona o početnoj bilanci stanja banaka, banke s većinskim državnim kapitalom obvezne su izvješćivati FBA na bazi „pune“ bilance stanja raščlanjenog na: pasivnu, neutralnu i aktivnu podbilancu. U cilju dobivanja realnih pokazatelja poslovanja banaka u Federaciji BiH u nastavku će se analiza bankovnog sustava temeljiti na pokazateljima iz aktivne podbilance banaka s većinskim državnim kapitalom⁷.

2.1. Bilanca stanja

Bilančna suma bankarskog sektora na kraju 2013. godine iznosila je 15,4 milijarde KM, što je više za 3,1% ili 458 milijuna KM nego na kraju 2012. godine. Negativna kretanja iz prve polovice godine (pad aktive 0,8%, depozita 0,9%, kreditnih izvora 9,7% i novčanih sredstava 3,7%) zaustavljena su u trećem i četvrtom kvartalu, prije svega zbog rasta depozita od 6% ili 661 milijun KM, što se pozitivno odrazilo na navedene segmente. S druge strane, zbog daljnjeg utjecaja financijske i ekonomske krize, kvaliteta kredita je u padu, nenaplativa potraživanja su u porastu, a rast kreditnih plasmana je neznatan i na razini stope iz prethodne godine (2%). Ipak, može se konstatirati da su negativni trendovi u prethodnoj i ovoj godini usporeniji, tako da su promjene neznatne, a ključni pokazatelji poslovanja bankovnog sustava uglavnom stagniraju i, s manjim oscilacijama, održavaju se u posljednje dvije godine na približno istoj razini.

⁷ Državne banke u “punoj bilanci” iskazuju pasivne i neutralne stavke, koje će po izvršenju programa privatizacije preuzeti država. Sa 31.12.2013. kod jedne državne banke ove stavke su iznosile 639 milijuna KM.

- 000 KM-

Tablica 11: Bilanca stanja								
O P I S	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	IZNOS	Udjel %	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A K T I V A (IMOVINA):								
Novčana sredstva	4.378.076	28,8	3.962.581	26,4	4.417.898	28,6	91	111
Vrijednosni papiri ⁸	458.465	3,0	548.467	3,7	562.513	3,6	120	103
Plasmani drugim bankama	79.940	0,5	78.522	0,5	51.960	0,3	98	66
Kreditni	10.487.671	68,7	10.666.124	71,1	10.852.400	70,2	102	102
Ispravka vrijed.	931.946	6,1	1.007.459	6,7	1.163.530	7,5	108	115
Kreditni- neto (kreditni minus isp.vrijed.)	9.555.725	62,6	9.658.665	64,4	9.688.870	62,7	101	100
Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	540.749	3,5	521.493	3,5	512.985	3,4	96	98
Ostala aktiva	250.364	1,6	221.038	1,5	214.478	1,4	88	97
UKUPNA AKTIVA	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.448.704	100,0	98	103
P A S I V A:								
OBVEZE								
Depoziti	11.124.675	72,9	10.961.001	73,1	11.523.849	74,6	99	105
Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	0,0	2.000	0,0	0	0,0	100	n/a
Obveze po uzetim kreditima	1.319.299	8,6	1.141.561	7,6	1.039.381	6,7	87	91
Ostale obveze	737.280	4,9	668.829	4,5	575.087	3,7	91	86
KAPITAL								
Kapital	2.080.065	13,6	2.217.375	14,8	2.310.387	15,0	107	104
UKUPNO PASIVA (OBVEZE I KAPITAL)	15.263.319	100,0	14.990.766	100,0	15.448.704	100,0	98	103

Tablica 12: Aktiva banaka prema vlasničkoj strukturi											
BANKE	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS				
	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	Broj banaka	Aktiva (000 KM)	8 (5/3)	9(7/5)			
1	2	3	4	5	6	7					
Državne	1	191.881	1%	1	209.971	1%	1	241.605	2%	109	115
Privatne	18	15.071.438	99%	17	14.780.795	99%	16	15.207.099	98%	98	103
UKUPNO	19	15.263.319	100%	18	14.990.766	100%	17	15.448.704	100%	98	103

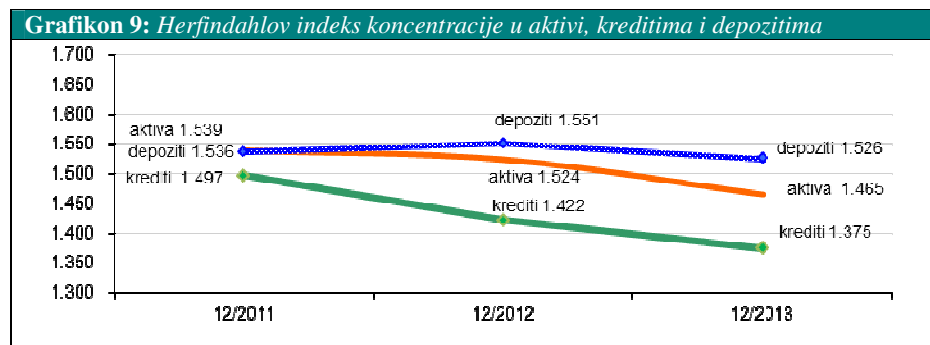
Kod 12 banaka aktiva je veća nego na kraju 2012. godine, dok je kod preostalih pet banaka aktiva smanjena, stopa pada se kretala u rasponu od 1% do 23%. Negativan utjecaj od 50 milijuna KM na bilančnu sumu bankovnog sustava imalo je oduzimanje dozvole za rad jedne banke u šestom mjesecu 2013. godine.

Pokazatelj koncentracija u tri najznačajnija segmenta bankarskog poslovanja: u aktivi, kreditima i depozitima je vrijednost Herfindahlova indeksa⁹.

⁸ Vrijednosni papiri za trgovanje, raspoloživi za prodaju i v.p. koji se drže do dospeljeka.

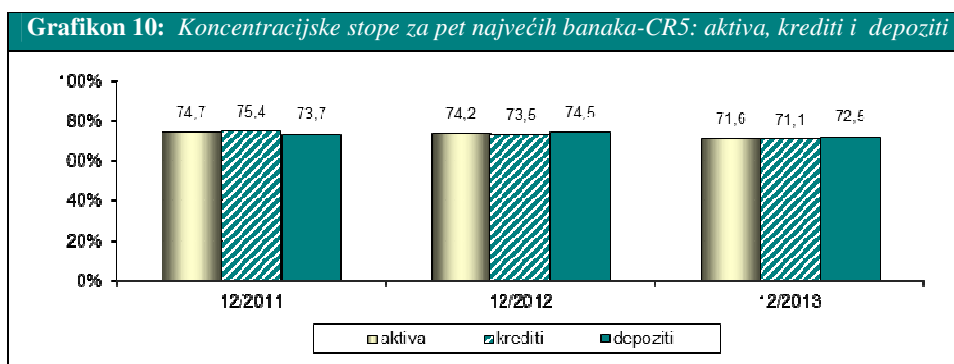
⁹ Naziva se još i Hirschmann-Herfindahlov indeks ili HHI, a izračunava se po formuli $HI = \sum_{j=1}^n (S)_j^2$,

a predstavlja zbroj kvadrata postotnih udjela konkretne veličine (npr. aktive, depozita, kredita) svih tržišnih sudionika u sustavu. Treba napomenuti da indeks ne raste linearno, te da vrijednost od npr. 3000 ne znači da je koncentracija u sustavu 30%. U hipotetičnom slučaju postojanja samo jedne banke u sustavu, HHI bi bio maksimalnih 10000.

U 2013. godini Herfindahlov indeks koncentracije u sve tri relevantne kategorije (aktivi, kreditima i depozitima) je smanjen: za aktivu 59, kredite 47 i depozite 25 jedinica, tako da je sa 31. 12. 2013. za aktivu iznosio 1.465, kredite 1.375 i depozite 1.526 jedinica, što pokazuje umjerenu koncentraciju¹⁰.

Drugi pokazatelj koncentracije u bankovnom sustavu je omjer tržišne koncentracije, odnosno koncentracijska stopa¹¹ (dalje CR), koja pokazuje ukupan udjel najvećih institucija u sustavu u odabranim relevantnim kategorijama: u aktivi, kreditima i depozitima. CR5 je smanjen za tržišni udjel sa 74,2% na 71,6%, kod kredita sa 73,5% na 71,1% i kod depozita sa 74,5% na 72,5%. U posljednje dvije godine vrijednost CR5 je blago smanjena u sve tri kategorije, ali je i dalje evidentna dominacija pet najvećih banaka u sustavu koje „drže“ cca 72% tržišta, kredita i depozita.

Bankarski sektor može se analizirati i s aspekta nekoliko grupa, formiranih prema veličini aktive¹². Promjene u udjelu u odnosu na kraj 2012. godine, zabilježene su u svim grupama, što je rezultat promjene aktive kod većine banaka, te oduzimanja bankarske dozvole jednoj banci iz grupe malih banaka (V grupa).

Udjel četiri najveće banke je smanjen: I grupe (dvije najveće banke u sustavu, s aktivom preko tri milijarde KM) sa 49,8% na 48,8% i II grupe (dvije banke s aktivom između jedne i dvije milijarde KM) sa 18,3% na 16,5%. Udjel III grupe (četiri banke s aktivom između 500 milijuna KM i jedne milijarde KM), nakon prelaska jedne banke iz IV grupe, povećano je za 4,8 postotnih bodova, odnosno na 20,7%, što je utjecalo na smanjenje udjela IV grupe od osam banaka (s aktivom između 100 i 500 milijuna KM banaka) za 1,7 postotnih bodova, odnosno na 13,5%. Udjel posljednje V grupe

¹⁰ Ako je vrijednost HHI manja od 1000, smatra se da na tržištu nije prisutna koncentracija, za vrijednost indeksa između 1000 i 1800 jedinica na tržištu je prisutna umjerena koncentracija, a ako je vrijednost HHI iznad 1800, to je pokazatelj postojanja visoke koncentracije.

¹¹ Engl.: concentration ratio (CR), označava se prema broju institucija koje se uključuju u izračun.

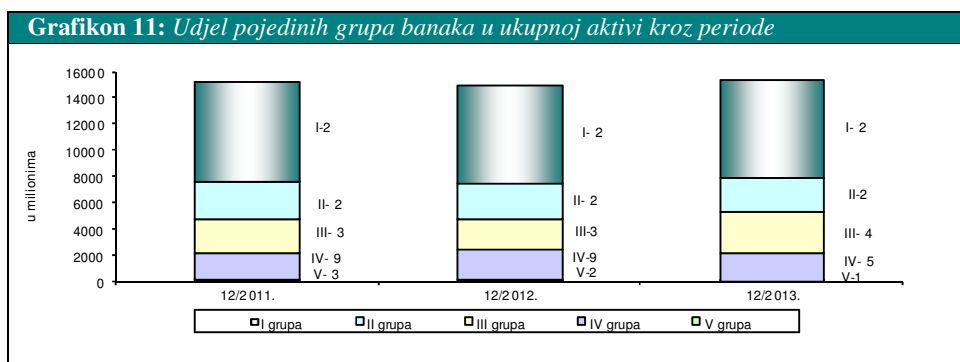
¹² Banke su podijeljene u pet grupa zavisno od veličine aktive.

(aktiva manja od 100 milijuna KM), nakon smanjenja sa dvije na jednu banku, zbog oduzimanja bankarske dozvole jedne banke, smanjeno je na 0,5%.

Iako je došlo do manjih promjena u udjelu pojedinih grupa, evidentno je da četiri najveće banke i dalje imaju visok tržišni udjel od 65%.

U sljedećoj tablici daje se pregled iznosa i udjela pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja (iznosi su u milijunima KM).

Tablica 13: Udjel pojedinih grupa banaka u ukupnoj aktivi kroz razdoblja									
IZNOS AKTIVE	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.		
	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka	Iznos	Udjel %	Broj banaka
I- Preko 2.000	7.596	49,7	2	7.476	49,8	2	7.545	48,8	2
II- 1000 do 2000	2.894	19,0	2	2.741	18,3	2	2.556	16,5	2
III- 500 do 1000	2.545	16,7	3	2.379	15,9	3	3.195	20,7	4
IV- 100 do 500	2.030	13,3	9	2.280	15,2	9	2.080	13,5	8
V- Ispod 100	198	1,3	3	115	0,8	2	73	0,5	1
UKUPNO	15.263	100,0	19	14.991	100,0	18	15.449	100,0	17

Rast bilančne sume od 3,1% ili 458 milijuna KM, odnosno na razinu od 15,4 milijarde KM na kraju 2013. godine, najvećim dijelom rezultat je rasta depozita za 5,1% ili 563 milijuna KM, uz istodobni pad kreditnih obveza za 9% ili 102 milijuna KM. Ukupan kapital je također imao rast od 4,2% ili 93 milijuna KM, što je najviše rezultat povećanja po osnovi dokapitalizacije putem nove emisije i uplate u rezerve kod tri banke u iznosu od cca 130 milijuna KM i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu (iz dobiti za 2012. godinu kod dvije banke) u iznosu od 31 milijun KM. Na kraju 2013. godine ukupan kapital je iznosio 2,3 milijarde KM.

Novčana sredstava, nakon pada od 3,7% u prva dva kvartala 2013. godine, u drugoj polovici godine imala su porast od 16%, što na godišnjoj razini rezultira stopom rasta od 11,5% ili 455 milijuna KM i sa 31. 12. 2013. iznosila su 4,4 milijarde KM. Ostvareni rast rezultat je navedenog povećanja depozita, ali i vrlo skromnog kreditnog rasta.

Naime, u 2013. godini krediti su imali stopu rasta, kao i u 2012. godini, od 1,7% ili 186 milijuna KM. Kreditni portfelj je sa 31. 12. 2013. iznosio 10,9 milijardi KM.

Ulaganja u vrijednosne papire, za razliku od prethodne dvije godine kada je ostvaren rast od cca 20%, u 2013. godini bilježe skroman rast od 2,6% ili 14 milijuna KM i kraju 2013. godine iznose 563 milijuna KM, što je udjel u aktivi od svega 3,6%.

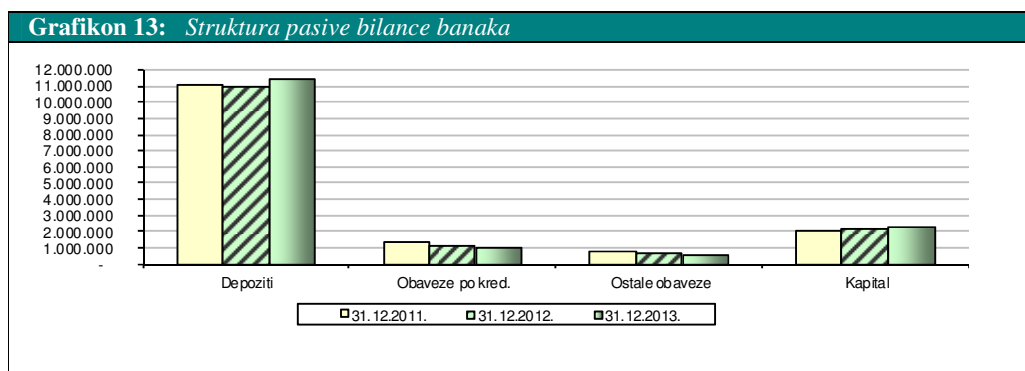
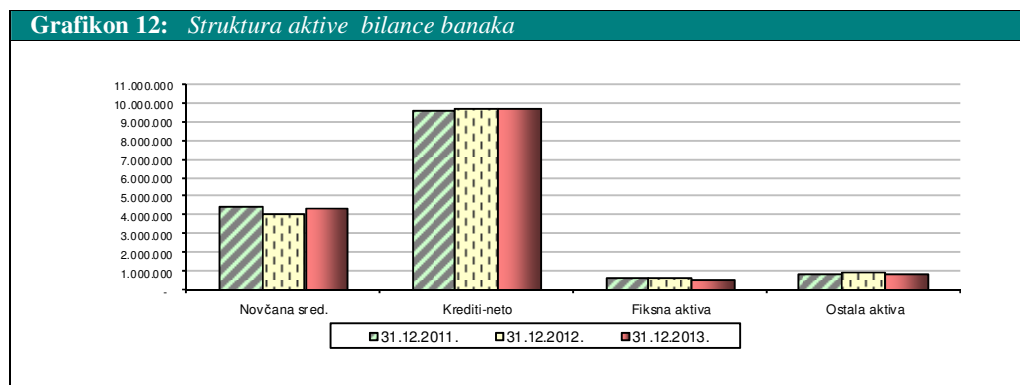
Portfelj vrijednosnih papira raspoloživ za prodaju (mali dio se odnosi na portfelj za trgovanje), s neznatnim rastom od sedam milijuna KM, iznosio je 382 milijuna KM, a vrijednosni papiri koji se drže do dospijeca povećani su sa 173 milijuna KM na 181 milijun KM. U oba portfelja nalaze se i

vrijednosni papiri koje je emitirala Vlada F BiH¹³ ukupne vrijednosti sa 31. 12. 2013. od 217 milijuna KM, te vrijednosni papiri emitenta Vlada Republike Srpske u iznosu od 41 milijun KM. Također, u portfelju za trgovanje nalaze se i dionice čiji su emiteni domaća preduzeća ukupno u iznosu od tri milijuna KM. Preostali dio portfelja vrijednosnih papira u iznosu od cca 302 milijuna KM odnosi se najvećim dijelom na obveznice država iz EU.

U 2013. godini Vlada F BiH je emitirala tri tranše trezorskih zapisa: u ožujku 2013. godine nominalne vrijednosti 30 milijuna KM, s dospeljećem u rujnu 2013. godine, te u rujnu 2013. godine dvije tranše: jednu u iznosu od 30 milijuna KM (dospijeće u ožujku 2014. godine) i drugu od 20 milijuna KM (dospijeće u lipnju 2014. godine). Trezorski zapisi sa 31. 12. 2013. iznose 50 milijuna KM, odnosno njihova knjigovodstvena vrijednost 49,7 milijuna KM. Također, u portfeljima vrijednosnih papira banaka nalaze se i obveznice emitenta Vlade F BiH (emitirane u 2012. godini: prva u maju u iznosu od 80 milijuna KM, rok dospeljeća tri godine, druga u lipnju i kolovozu, ukupno 30 milijuna KM, rok dospeljeća pet godina, treća u rujnu u iznosu od 20 milijuna KM i s rokom dospeljeća dvije godine, te iz IV emisije u prosincu 2013. godine od 40 milijuna KM i rokom dospeljeća tri godine banke su kupile obveznice u iznosu od 17,5 milijuna KM) ukupne nominalne vrijednosti 140 milijuna KM. Veći dio trezorskih zapisa i obveznica, knjigovodstvene vrijednosti 157 milijuna KM klasificiran je u portfelj raspoloživ za prodaju, a ostatak u iznosu od 33 milijuna KM u portfelj koji se drži do dospeljeća.

Ako se ukupan portfelj vrijednosnih papira (563 milijuna KM) analizira prema izloženosti po zemljama, najveći je udjel BiH (46,4%), zatim Rumunjske (15,3%), Austrije (8,5%) Francuske (7,9%) itd.

U sljedećim grafikonima dana je struktura najznačajnijih pozicija bilance banaka.

¹³ Sve vrste vrijednosnih papira emitenta Vlada F BiH.

U strukturi pasive bilance banaka depoziti su s iznosom od 11,5 milijardi KM i udjelom od 74,6% i dalje dominantan izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Nakon pada od 9%, udjel kreditnih obveza koje iznose 1,04 milijarde KM, smanjen je sa 7,6% na 6,7%, dok je udjel kapitala, koji je sa 31. 12. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, povećanosa 14,8% na 15,0%.

Struktura aktive, kao i izvora, imala je manje promjene vezane za dvije ključne imovinske stavke: smanjenje udjela kredita sa 71,1% na 70,2% i povećanje novčanih sredstava sa 26,4% na 28,6%.

- u 000 KM-

Tablica 14: Novčana sredstva banaka								
NOVČANA SREDSTVA	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Gotov novac	371.309	8,5	411.726	10,4	431.592	9,8	111	105
RR kod CB BiH	2.351.811	53,7	2.130.626	53,8	2.622.277	59,4	91	123
Računi kod depoz.inst.u BiH	20.618	0,5	1.930	0,0	25.181	0,6	9	1305
Računi kod depoz.inst.u inostr.	1.633.479	37,3	1.417.857	35,8	1.338.347	30,3	87	94
Novč. sred. u procesu naplate	859	0,0	442	0,0	501	0,0	51	113
UKUPNO	4.378.076	100,0	3.962.581	100,0	4.417.898	100,0	91	111

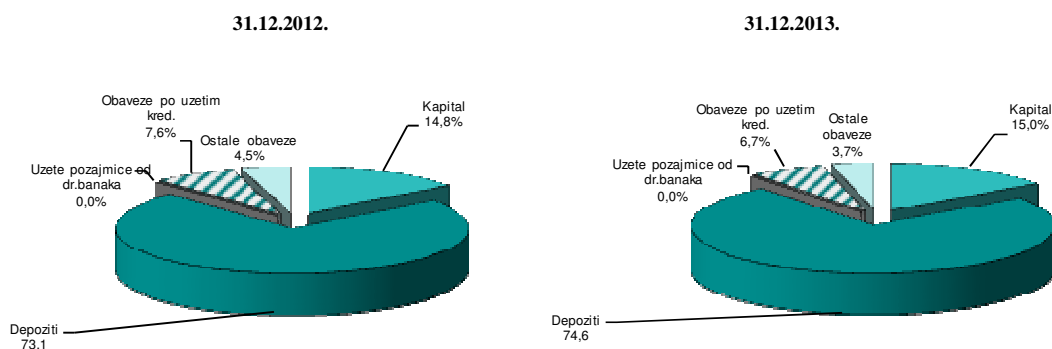
Promjene dvije najvažnije stavke novčanih sredstava: na računu rezervi kod CB BH i na računima banaka u inozemstvu, u 2013. godini imale su suprotan smjer. Nakon pada od 9% u 2012. godini, novčana sredstva banaka na računu rezervi kod CB BiH u 2013. godini povećana su za visokih 23% ili 492 milijuna KM i sa 31. 12. 2013. iznosila su 2,6 milijardi KM ili 59,4% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 53,8%). S druge strane, sredstva banaka na računima kod depozitnih institucija u inozemstvu, za razliku od 2012. godine kad je ostvaren pad od 13%, u 2013. godini bilježe nižu stopu pada od 6% ili 79 milijuna KM i iznosila su 1,3 milijarde KM ili 30,3% ukupnih novčanih sredstava (na kraju 2012. godine 35,8%). Banke su u trezoru i blagajnama, nakon rasta od 5% ili 20 milijuna KM, sa 31. 12. 2013. imale gotovog novca u iznosu od 432 milijuna KM, što je 9,8% ukupnih novčanih sredstava.

Navedena kretanja imala su utjecaj na promjenu valutne strukture novčanih sredstava: udjel domaće valute u promatranom razdoblju povećan je sa 60,4% na 66,4%, a za istu promjenu je smanjen udjel sredstava u stranoj valuti.

2. 1. 1. Obveze

Struktura pasive (obveze i kapital) u bilanci stanja banaka sa 31. 12. 2013. daje se u sljedećem grafikonu:

Grafikon 14: Struktura pasive banaka

U promatranom razdoblju udjel depozita (74,6%), kao najznačajnijeg izvora financiranja banaka, je povećan za 1,5 postotnih bodova, dok je udjel kreditnih obveza, drugog po visini izvora financiranja, smanjen sa 7,6% na 6,7%.

Povećanje udjela depozita rezultat je njihovog rasta u 2013. godini za 5,1% ili 563 milijuna KM, sa 31. 12. 2013. iznosili 11,5 milijardi KM, te su i dalje najveći izvor financiranja banaka u Federaciji BiH. Treba napomenuti da su u svibnju 2013. godine Federaciji BiH doznačena sredstva III tranše po osnovu stand-by aranžmana sa MMF u iznosu od 50,5 milijuna KM, sredstva IV tranše u istom iznosu 1. 7. 2013., a iznos od 61,7 milijuna KM iz V tranše doznačen je krajem listopada 2013. godine (ukupno cca 163 milijuna KM, u 2012. godini prva i druga tranša ukupno 153 milijuna KM).

Drugi po visini izvor su kreditna sredstva u iznosu od 1,04 milijarde KM, koje su banke dobile najvećim dijelom zaduživanjem kod stranih financijskih institucija. U posljednje tri godine, zbog utjecaja financijske i ekonomske krize, banke su se znatno manje zaduživale u inozemstvu, a plaćanjem dospjelih obveza ovi izvori su smanjeni za cca 50% (na kraju 2008. godine iznosili su 2,18 milijardi KM). U 2012. godini pad je iznosio 13,5% ili 178 milijuna KM, a u 2013. godini 9% ili 102 milijuna KM. Ako se kreditnim obvezama dodaju i subordinirani krediti u iznosu od 165 milijuna KM, koje su banke povukle u cilju jačanja kapitalne osnove i adekvatnosti kapitala, ukupna kreditna sredstva u izvorima imaju udjel od 7,8%.

Banke su sa 31.12. 2013. imale najveće obveze prema sljedećim kreditorima (šest od ukupno 36), na koje se odnosi 72% ukupnih kreditnih obveza: European Investment Bank (EIB), TC ZIRAAT BANKASI A.S. (Turska), UniCredit Bank Austria AG, European fund for Southeast Europe (EFSE), EBRD i Council of Europe Development Bank.

Kapital je sa 31.12. 2013. iznosio 2,3 milijarde KM, što je za 4,2% ili 93 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine, a rast je ostvaren najvećim dijelom kao neto rezultat povećanja po osnovi dokapitalizacije tri banke svježim novcem iz eksternih izvora (nove emisije i uplate u rezerve) u iznosu od 130 milijuna KM i smanjenja zbog prijenosa na obveze za dividendu iz dobiti za 2012. godinu (31 milijun KM).

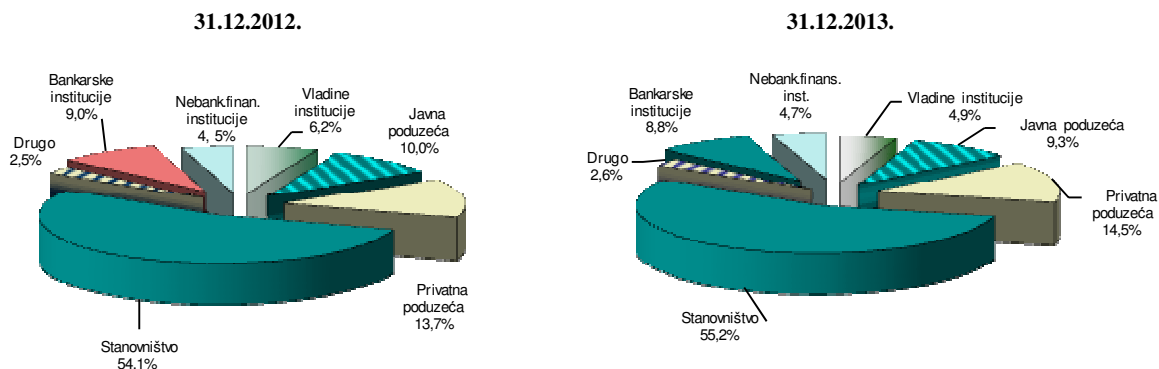
Prema dostavljenim podacima banaka, od ukupnog iznosa depozita na kraju promatranog razdoblja 2013. godine samo 6,6% se odnosi na depozite prikupljene u organizacijskim dijelovima banaka iz Federacije BiH u Republici Srpskoj i Brčko Distriktu.

- u 000 KM-

Tablica 15: Sektorska struktura depozita ¹⁴								
SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	4/2	6/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vladine institucije	705.805	6,3	682.313	6,2	565.533	4,9	97	83
Javna poduzeća	1.413.686	12,7	1.090.870	10,0	1.076.527	9,3	77	99
Privatna poduzeća i druš.	1.462.767	13,1	1.501.232	13,7	1.668.034	14,5	103	111
Bankarske institucije	1.280.463	11,5	981.562	9,0	1.012.274	8,8	77	103
Nebankarske financ.instit.	483.504	4,3	493.689	4,5	535.915	4,7	102	109
Građani	5.530.461	49,7	5.933.071	54,1	6.366.218	55,2	107	107
Ostalo	247.989	2,4	278.264	2,5	299.348	2,6	112	108
UKUPNO	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	99	105

¹⁴ Podaci iz popratnog obrasca BS-D koji banke dostavljaju kvartalno uz bilans stanja po shemi FBA.

Grafikon 15: Sektorska struktura depozita

U 2013. godine došlo je do manjih promjena u sektorskoj strukturi depozita, koje su, s jedne strane, najvećim dijelom rezultat rasta depozita stanovništva, privatnih poduzeća i bankarskih institucija, a s druge strane, smanjenja sredstava vladinih institucija i javnih poduzeća.

Iako je utjecaj ekonomske i financijske krize prisutan već pet godina, a negativni efekti vidljivi u većini poslovnih segmenata banaka, treba istaći da su u tom razdoblju depoziti stanovništva imali kontinuiran rast, odnosno povećani su sa 4,18 milijardi KM, koliko su iznosili na kraju 2008. godine, na razinu od 6,4 milijarde sa 31. 12. 2013., što je visok rast od 52% ili 2,2 milijarde KM. U 2013. godini, kao i prethodne dvije godine, ostvaren je rast od 7% ili 433 milijuna KM, dok je udjel u ukupnim depozitima povećan sa 54,1% na 55,2%, tako da su depoziti ovog sektora i dalje najveći izvor financiranja banaka. Analitički podaci pokazuju da je kod 16 od 17 banaka udjel depozita ovog sektora najveći, a kreće se u rasponu od 33% do 88%.

Drugi po visini i udjelu sektorski izvor su depoziti privatnih poduzeća, a u razdoblju 2008-2012. godina, s povremenim oscilacijama, kretali su se na razini od cca 1,5 milijardi KM (najniži iznos od 1,4 milijarde KM bio je na kraju 2009. godine). U 2013. godini depoziti ovog sektora ostvarili su solidan rast od 11% ili 167 milijuna KM, odnosno iznosili su 1,7 milijardi KM, dok je udjel povećan za 0,8 postotnih bodova i iznosi 14,5% ukupnih depozita.

S druge strane, depoziti javnih poduzeća u posljednjih pet godina imali su veće oscilacije. Nakon visokog pada od 23% ili 323 milijuna KM u 2012. godini, u 2013. godini ostvaren je neznatan pad od 1% ili 14 milijuna KM i na kraju 2013. godine, s iznosom od 1,1 milijarda KM i udjelom 9,3%, su treći sektorski izvor. Međutim, na temelju analitičkih podataka može se zaključiti da je kod pet banaka ovo drugi po udjelu depozitni izvor, s napomenom da je udjel između 14% i 28%.

Depoziti bankarskih institucija su od kraja 2007. godine pa sve do III. kvartala 2011. godine bili po visini drugi sektorski izvor u depozitnom potencijalu banaka. Trend rasta bio je prisutan do sredine 2009. godine, kada su dostigli najveći iznos od 2,3 milijarde KM i učešćedjel od 21,4% u ukupnim depozitima. Nakon toga, pod utjecajem krize, smanjenog opsega kreditiranja i viška likvidnosti, dolazi do povlačenja depozitnih sredstava matičnih grupacija, što rezultira i padom udjela. Međutim, nakon pada u IV. kvartalu 2011. godine od 19% ili 294 milijuna KM, došlo je i do pada udjela na 11,5%, što je bio četvrti po visini sektorski udjel na kraju 2011. godine. U 2012. godini nastavljen je trend pada sa stopom od 23% ili 299 milijuna KM, a u 2013. godini negativan trend je zaustavljen isključivo kao rezultat neto rasta depozita krajem prosinca 2013. godine u iznosu od cca 70 milijuna KM, a što se odnosi na depozite matičnih grupacija koje su dvije banke dobile na vrlo kratki rok (do jedan mjesec) u cilju održavanja ročne i devizne pozicije u okviru propisanih limita, tako da je u 2013. godini ostvaren neznatan rast od 3% ili 31 milijun KM. Negativna kretanja u razini sredstava ovog sektora u prethodnim godinama najvećim dijelom su rezultat smanjenja zaduženosti, odnosno

povrat sredstava grupacijama u čijem su vlasništvu banke u F BiH.

Na kraju 2013. godine depoziti bankarskih institucija iznosili su 1,01 milijarda KM, što je 8,8% ukupnih depozita. Ova sredstva su za 27 milijuna KM manja od kreditnih obveza, koje su, nakon depozita, drugi po značaju izvor financiranja banaka u F BiH. Iz navedenih podataka može se zaključiti da je zaduživanje banaka iz F BiH u inozemstvu značajno smanjeno, posebno depozitna sredstva matičnih grupacija. S obzirom da je isti trend smanjenja prisutan i kod kreditnih obveza, banke se ponovo suočavaju s problemom održavanja ročne usklađenosti, što je uzrokovano nepovoljnom ročnošću domaćih depozitnih sredstava, zbog čega moraju u narednom razdoblju osigurati kvalitetnije izvore po ročnosti, kako bi se nastavio trend rasta kreditnih plasmana.

Treba istaknuti da se 91% ili 923 milijuna KM depozita bankarskih institucija odnosi na depozite banaka iz grupacije (uglavnom dioničara). Financijska podrška grupacije prisutna je u devet banaka u F BiH, s napomenom da je ipak koncentrirana u pet velikih banaka (95%). Na ovaj način u ranijem razdoblju banke u većinskom stranom vlasništvu imale su financijsku podršku i osiguran priljev novih sredstava za financiranje od strane grupe čije su članice. Ako se ovim sredstvima dodaju i kreditne obveze i subordinirani dugovi (stavke u dopunskom kapitalu), financijska podrška banaka iz grupacije je veća (kod 11 banaka), sa 31. 12. 2013. iznosi 1,3 milijarde KM ili 8,6% ukupne pasive bankarskog sektora (na kraju 2012. godine 1,4 milijarde KM ili 9,3% pasive). U ukupnim depozitima sredstva iz grupacije imaju udjel od 8% (na kraju 2012. godine udjel iznosio 8,4%), a u ukupnim kreditnim obvezama 26,1% su kreditne obveze prema grupaciji (udjel je manji za tri postotna boda). U odnosu na kraj 2012. godine ova sredstva su smanjena za 4,3% ili 60 milijuna KM (u 2012. godini pad je iznosio 21,7% ili 387 milijuna KM), najvećim dijelom po osnovi redovnih dospeljeća (depoziti su povećani za 0,3% ili tri milijuna KM, a kreditne obveze su smanjene za 18,6% ili 62 milijuna KM, kao i subordinirani krediti za 1% ili jedan milijun KM).

S obzirom da su zbog ekonomske krize kreditne aktivnosti banaka znatno smanjene, što je rezultiralo visokom likvidnošću, te dobrom kapitaliziranošću većine banaka u F BiH koje su u vlasništvu stranih bankarskih grupacija, trend smanjenja izloženosti prema grupaciji iz prethodne dvije godine zaustavljen je krajem 2013. godine, i to u segmentu depozitnih izvora, dok se kreditni izvori najvećim dijelom smanjuju po osnovi redovnih plaćanja dospeljelih obveza. Zbog nepovoljnih dešavanja u ekonomijama zemalja iz kojih su vlasnici banaka iz F BiH i problema s kojima se suočavaju te zemlje, a posljedično i financijski sustavi i bankarske grupacije, kao i mjere koje je država Austrija poduzela u cilju jačanja održivosti poslovnih modela velikih međunarodnih aktivnih austrijskih banaka, a time i očuvanja kreditnog rejtinga zemlje¹⁵, evidentno je da je financijska podrška matičnih grupacija značajno reducirana, tako da će se kreditni rast u narednom razdoblju u F BiH morati više financirati iz rasta domaćih izvora.

U uvjetima krize i otežanog pristupa tržištu novca i novim sredstvima, rasta likvidnosnog rizika kao rezultata pogoršanja naplativosti kredita i rasta nenaplativih potraživanja, nezadovoljavajuće ročne strukture domaćih depozitnih izvora, očekivanog daljnjeg smanjenja stranih izvora financiranja, problem nepovoljne ročne strukture izvora financiranja, primarno depozita, kao i njihovog rasta, u narednom razdoblju bit će u fokusu kod većine banaka.

Depoziti ostalih sektora su također imali manje promjene u iznosu i udjelu, a najveću promjenu imali su depoziti vladinih institucija, koji imaju kontinuirani pad u posljednje tri godine. U 2013. godini smanjeni su za 17% ili 117 milijuna KM. Pad bi bio još veći da Federaciji BiH nisu doznačena sredstva po osnovi IV. stand-by aranžmana sa MMF u ukupnom iznosu od 163 milijuna KM (po 50,5 milijuna KM u petom i sedmom mjesecu 2013. godine, te sredstva iz pete tranše u iznosu od 61,7 milijuna KM krajem desetog mjeseca 2013. godine, s napomenom da su prve dvije tranše povučene u

¹⁵ Suština mjera je da je kreditna aktivnost supsidijara austrijskih banaka u centralnoj, istočnoj i jugoistočnoj Europi (CESEE) uvjetovana pojačanim održivim financiranjem iz domaćih izvora.

2012. godini: u devetom 79 milijuna KM i dvanaestom 74 milijuna KM). Depoziti ovog sektora sa 31. 12. 2013. iznose 566 milijuna KM ili 4,9% ukupnih depozita.

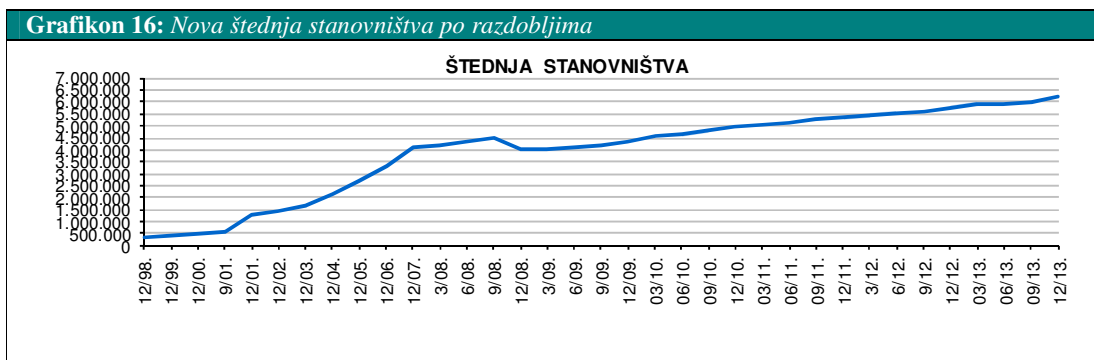
Valutna struktura depozita sa 31. 12. 2013. neznatno je promijenjena: depoziti u stranoj valuti (sa dominantnim udjelom EURO) u iznosu od šest milijardi KM smanjili su udjel sa 53,7% na 51,9%, a depoziti u domaćoj valuti iznosili su 5,5 milijardi KM, što je udjel od 48,1%.

Struktura depozita prema porijeklu deponenata na kraju 2013. godine bila je kao i na kraju 2012. godine: sredstva rezidenata u iznosu od 10,2 milijarde KM imala su udjel 88,7%, a depoziti nerezidenata iznosili su 1,3 milijarde KM, što je 11,3% ukupnih depozita. Depoziti rezidenata povećani su za 5,2% ili 502 milijuna KM, a depoziti nerezidenata za 4,9% ili 61 milijun KM. Depoziti nerezidenata su u prethodne četiri godine imali kontinuirani pad, što je rezultat povlačenja, odnosno povrata depozita „majke“ ili članica grupacije, na koje se najvećim dijelom i odnose sredstva nerezidenata. Najveći udjel od 22,1% i nominalni iznos od 2,31 milijardu KM depoziti nerezidenata imali su na kraju 2008. godine.

Štedni depoziti, kao najznačajniji segment depozitnog i finansijskog potencijala banaka, u 2013. godini imali su rast od 7,7% ili 445 milijuna KM i sa 31. 12. 2013. godine iznosili su 6,2 milijarde KM.

Tablica 16: Nova štednja stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Državne	50.259	58.050	65.179	116	112
Privatne	5.311.178	5.698.300	6.135.693	107	108
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.200.872	107	108

U dvije najveće banke nalazi se 58% štednje, dok osam banaka ima pojedinačni udjel manji od 2%, što iznosi 8,7% ukupne štednje u sustavu.

Od ukupnog iznosa štednje 37% se odnosi na štedne depozite u domaćoj valuti, a 63% u stranoj.

Tablica 17: Ročna struktura štednih depozita stanovništva po razdobljima

BANKE	I Z N O S (u 000 KM)			INDEKS				
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	3/2	4/3			
1	2	3	4	5	6			
Kratkoročni štedni depoziti	2.606.732	48,6%	2.656.934	46,2%	2.911.809	47,0%	102	110
Dugoročni štedni depoziti	2.754.705	51,4%	3.099.416	53,8%	3.289.063	53,0%	113	106
UKUPNO	5.361.437	100,0 %	5.756.350	100,0 %	6.200.872	100,0 %	107	108

Ročna struktura štednih depozita u odnosu na kraj 2012. godine neznatno je promijenjena rastom kratkoročnih depozita za 10% ili 255 milijuna KM, dok su dugoročni depoziti ostvarili rast od 6% ili

190 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnom promjenom udjela dugoročnih depozita sa 53,8% na 53,0%.

Dugogodišnji kontinuirani rast i pozitivni trendovi u segmentu štednje u bankama u F BiH, rezultat su, s jedne strane, jačanja sigurnosti i stabilnosti ukupnog bankovnog sustava za što je od ključnog značaja postojanje funkcionalne, efektivne i efikasne bankarske supervizije koju provodi FBA, a s druge strane, postojanje sustava osiguranja depozita, čiji je osnovni cilj povećanje stabilnosti bankarskog, odnosno financijskog sektora i zaštita štediša. U cilju očuvanja i jačanja povjerenja građana u sigurnost i stabilnost bankovnog sustava u BiH, u prosincu 2008. godine iznos osiguranog depozita povećan je na 20.000 KM. Nakon toga pokrenuta je inicijativa za povećanje osiguranog depozita, tako da je od 1. 4. 2010. isti povećan na 35.000 KM. Posljednjom odlukom Upravnog odbora Agencije za osiguranje depozita BiH iz dvanaestog mjeseca 2013. godine limit osiguranog depozita povećan je sa dosadašnjih 35.000 KM na 50.000 KM, sa primjenom počevši od 1. 1. 2014. Sve poduzete aktivnosti usmjerene su na smanjenje utjecaja globalne ekonomske krize na bankovni i ukupni ekonomski sustav F BiH i BiH.

Sa 31. 12. 2013. ukupno 16 banaka iz Federacije BiH je uključeno u program osiguranja depozita (imaju licenciju Agencije za osiguranje depozita u BiH). Jedna banka ne može aplicirati za prijem, jer ne ispunjava kriterije koje je propisala Agencija za osiguranje depozita BH (zbog postojećeg kompozitnog ranga).

2.1.2. Kapital - snaga i adekvatnost

Kapital¹⁶ banaka u F BiH na dan 31. 12. 2013. iznosio je 2,3 milijarde KM.

-u 000 KM-

Tablica 18: Regulatorni kapital									
O P I S	31.12.2011.			31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)			
1.a.Temeljni kapital prije umanjjenja	2.008.081	1.913.841	2.155.188		95	113			
1.1. Dionički kapital-obične i trajne nekum.dion.	1.190.482	1.198.516	1.200.644		101	100			
1.2. Iznos emisionih ažia	136.485	136.485	136.485		100	100			
1.3.Rezerve i zadržana dobit	681.114	578.840	818.059		85	141			
1.b.Odbitne stavke	353.960	191.304	294.514		54	154			
1.1. Nepokriveni gubici iz ranijih godina	251.187	120.740	112.610		48	93			
1.2. Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	140.330		39	788			
1.3. Trezorske dionice	81	156	156		192	100			
1.4.. Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	41.418		92	79			
1. Temeljni kapital (1a-1b)	1.654.121	78% 1.722.537	79% 1.860.674	80%	104	108			
2. Dopunski kapital	466.968	22% 467.100	21% 457.047	20%	100	98			
2.1. Dion.kapital-trajne prior.kumul.dion.	3.090	3.090	3.091		100	100			
2.2. Opće rezerve za kreditne gubitke	212.248	211.433	215.083		100	102			
2.3. Iznos revidirane tekuće dobiti	62.564	67.243	71.984		107	107			
2.4. Iznos subordiniranih dugova najviše do 50% iznosa osn.kap.	139.754	120.264	165.473		86	138			
2.5. Stavke trajnog karaktera	49.312	65.070	1.416		132	2			
3. Kapital (1 + 2)	2.121.089	100% 2.189.637	100% 2.317.721	100%	103	106			
4. Odbitne stavke od kapitala	37.794	98.848	161.703		261	164			
4.1. Ulozi banke u kap.dr.pravnih osoba koji prelazi 5% osn.kap.	18.408	3.043	2.844		17	93			
4.2. Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gub.po regulat.zahtjevu	19.386	95.720	158.859		494	166			
4.3. Ostale odbitne stavke	-	85	0		N/a	N/a			
5. Neto kapital (3- 4)	2.083.295	2.090.789	2.156.018		100	103			

U 2013. godini kapital¹⁷ je povećan za 6% ili 128 milijuna KM, s manjom promjenom u strukturi (80% temeljni i 20% dopunski kapital). Temeljni kapital je povećan za 8% ili 138 milijuna KM, dok je dopunski smanjen za 2% ili 10 milijuna KM.

¹⁶ Regulatorni kapital definiran čl. 8. i 9. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka („Službene novine Federacije BiH”, broj 3/03, 18/03, 53/06, 55/07, 81/07, 6/08, 86/10, 70/11).

Rast temeljnog kapitala je najvećim dijelom po osnovi prijenosa dijela dobiti ostvarene u 2012. godini iz dopunskog u temeljni kapital, dokapitalizacije dvije banke u ukupnom iznosu od 34 milijuna KM, uplate u rezerve kod jedne banke u iznosu od 97 milijuna KM, kao i uključanja revidirane dobiti ostvarene u 2013. godine kod jedne banke.

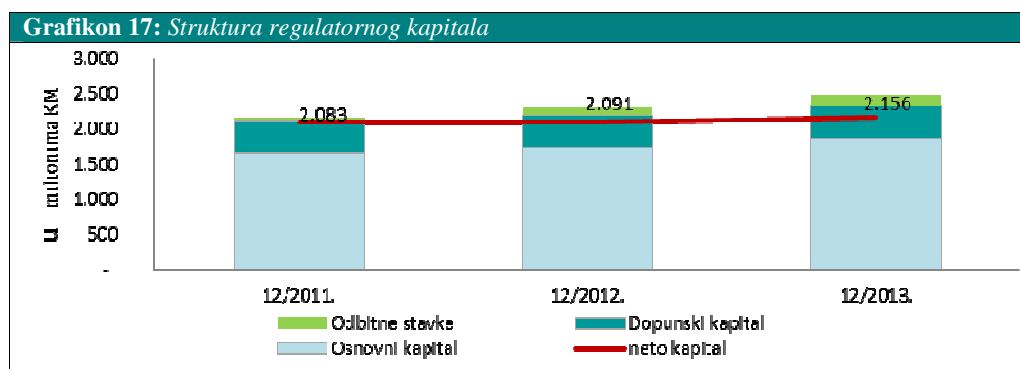
Na promjene temeljnog kapitala utjecalo je i sljedeće: likvidacija jedne banke u privremenoj upravi (smanjenje od četiri milijuna KM), te po nalogu FBA isključenje iz kapitala iznosa od pet milijuna KM kod jedne banke.

Odbitne stavke (koje umanjuju temeljni kapital) su povećane za 103 milijuna KM, najviše po osnovi tekućeg gubitka u iznosu od 140 milijuna KM (od čega se na jednu banku odnosi 116 milijuna KM), dok je, s druge strane, došlo do smanjenja nepokrivenih gubitaka za 26 milijuna KM, od čega se 24 milijuna KM odnosi na jednu banku kojoj je oduzeta bankarska dozvola za rad u šestom mjesecu 2013. godine, zatim djelomičnog pokrića nepokrivenih gubitaka kod tri banke u iznosu od dva milijuna KM, te smanjenja nematerijalne imovine za 11 milijuna KM.

Dopunski kapital je smanjen za 2% ili 10 milijuna KM, s većim promjenama u strukturi: dio dobiti za 2012. godinu u iznosu od 67 milijuna KM prenesen je u temeljni kapital, subordinirani dugovi povećani su za 45 milijuna KM (najviše kod jedne banke u iznosu od 40 milijuna KM), opće rezerve povećane za četiri milijuna KM, dok su stavke trajnog karaktera smanjene za 64 milijuna KM (konvertovane u temeljni kapital kod jedne banke). Osam banaka je uključilo u dopunski kapital tekuću revidiranu dobit u iznosu od 72 milijuna KM.

Izmjenom regulative od kraja 2011. godine u odbitne stavke od kapitala uključena je nova obračunska stavka: nedostajuće rezerve za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu (razlika između potrebnih regulatornih rezervi za kreditne gubitke po bilančnim i izvanbilančnim stavkama¹⁸ i rezervi za kreditne gubitke formiranih iz dobiti), koja je sa 31. 12. 2013. iznosila 159 milijuna KM, što je za 66% ili 63 milijuna KM više nego na kraju 2012. godine.

U narednom grafikonu je dana struktura regulatornog kapitala.

Neto kapital je, kao rezultat navedenih promjena, povećan za 3% ili 65 milijuna KM i sa 31. 12. 2013. iznosi 2,2 milijarde KM.

¹⁷ Izvor podataka je kvartalni Izvještaj o stanju kapitala banaka (Obrazac 1-Tablica A), propisan Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka.

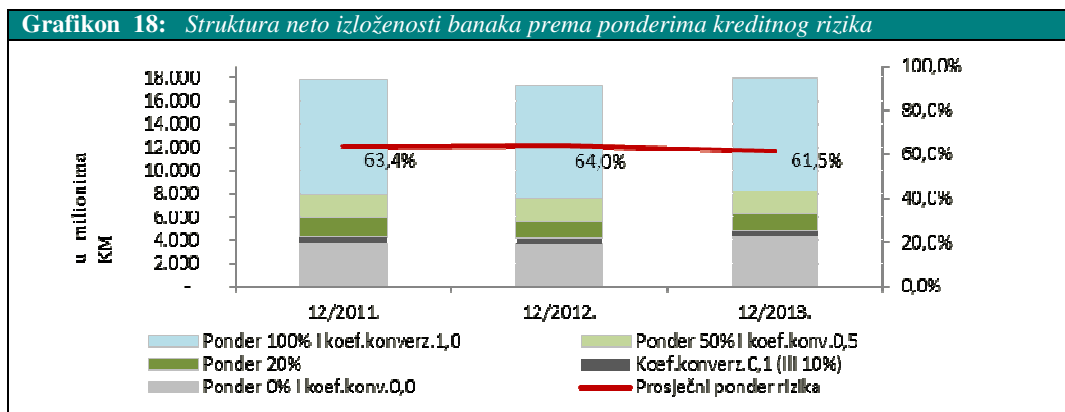
¹⁸ Banka iskazuje potrebne regulatorne rezerve kada je ispravka vrijednosti (po MRS-u) manja od obračunatih regulatornih rezervi, što se utvrđuje na razini pojedinačnog dužnika. Ovu metodologiju banke su počele primjenjivati sa 30. 6. 2012.

Adekvatnost kapitaliziranosti pojedinačnih banaka, odnosno ukupnog sustava, zavisi, s jedne strane, od razine neto kapitala, a s druge, od ukupnih ponderiranih rizika (rizikom ponderirane aktive i ponderiranog operativnog rizika).

U narednoj tablici daje se struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika, odnosno koeficijenta konverzije za vzbilježne stavke.

-u 000 KM-

Tablica 19: Struktura neto izloženosti banaka prema ponderima kreditnog rizika					
O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5 (3/2)	6 (4/3)
UKUPNA IZLOŽENOST (1+2):	17.814.140	17.310.579	17.894.350	97	103
1 Aktiva bilanca stanja	14.987.978	14.568.957	14.969.857	97	103
2. Izvanbilančne pozicije	2.826.162	2.741.622	2.924.493	97	107
RASPORED PO PONDERIMA RIZIKA I KOEFICIJENTIMA KONVERZIJE					
Ponder 0%	3.721.678	3.647.306	4.198.260	98	115
Ponder 20%	1.674.585	1.460.689	1.424.069	87	97
Ponder 50%	83.165	53.155	33.110	64	62
Ponder 100%	9.508.550	9.407.807	9.314.418	99	99
Koef.konverzije 0,0	54.529	51.131	86.947	94	170
Koef.konverzije 0,1	445.006	449.627	550.966	101	123
Koef.konverzije 0,5	1.938.361	1.867.703	1.916.110	96	103
Koef.konverzije 1,0	388.266	373.161	370.470	96	99
RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.999.406	98	99
Prosječni ponder rizika	63,4%	64,0%	61,5%	101	96

Ukupna neto izloženost banaka, koja se ponderira, u odnosu na kraj 2012. godine veća je za 3% ili 584 milijuna KM, na što je najviše utjecao rast bilančnih stavki s ponderom rizika 0% (novčana sredstva) za 15% ili 551 milijun KM. S obzirom da ove stavke nemaju utjecaja na visinu rizikom ponderirane aktive, a ostale stavke, koje se ponderiraju s ponderom rizika 20%, 50% i 100% su neznatno smanjene, rizik ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata je smanjen za 1% ili 79 milijuna KM, iznosi 11 milijardi KM, a prosječni ponder rizika je smanjen sa 64,0% na 61,5%.

Suprotno kretanje od rizikom ponderirane aktive i kreditnih ekvivalenata imao je ponderirani operativni rizik (POR), koji je povećan za 1% i iznosi 981 milijun KM.

Sve to je rezultiralo blagim smanjenjem ukupnih ponderiranih rizika. Sa 31. 12. 2013. udjel ponderirane aktive izložene kreditnom riziku iznosilo je 92%, a operativnom riziku 8%.

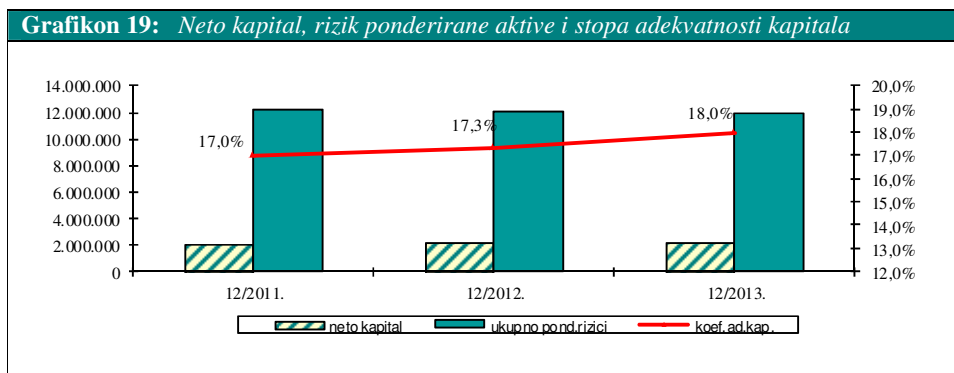
Stopa kapitaliziranosti banaka, izražena kao odnos kapitala i aktive, sa 31. 12. 2013. iznosila je 13,9%, što je za 0,3 postotna boda više nego na kraju 2012. godine.

Jedan od najvažnijih pokazatelja snage i adekvatnosti kapitala¹⁹ banaka jeste koeficijent adekvatnosti kapitala, izračunat kao odnos neto kapitala i rizikom ponderirane aktive. Ovaj koeficijent je na razini bankarskog sektora sa 31. 12. 2013. iznosio 18,0%, što je za 0,7 postotnih bodova više u odnosu na kraj 2012. godine. Od ukupno ostvarene dobiti sa 31.12.2013. u iznosu od 140 milijun KM u obračun adekvatnosti kapitala je uključeno 128 milijuna KM.

Iako je poslovanje bankarskog sektora već pet godina pod jakim utjecajem ekonomske krize, odnosno nepovoljnih makroekonomskih i finansijskih kretanja, kako u zemljama eurozone, tako i u zemljama u neposrednom okruženju, kao i zbog slabog ekonomskog oporavka realnog sektora i ukupne ekonomije u BiH, adekvatnost kapitala bankarskog sektora održana je kontinuirano iznad 16%, a posljednje tri godine iznad 17%. Razlog tome je, s jedne strane, stagnacija kreditnog rasta i pad ukupnih ponderiranih rizika, a s druge strane, banke su zadržale najveći dio ostvarene dobiti u prethodnim godinama u kapitalu, a nekoliko banaka je dodatnim kapitalnim injekcijama poboljšalo razinu kapitaliziranosti. Međutim, problemi vezani za porast nekvalitetnih plasmana i dio koji nije pokriven rezervama za kreditne gubitke (neto nekvalitetna aktiva) može u narednom razdoblju značajno utjecati na slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvaliteti aktive i pogoršanje i rast nenaplativih plasmana. To se vidi iz sljedećih podataka: na kraju 2008. godine neto nekvalitetna aktiva je iznosila 197 milijuna KM, a koeficijent (u odnosu na temeljni kapital) 13,2%, da bi na kraju 2013. godine neto nekvalitetna aktiva dostigla iznos od 474 milijuna KM, a koeficijent 25,5%. Također, prema postojećoj regulativi banke ne izračunavaju kapitalni zahtjev za tržišne rizike, zbog čega je stopa adekvatnosti kapitala veća.

-000 KM-

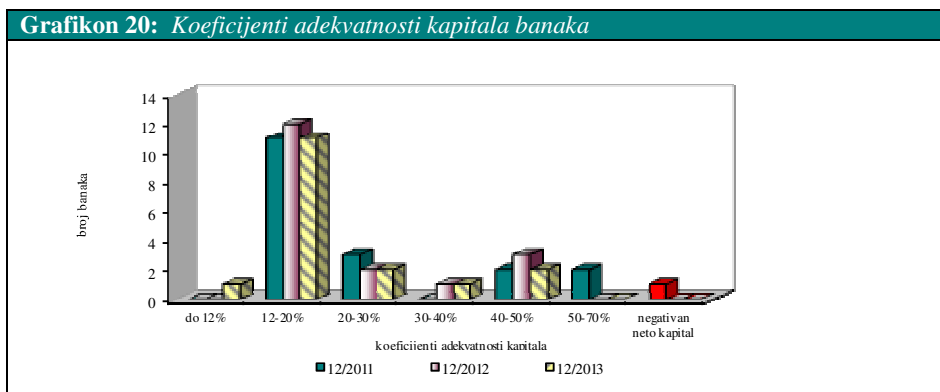
Tablica 20: Neto kapital, ukupni ponderirani rizici i stopa adekvatnosti kapitala					
OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. NETO KAPITAL	2.083.295	2.090.789	2.156.018	100	103
2. RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KRED. EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.999.406	98	99
3. POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318	101	101
4. UKUPNI PONDERIRANI RIZICI (2+3)	12.252.929	12.052.699	11.980.724	98	99
5. STOPA NETO KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (1/4)	17,0%	17,3%	18,0%	102	104

Stopa adekvatnosti kapitala bankovnog sustava sa 31. 12. 2013. od 18,0% je i dalje znatno više od zakonskog minimuma (12%) i predstavlja zadovoljavajuću kapitaliziranost ukupnog sustava za postojeću razinu izloženosti rizicima i jaku osnovu i temelj za očuvanje njegove sigurnosti i stabilnosti.

¹⁹ Zakonom propisana minimalna stopa adekvatnosti kapitala iznosi 12%.

Od ukupno 17 banaka u F BiH sa 31. 12. 2013. godine 16 banaka je imalo koeficijent adekvatnosti kapitala veći od zakonom propisanog minimuma od 12%, a kod jedne banke bio je ispod zakonskog minimuma. Prema analitičkim podacima 10 banaka je imalo stopu adekvatnosti kapitala nižu nego na kraju 2012. godine, u rasponu od 0,3 do 15,6 postotnih bodova, a kod sedam banaka je bolja nego na kraju 2012. godine. Dvije najveće banke u sustavu su povećale stopu adekvatnosti kapitala u odnosu na 2012. godinu i ista prelazi 18%.

U nastavku se daje pregled stopa adekvatnosti kapitala u odnosu na zakonski minimum od 12%:

- 1 banka ima stopu ispod 12% (8,1%),
- 7 banaka ima stopu između 12,5% i 15,5%,
- 3 banke imaju stopu između 17,9% i 19,3%,
- 3 banke imaju stopu između 20,0% i 21,7% i
- 3 banke imaju adekvatnost između 35,9% i 49,3%.

FBA je, vršeći nadzor poslovanja i financijskog stanja banaka u FBiH, sukladno zakonskim ovlastima, a u cilju jačanja sigurnosti i banaka pojedinačno i sustava u cjelini, nalogala bankama poduzimanje odgovarajućih aktivnosti na jačanju kapitalne osnove i osiguranju kapitala adekvatnog visini i profilu postojeće i potencijalne izloženosti svim rizicima koji su imanentni bankarskom poslovanju. Jedna od mjera koje je FBA poduzela u cilju očuvanja i jačanja kapitalne osnove i sigurnosti i stabilnosti banaka je i donošenje mjere²⁰ o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, počevši s primjenom od 31. 12. 2012.

Kao i do sada, prioritetan zadatak većine banaka u sustavu je daljnje jačanje kapitalne osnove, a u fokusu su velike banke u sustavu, posebno zbog promjena u poslovnom i operativnom okruženju u kojem banke u Federaciji BiH posluju, djelovanja i utjecaja svjetske financijske i ekonomske krize i na našu zemlju i negativnih efekata koje ova kriza ima na bankarski sektor i ukupnu ekonomiju BiH. Također su u fokusu i banke koje imaju negativne trendove u kvaliteti aktive, što se negativno odražava na kapital i predstavlja realnu opasnost za daljnje slabljenje kapitalne osnove. U uvjetima djelovanja ekonomske krize i rasta kreditnog rizika uzrokovanog padom kvalitete kreditnog portfelja kroz rast nenaplativih potraživanja, ovaj zahtjev ima prioritetan značaj i zato je segment kapitala pod kontinuiranim pojačanim supervizorskim nadzorom, kako ne bi došlo do ugrožavanja stabilnosti banaka i erozije kapitalne osnove na razinu koja bi ugrozila ne samo poslovanje banaka, nego i utjecala na stabilnost ukupnog bankovnog sustava.

²⁰ Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine F BiH“, broj 15/13).

2.1.3. Aktiva i kvalitet aktive

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka utvrđeni su kriteriji za procjenu izloženosti banaka kreditnom riziku ocjenom kvalitete njihove aktive i adekvatnosti rezervi za kreditne i druge gubitke prema rizičnosti plasmana i sredstava-stavki bilansa i izvanbilančnih stavki.

Stupanjem na snagu Zakona o računovodstvu i reviziji u Federaciji Bosne i Hercegovine, počevši od 31. 12. 2011. banke sačinjavaju i prezentiraju financijske izvještaje u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardima (MRS) i Međunarodnim standardima financijskog izvještavanja (MSFI), pri čemu se za priznavanje i mjerenje financijske imovine i obveza primjenjuje MRS 39 - Financijski instrumenti, priznavanje i mjerenje i MRS 37- Rezerviranja, potencijalne obveze i potencijalna sredstva. Dakle, prilikom procjene izloženosti banaka kreditnom riziku, banke su dužne i dalje obračunavati RKG sukladno kriterijama iz Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, uvažavajući već formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama koje se evidentiraju u knjigama banaka, kao i RKG formirane iz dobiti (na računima kapitala).

-u 000 KM-

Tablica 21: Aktiva (bilanca i izvanbilanca), RKG po regulatoru i ispravke vrijednosti po MRS-u					
OPIS	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
1	2	3	4	5(3/2)	6(4/3)
1. Rizična aktiva ²¹	13.376.110	13.286.676	13.517.944	99	102
2. Obračunate regulatorne rezerve za kreditne gubitke	1.294.757	1.370.669	1.504.174	106	110
3. Ispravka vrijednosti i rezerve za vanbilančne stavke	1.039.529	1.092.535	1.252.464	105	115
4. Potrebne regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	255.228	411.077	413.508	161	101
5. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti za procijenjene gubitke	292.225	315.734	315.734	108	100
6. Nedostajući iznos regulat. rezervi iz dobiti za procijenjene gub.	19.386	111.565	158.859	575	142
7. Nerizične stavke	5.787.457	5.579.911	6.144.833	96	110
8. UKUPNA AKTIVA (1+7)	19.163.567	18.866.587	19.662.777	98	104

Ukupna aktiva s izvanbilančnim stavkama (aktiva)²² banaka u F BiH sa 31. 12. 2013. iznosila je 19,7 milijardi KM i u odnosu na kraj 2012. godine veća je za 4% ili 796 milijuna KM. Rizična aktiva iznosi 13,5 milijardi KM i veća je za 2% ili 231 milijun KM.

Nerizične stavke iznose šest milijardi KM ili 31% ukupne aktive s izvanbilancom i veće su za 10% ili 565 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Ukupne obračunate RKG po regulatornom zahtjevu iznose 1,5 milijardi KM, a formirane ispravke vrijednosti bilančne aktive i rezerviranja za gubitke po izvanbilančnim stavkama 1,3 milijarde KM. Potrebne regulatorne rezerve²³ iznose 414 milijuna KM i veće su za 1% ili dva milijuna KM. Formirane regulatorne rezerve iz dobiti iznose 316 milijuna KM i na istoj su razini, što je rezultat izmjene regulative, odnosno nedostajući iznos RKG iskazan na kraju poslovne godine (počevši od 31. 12. 2012.) se ne pokriva na teret dobiti, ali i dalje predstavlja odbačenu stavku od kapitala i utječe na izračun stope adekvatnosti kapitala. Nedostajuće regulatorne rezerve²⁴ sa 31. 12. 2013. iznose 159 milijuna KM, s visokim rastom od 42% ili 47 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine, što je rezultat kontinuiranog pogoršanja kvalitete kreditnog portfelja.

²¹ Isključen iznos plasmana i potencijalnih obveza od 274 milijuna KM osiguranih novčanim depozitom.

²² Aktiva definirana člankom 2. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine F BiH“, broj 3/03, 54/04, 68/05, 86/10, 6/11, 70/11, 85/11; 85/11-pročišćeni tekst; 15/13).

²³ Potrebne regulatorne rezerve predstavljaju pozitivnu razliku između obračunatih RKG i ispravki vrijednosti (obračunate RKG su veće od ispravke vrijednosti).

²⁴ Nedostajući iznos regulatornih rezervi predstavlja pozitivnu razliku između potrebnih i formiranih RKG.

Tablica 22: Ukupna aktiva, bruto bilančna aktiva, rizične i nerizične stavke aktive

OPIS	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %	Iznos	Strukt. %		
1.	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
Kredit	9.364.121	85,4	9.347.370	85,2	9.396.444 ²⁵	84,3	100	101
Kamate	109.696	1,0	86.650	0,8	81.456	0,7	79	94
Dospjela potraživanja	937.899	8,5	1.049.891	9,5	1.144.042	10,3	111	109
Potraživanja po plać. garancijama	24.808	0,2	24.360	0,2	31.783	0,3	98	130
Ostali plasmani	171.052	1,5	172.479	1,6	201.786	1,8	101	117
Ostala aktiva	371.127	3,4	292.440	2,7	294.623	2,6	79	101
1.RIZIČNA BILANČNA AKTIVA	10.978.703	100,0	10.973.190	100,0	11.150.134	100,0	100	102
2. NERIZIČNA BILANČNA AKTIVA	5.290.275		5.084.000		5.523.247		96	109
3. BRUTO BILANČNA AKTIVA (1+2)	16.268.978		16.057.190		16.673.381		99	104
4. RIZIČNA IZVANBILANCA	2.397.407		2.313.486		2.367.810		96	102
5. NERIZIČNA VANBILANCA	497.182		495.911		621.586		100	125
6. UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE (4+5)	2.894.589		2.809.397		2.989.396		97	106
7. RIZIČNA AKTIVA S IZVANBILANCOM (1+4)	13.376.110		13.286.676		13.517.944		99	102
8. NERIZIČNE STAVKE (2+5)	5.787.457		5.579.911		6.144.833		96	110
9. AKTIVA S IZVANBILANCOM (3+6)	19.163.567		18.866.587		19.662.777		98	104

Bruto bilančna aktiva²⁶ iznosi 16,7 milijardi KM, veća je za 4% ili 616 milijuna KM, a rizična bilančna aktiva iznosi 11,2 milijarde KM, što je 67% bruto bilančne aktive i veća je 2% ili 177 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine. Nerizična bilančna aktiva iznosi 5,5 milijardi KM i veća je za 9% ili 439 milijuna KM. Izvanbilančne rizične stavke iznose 2,4 milijarde KM i veće su za 2% ili 54 milijuna KM, a nerizične stavke 622 milijuna KM i veće su za 25% ili 126 milijuna KM u odnosu na kraj 2012. godine.

Utjecaj ekonomske krize na ukupnu ekonomiju i gospodarstvo u BiH je i dalje izražen, što se značajno odrazilo na ključnu djelatnost banaka, odnosno segment kreditiranja. U 2012. godini ostvaren je minimalni rast kredita od 2% ili 178 milijuna KM, što je nastavljeno i u 2013. godini, odnosno rast od 2% ili 186 milijuna KM. Sa 31. 12. 2013. krediti su iznosili 10,9 milijardi KM, a udjel u aktivi je smanjen za jedan postotni bod i iznosi 70,2%.

Međutim, na temelju analitičkih podataka može se zaključiti da je navedeni rast kredita većim dijelom generiran upravo rastom dospjelih nenaplaćenih potraživanja (potraživanja koja su u kašnjenju s plaćanjem), u 2012. godini njihov rast je iznosio 15% ili 135 milijuna KM, odnosno iznosila su jednu milijardu KM, a u 2013. godini 11% ili 110 milijuna KM i sa 31. 12. 2013. dostigla su iznos od 1,1 milijarde KM. Iz navedenog proizlazi da je realni rast kredita u zadnje dvije godine bio neznan (u 2012. godini 0,4% i 2013. godini cca 0,7%).

U 2013. godini plasirano je ukupno 6,7 milijardi KM novih kredita, što je za 12% ili 717 milijuna KM više u odnosu na prethodnu godinu. Od ukupno plasiranih kredita na gospodarstvo se odnosi 67%, a na stanovništvo 28% (31.12.2012. godine: privreda 71%, stanovništvo 25%). Ročna struktura novoodobrenih kredita: dugoročni 44%, kratkoročni 56% (31.12.2012. godine: dugoročni 41%, kratkoročni 59%).

Tri najveće banke u F BiH s iznosom kredita od 6,1 milijardu KM imaju udjel od 56% u ukupnim kreditima na razini sustava.

Trend i promjena udjela pojedinih sektora u ukupnoj strukturi kredita dani su u sljedećoj tablici.

²⁵ Isključen iznos kredita od 204 milijuna KM pokriven novčanim depozitom (uključen u nerizičnu bilančnu aktivu).

²⁶ Izvor podataka: Izvješće o klasifikaciji aktive bilance i izvanbilančnih stavki banaka.

-u 000 KM-

Tablica 23: <i>Sektorska struktura kredita</i>								
SEKTORI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8(4/2)	9(6/4)
Vladine institucije	125.827	1,2	132.525	1,2	142.010	1,3	105	107
Javna poduzeća	257.547	2,4	251.233	2,4	259.769	2,4	98	103
Privatna poduzeća i društ.	4.989.796	47,6	5.141.359	48,2	5.202.269	47,9	103	101
Bankarske institucije	16.411	0,2	11.177	0,1	6.671	0,1	68	60
Nebankarske financijske instit.	40.978	0,4	41.661	0,4	37.791	0,3	102	91
Građani	5.043.634	48,1	5.076.679	47,6	5.194.971	47,9	101	102
Ostalo	13.478	0,1	11.490	0,1	8.919	0,1	85	78
UKUPNO	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	102	102

U 2013. godini sektorska struktura kredita neznatno je promijenjena u odnosu na kraj 2012. godine. Krediti dani stanovništvu su veći za 2% ili 118 milijuna KM i iznose 5,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 5,1 milijarda KM), a krediti privatnim poduzećima bilježe blagi rast od 1% ili 61 milijun KM i iznose 5,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 5,1 milijarda KM). Rast kredita stanovništva je utjecao i na porast udjela sa 47,6% na 47,9%, dok je udjela kredita privatnih poduzeća smanjen sa 48,2% na 47,9%.

Prema dostavljenim podacima od banaka sa stanjem 31. 12. 2013., s aspekta strukture kredita stanovništvu po namjeni, udjel kredita odobrenih za financiranje potrošnih dobara²⁷ iznosi 75% (12/12: 74%), udjel stambenih kredita iznosi 22% (12/12: 23%), a s preostalih 3% kreditirani su mali zanati, mali biznis i poljoprivreda.

Tri najveće banke u sustav plasirale su stanovništvu 63%, a privatnim poduzećima 49% ukupnih kredita danih ovim sektorima (31. 12. 2012.: stanovništvo 62%, privatna poduzeća 52%).

Valutna struktura kredita: najveći udjel od 66% ili 7,2 milijarde KM imaju krediti odobreni s valutnom klauzulom (EUR: sedam milijardi KM ili 97%, CHF: 240 milijuna KM ili 3%), krediti u domaćoj valuti 33% ili 3,5 milijardi KM, a najmanji udjel od samo 1% ili 93 milijuna KM imaju krediti u stranoj valuti (od toga se skoro sve odnosi na EUR: 84 milijuna KM ili 90%). Ukupan iznos kredita s valutnom klauzulom u CHF valuti od 240 milijuna KM iznosi 2,2% ukupnog kreditnog portfelja i skoro cijeli iznos se odnosi na jednu banku u sustavu.

Budući da su plasmani, odnosno krediti najrizičniji dio aktive banaka, njihova kvaliteta predstavlja jednu od najznačajnijih determinanti stabilnosti i uspješnosti poslovanja banaka. Ocjena kvalitete aktive je ustvari ocjena izloženosti kreditnom riziku plasmana banke, odnosno identificiranje potencijalnih kreditnih gubitaka.

Kvaliteta aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki, opći kreditni rizik, potencijalni kreditni gubici po kategorijama klasifikacije dani su u sljedećoj tablici.

²⁷ Uključeno kartično poslovanje.

Tablica 24: Klasifikacija aktive, opći kreditni rizik (OKR) i potencijalni kreditni gubici (PKG)											
Kategorija klasifikacije	31.12.2011.			31.12.2012.			31.12.2013.			INDEKS	
	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG	Klasif. aktiva	Udjel %	OKR PKG		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11(5/2)	12(8/5)
A	10.612.528	79,3	212.248	10.571.555	79,6	211.433	10.754.079	79,6	215.083	100	102
B	1.419.030	10,6	118.847	1.227.301	9,3	108.313	1.094.361	8,1	93.547	86	89
C	282.847	2,1	67.999	334.226	2,5	87.874	356.646	2,6	90.541	118	107
D	375.980	2,8	209.936	443.500	3,3	252.970	502.803	3,7	295.224	118	113
E	685.725	5,2	685.727	710.094	5,3	710.079	810.055	6,0	809.779	103	114
Rizična ak. (A-E)	13.376.110	100,0	1.294.757	13.286.676	100,0	1.370.669	13.517.944	100,0	1.504.174	99	102
Klasificirana (B-E)	2.763.582	20,7	1.082.509	2.715.121	20,4	1.159.236	2.763.865	20,4	1.289.091	98	102
Nekvalitetna (C-E)	1.344.552	10,1	963.662	1.487.820	11,2	1.050.923	1.669.504	12,4	1.195.544	111	112
Nerizična akt. ²⁸	5.787.457			5.579.911			6.144.833			96	110
UKUPNO (rizična i nerizična)	19.163.567			18.866.587			19.662.777			98	104

Prvi pokazatelj i upozoravajući signal da postoje potencijalni problemi u otplati kredita je rast dospjelih potraživanja i udjela u ukupnim kreditima. U 2013. godini dospjela potraživanja su imala relativno visok rast od 9% ili 102 milijuna KM (u 2012. godini 12% ili 112 milijuna KM), a udjel je povećan za 0,7 postotnih bodova, odnosno na 10,8%.

Ako se analizira kvaliteta rizične aktive kroz kretanje i promjene ključnih pokazatelja, može se konstatirati da su i u 2013. godini nastavljeni negativni trendovi iz prethodnog razdoblja, prije svega rast nekvalitetne aktive, te pogoršanje same strukture nekvalitetne aktive i migracije stavki u lošije kategorije klasifikacije, a ključni pokazatelji kvalitete aktive su pogoršani u odnosu na kraj 2012. godine. Kod nekih banaka pokazatelji su imali blage oscilacije (poboljšanje ili pogoršanje), odnosno osam banaka ima pokazatelje udjela klasificirane u odnosu na rizičnu aktivu lošije od bankarskog sektora, a šest banaka ima udjele nekvalitetne u odnosu na rizičnu lošije od bankarskog sektora.

Klasificirana aktiva je sa 31. 12. 2013. iznosila 2,8 milijardi KM, a nekvalitetna 1,7 milijardi KM.

Klasificirana aktiva (B-E) je veća za 2% ili 49 milijuna KM: B kategorija je manja za 11% ili 133 milijuna KM, a nekvalitetna aktiva (C-E) je povećana za 12% ili 182 milijuna KM.

Koeficijent iskazan kroz udjel klasificirane u rizičnoj aktivni iznosi 20,4%, što je na istoj razini u odnosu na kraj 2012. godine.

Najvažniji pokazatelj kvalitete aktive je odnos nekvalitetne i rizične aktive, i u odnosu na kraj prethodne godine isti je veći za 1,2 postotna boda i iznosi 12,4% (u 2012. godini povećanje je iznosilo 1,1 postotni bod), a osnovni razlog je rast nekvalitetne aktive od 12% ili 182 milijuna KM (u 2012. godini rast nekvalitetne aktive je iznosio 11% ili 143 milijuna KM). Međutim, isti treba uzeti s dozom opreza i rezerve, imajući u vidu da udjel B kategorije iznosi 8,1%, te sumnju da dio plasmana koji su iskazani u ovoj kategoriji imaju lošiju kvalitetu i da trebaju biti kategorizirani kao nekvalitetna aktiva.

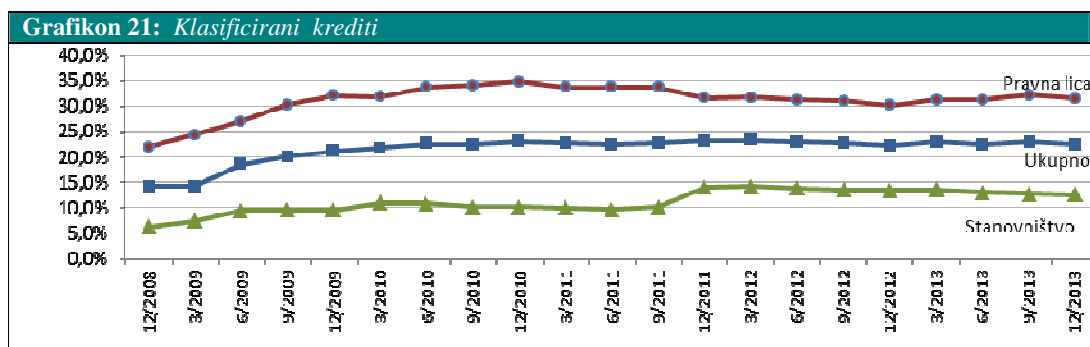
Sektorska analiza podataka temelji se na pokazateljima kvalitete kredita danih za dva najznačajnija sektora: pravnim osobama i stanovništvu. Dva navedena pokazatelja za ove sektore se značajno razlikuju i ukazuju na postojanje veće izloženosti kreditnom riziku, a time i potencijalnim kreditnim gubicima, kod kredita plasiranih pravnim osobama.

²⁸ Stavke aktive koje se, u skladu s člankom 2. stavak (2) Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, ne klasificiraju i stavke na koje se, u skladu sa čl.22. stavak (8) Odluke, ne obračunavaju rezerve za OKG od 2%.

Tablica 25: Klasifikacija kredita datih stanovništvu i pravnim osobama

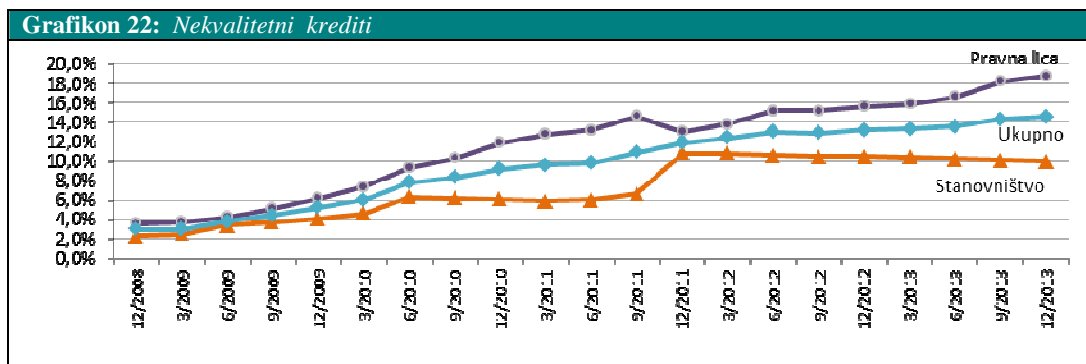
Kategorija klasifikacije	31.12.2012.						31.12.2013.						INDEKS 14(12/6)
	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel	Stanovni štvo	Udjel %	Pravne osobe	Udjel %	UKUPNO Iznos	Udjel	
	2	3	4	5	6(2+4)	7	8	9	10	11	12(8+10)	13	
A	4.391.603	86,5	3.905.862	69,9	8.297.465	77,8	4.538.704	87,4	3.874.012	68,5	8.412.716	77,5	101
B	150.247	3,0	811.742	14,5	961.989	9,0	135.873	2,6	717.004	12,7	852.877	7,9	89
C	97.021	1,9	225.405	4,0	322.426	3,0	70.012	1,3	272.940	4,8	342.952	3,2	106
D	162.781	3,2	268.663	4,8	431.444	4,1	128.351	2,5	361.163	6,4	489.514	4,5	113
E	275.027	5,4	377.773	6,8	652.800	6,1	322.031	6,2	432.310	7,6	754.341	6,9	116
UKUPNO	5.076.679	100,0	5.589.445	100,0	10.666.124	100,0	5.194.971	100,0	5.657.429	100,0	10.852.400	100,0	102
Klas. kred. B-E	685.076	13,5	1.683.583	30,1	2.368.659	22,2	656.267	12,6	1.783.417	31,5	2.439.684	22,5	103
Nekv. kred C-E	534.829	10,5	871.841	15,6	1.406.670	13,2	520.394	10,0	1.066.413	18,8	1.586.807	14,6	113
		47,6		52,4		100,0		47,9		52,1		100,0	
Udjel po sektorima u klasificiranim kreditima, nekvalitetnim kreditima i B kategoriji:													
Klasifikacija B-E		28,9		71,1		100,0		26,9		73,1		100,0	
Nekvalitetni C-E		38,0		62,0		100,0		32,8		67,2		100,0	
Kategorija B		15,6		84,4		100,0		15,9		84,1		100,0	

Pokazatelji kvalitete kredita su pogoršani u odnosu na kraj prethodne godine, udjel nekvalitetnih kredita je, nakon povećanja od 1,4 postotna boda, iznosilo 14,6%, kao rezultat rasta ukupnih nekvalitetnih kredita za 13% ili 180 milijuna KM i to pravnih osoba za 22,3% ili 195 milijuna KM, dok su nekvalitetni krediti stanovništva imali pad od 2,7% ili 14 milijuna KM. Udjel klasificiranih kredita je povećan na 22,5%, odnosno za 0,3 postotna boda.

Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama u iznosu od 5,7 milijardi KM, sa 31. 12. 2013. u kategorije B do E klasificirano je zabrinjavajuće visokih 31,5% ili 1,8 milijardi KM, što je povećanje za 1,4 postotna boda u odnosu na kraj 2012. godine (u 2012. godini udjel je smanjen za 1,5 postotnih bodova), dok je pokazatelj za sektor stanovništva znatno bolji, od ukupno odobrenih kredita stanovništvu u iznosu od 5,2 milijarde KM, u navedene kategorije klasificirano je 12,6% ili 656 milijuna KM (na kraju 2012. godine 13,5%, 2011. godine 14,1%), što je također visok nivo.

Navedena kretanja su rezultat stanja u realnom sektoru i djelovanja ekonomske krize na gospodarstvo i ukupnu ekonomiju u BiH, zbog čega kreditni portfelj pravnih osoba ima znatno lošiju kvalitetu od sektora stanovništva.

Najvažniji pokazatelj kvalitete kreditnog portfelja je udjel nekvalitetnih kredita. Od ukupnih nekvalitetnih kredita na pravne osobe se odnosi 67% (na kraju 2012. godine 62%), a na stanovništvo 33% (na kraju 2012. godine 38%). U 2013. godini nastavljen je rast udjela nekvalitetnih kredita kod sektora pravnih osoba, kao rezultat navedenog rasta od 22,3%, dok je kod stanovništva došlo do smanjenja udjela. Od ukupnih kredita plasiranih pravnim osobama na nekvalitetne kredite se odnosi 18,8% ili 1,1 milijarda KM, što je za 3,2 postotna boda više nego na kraju 2012. godine (u 2012. godini udjel je povećan za 2,6 postotnih bodova). Za sektor stanovništva isti iznose 10% ili 520 milijuna KM, što je za 0,5 postotnih bodova manje nego 31. 12. 2012. (na kraju 2011. godine 10,8%).

Detaljnija i potpunija analiza temelji se na podacima o granskoj koncentraciji kredita unutar sektora pravnih osoba (po sektorima) i stanovništva (po namjeni).

OPIS	31.12.2012.				31.12.2013.				INDEKS	
	Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti		Ukupni krediti		Nekvalitetni krediti			
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %		
1	2	3	4	5 (4/2)	6	7	8	9 (8/6)	10 (6/2)	11(8/4)
1. Krediti pravnim osobama										
Poljoprivredu (AGR)	109.873	1,0	31.431	28,6	112.695	1,0	30.608	27,2	103	97
Proizvodnju (IND)	1.537.147	14,4	244.138	15,9	1.547.431	14,3	333.666	21,6	101	137
Gradevinarstvo (CON)	408.753	3,8	106.553	26,1	394.706	3,6	121.971	30,9	97	114
Trgovinu (TRD)	2.318.167	21,7	309.230	13,3	2.298.260	21,2	392.161	17,1	99	127
Ugostiteljstvo (HTR)	166.485	1,6	23.453	14,1	162.102	1,5	29.970	18,5	97	128
Ostalo ²⁹	1.049.020	9,8	157.036	15,0	1.142.235	10,5	158.037	13,8	109	101
UKUPNO 1.	5.589.445	52,4	871.841	15,6	5.657.429	52,1	1.066.413	18,8	101	122
2. Krediti stanovništvu za:										
Opću potrošnju	3.738.550	35,1	312.682	8,4	3.906.142	36,0	310.450	7,9	104	99
Stambenu izgradnju	1.186.437	11,1	177.177	14,9	1.148.230	10,6	170.282	14,8	97	96
Obavljanje djelatnosti (obrtnici)	151.692	1,4	44.970	29,6	140.599	1,3	39.662	28,2	93	88
UKUPNO 2.	5.076.679	47,6	534.829	10,5	5.194.971	47,9	520.394	10,0	102	97
UKUPNO (1. +2.)	10.666.124	100,0	1.406.670	13,2	10.852.400	100,0	1.586.807	14,6	102	113

Najveći udjel u ukupnim kreditima od pravnih osoba imaju sektori trgovine (21,2%) i proizvodnje (14,3%), a kod stanovništva najveći udjel imaju krediti za opću potrošnju (36%) i stambeni krediti (10,6%), a udjeli su skoro isti kao i na kraju prethodne godine.

Već duže razdoblje negativan i jak utjecaj ekonomske krize posebno je izražen u nekoliko ključnih sektora, što se vidi iz pokazatelja udjela nekvalitetnih kredita. Na kraju 2012. godine sektor poljoprivrede, iako s najmanjim udjelom u ukupnim kreditima od 1%, imao je najlošiji pokazatelj od

²⁹ Uključeni sljedeći sektori: promet, skladištenje i komunikacije (TRC); finansijsko posredovanje (FIN); poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge (RER); javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje (GOV) i ostalo.

28,6%, da bi se na kraju 2013. godine situacija promijenila, tako da najveći udjel nekvalitetnih kredita od 30,9% ima sektor građevinarstva (rast udjela u 2012. godini 5,9 postotnih bodova, a u 2013. godini 4,8 postotnih bodova), koji u ukupnim kreditima ima nizak udjel od svega 3,6%. Ovaj sektor je u 2013. godini imao rast nekvalitetnih kredita od 14% ili 15 milijuna KM.

Ipak, fokus je na dva sektora s najvećim udjelom u ukupnim kreditima, a to su sektor trgovine (21%) i proizvodnje (14%). Iz analize podataka može se zaključiti da su upravo ova dva sektora i dalje izložena jakom utjecaju krize, a kvaliteta kredita plasiranih u ova dva sektora je u kontinuiranom padu. U 2013. godini nastavljen je rast nekvalitetnih kredita kod sektora proizvodnje za 37% ili 90 milijuna KM, odnosno povećanje udjela sa 15,9% na 21,6% (u 2012. godini rast je iznosio 22% ili 45 milijuna KM, a udjel je povećan za 3,1 postotni bod, odnosno na razinu od 15,9%). Kod trgovine nekvalitetni krediti također imaju visok rast od 27% ili 83 milijuna KM, a udjel je povećan za 3,8 postotnih bodova, odnosno na 17,1% (u 2012. godini ostvaren je visok rast od 24% ili 60 milijuna KM, a udjela sa 11,2% na 13,3%).

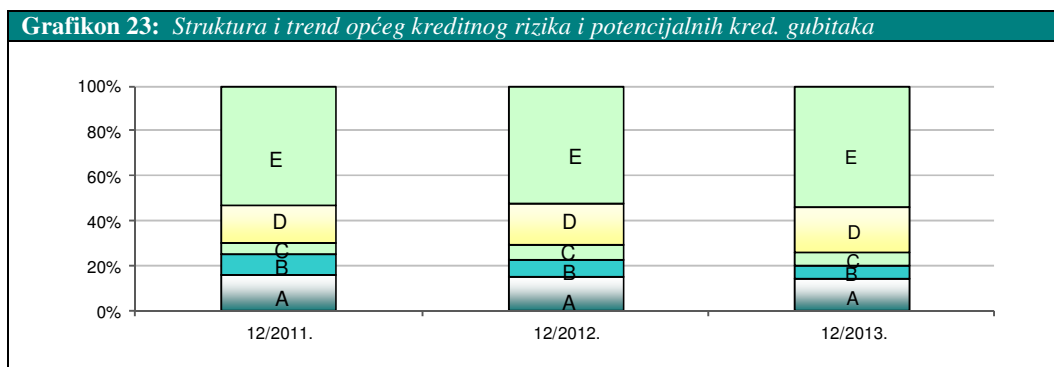
Također, kod sektora ugostiteljstva, koji ima nizak udjel u kreditima (1,5%), došlo je do značajnog pogoršanja kvalitete kredita u 2013. godini, odnosno rasta nekvalitetnih kredita za 28% ili sedam milijuna KM, a udjel je povećan sa 14,1% na 18,5%.

Kod stanovništva, za razliku od gospodarstva, trend je pozitivan, odnosno prisutno je blago poboljšanje pokazatelja, kao rezultat smanjenja nekvalitetnih kredita. Najlošiji pokazatelj udjela nekvalitetnih kredita od 28,2% (na kraju 2012. godine 29,6%) imaju krediti plasirani obrtnicima, s niskim udjelom od 1,3% u ukupnim kreditima. Relativno visok udjel nekvalitetnih kredita od 14,8% imaju stambeni krediti (skoro isto kao i na kraju 2012. godine), dok je kod kredita za opću potrošnju udjel niži i iznosi 7,9%, što je za 0,5 postotnih bodova manje nego na kraju 2012. godine.

Razina općeg kreditnog rizika i procijenjenih potencijalnih kreditnih gubitaka po kategorijama klasifikacije, utvrđenih sukladno kriterijima i metodologiji propisanoj u odlukama FBA, njihov trend i struktura na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici i grafikonu.

Tablica 27: Struktura i trend općeg kreditnog rizika i potencijalnih kreditnih gubitaka

Kategorija klasifikacije	IZNOS (u 000 KM) I STRUKTURA (u%)						INDEKS	
	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
A	209.555	29,2	211.433	15,4	215.083	14,3	100	102
B	132.048	18,4	108.313	7,9	93.547	6,2	91	86
C	113.962	15,9	87.874	6,4	90.541	6,0	129	103
D	258.297	36,0	252.970	18,5	295.224	19,6	120	117
E	3.851	0,5	710.079	51,8	809.779	53,9	104	114
UKUPNO	717.713	100,0	1.370.669	100,0	1.504.174	100,0	106	110

Analizirajući razinu obračunatih RKG ukupno i po kategorijama klasifikacije, u odnosu na kraj 2012. godine, rezerve za opći kreditni rizik (za kategoriju A) i potencijalne kreditne gubitke su veće za 10% ili 134 milijuna KM i iznose 1,5 milijardi KM. Rezerve za opći kreditni rizik su veće za 2% ili 3,6 milijuna KM i iznose 215 milijuna KM, a za potencijalne kreditne gubitke 11% ili 130 milijuna KM. Rezerve za B kategoriju su smanjene za 14% ili 15 milijuna KM (samo u posljednjem kvartalu su dvostruko smanjene), zbog smanjenja iste za 11% ili 133 milijuna KM i iznose 94 milijuna KM. Zbog rasta nekvalitetne aktive (C, D i E kategorija) za 12% ili 182 milijuna KM, povećane su i rezerve za ove najlošije kredite za 14% ili 145 milijuna KM, odnosno na razinu od 1,2 milijarde KM. Najveći relativni rast od 17% ili 42 milijuna KM imale su rezerve za D kategoriju, dok je najveći nominalni rast imala E kategorija od 100 milijuna KM ili 14%. Rezerve za C kategoriju su za prva tri kvartala imale pad od 4% ili 3,5 milijuna KM (zbog prelaska kredita u lošije kategorije klasifikacije D i E), da bi u posljednjem kvartalu rasle za 6,2 milijuna KM (prelazak iz B u C kategoriju), tako da rast za cijelu 2013. godinu iznosi 3% ili 2,7 milijuna KM. Navedeno kretanje rezervi za kreditne gubitke ukazuje na konstantno pogoršanje kreditnog portfelja, a što je rezultat daljnjeg utjecaja ekonomske krize na realni sektor.

Jedan od najvažnijih pokazatelja kvalitete aktive je odnos potencijalnih kreditnih gubitaka (PKG) i rizične aktive s izvanbilancom. Ovaj pokazatelj iznosi 9,5% i veći je za 0,8 postotnih bodova u odnosu na kraj 2012. godine.

Sa 31. 12. 2013. banke su prosječno za B kategoriju imale obračunate rezerve po stopi od 8,5%, za C kategoriju 25,4%, D kategoriju 58,7% i E 100% (na kraju 2012. godine: B 8,8%, C 26,3%, D 57% i E 100%).³⁰

Sukladno MRS/MSFI banke su obvezne umanjena vrijednosti imovine knjižiti kroz troškove formirajući ispravke vrijednosti za bilančne stavke i rezerviranja za rizične izvanbilančne stavke (ranije troškovi RKG).

Pregled ukupnih stavki aktive (bilanca i izvanbilanca) i stavki u statusu neizmirenja obveza (default), kao i pripadajuće ispravke vrijednosti i rezerviranja (utvrđenih sukladno internim metodologijama banaka čiji je minimum elemenata propisan regulativom FBA) na razini bankarskog sektora dani su u sljedećoj tablici.

---

³⁰ Prema Odluci o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka, banke su dužne da obračunavaju rezerve za kreditne gubitke po kategorijama klasifikacije u sljedećim procentima: A-2%, B 5-15%, C 16-40%, D 41-60% i E 100%.

Opis	IZNOS (u 000 KM) I UDJEL (u %)				INDEKS
	31.12.2012.		31.12.2013.		
	Iznos	Učešće	Iznos	Učešće	
1	2	3	4	5	6 (4/2)
1. RIZIČNA AKTIVA (a+b)	13.286.676	100,0%	13.517.944	100,0%	102
a) Stavke u statusu neizmirenja obveza (default)	1.729.182	13,0%	1.886.251	14,0%	109
a.1. bilančne stavke u defaultu	1.708.152		1.863.530		109
a.2. izvanbilančne stavke u defaultu	21.030		22.721		108
b) Stavke u statusu izmirenja obveza (performing assets)	11.557.494	87,0%	11.631.693	86,0%	101
1.1 UKUPNE ISPRAVKE VRIJEDNOSTI RIZIČNE AKTIVE (a+b)	1.092.535	100,0%	1.252.464	100,0%	115
a) Ispravke vrijednosti za default	953.904	87,3%	1.109.531	88,6%	116
a.1. Ispravke vrijednosti bilančnih stavki u defaultu	950.344		1.104.215		116
a.2. Rezerve za izvanbilancu u defaultu	3.560		5.316		149
b) Ispravke vrijednosti za performing assets (IBNR ³¹)	138.631	12,7%	142.933	11,5%	103
2. UKUPNI KREDITI (a+b)	10.666.124	100,0%	10.852.400	100,0%	102
a) Krediti u defaultu (non-performing loans)	1.645.072	15,4%	1.799.777	16,6%	109
b) Krediti u statusu izmirenja obveza (performing loans)	9.021.052	84,6%	9.052.623	83,4%	100
2.1. ISPRAVKA VRIJEDNOSTI KREDITA (a+b)	1.007.459	100,0%	1.163.530	100,0%	115
a) Ispravka vrijednosti kredita u defaultu	898.737	89,2%	1.052.412	90,4%	117
b) Ispravka vrijednosti performing kredita (IBNR kredita)	108.722	10,8%	111.118	9,6%	102
Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (default)	55,2%		58,8%		
Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets)	1,2%		1,2%		
Pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti	8,2%		9,3%		

Kreditni u statusu neizmirenja obveza (default) u 2013. godini povećani su za 9% ili 155 milijuna KM. Radi usporedbe, nekvalitetni krediti imali su rast od 12,8% ili 180 milijuna KM. Udjel kredita u defaultu u ukupnim kreditima je povećan za 1,2 postotna boda i iznosi 16,6%, a nekvalitetnih kredita 14,6%. Udjel svih stavki u defaultu u ukupnoj rizičnoj aktivni iznosi 14%, što je za jedan postotni bod više nego na kraju 2012. godine.

Pokrivenost stavki u statusu neizmirenja obveza (defaultu) ispravkama vrijednosti je povećana sa 55,2% na 58,8% zbog visokog rasta ispravki vrijednosti od 16% ili 156 mil. KM (dvostruki rast u posljednjem kvartalu), dok je pokrivenost nekvalitetne aktive rezervama za kreditne gubitke formirane za ovu aktivu neznatno povećana sa 70,6% na 71,6%. Pokrivenost stavki u statusu izmirenja obveza (performing assets) je na istoj razini i iznosi 1,2%, a pokrivenost rizične aktive ukupnim ispravkama vrijednosti 9,3%, što je povećanje za jedan postotni bod u odnosu na kraj prošle godine. Pokazatelj pokrivenosti rizične aktive ukupnim obračunatim regulatornim rezervama za kreditne gubitke (rezervama za opći kreditni rizik i posebnim rezervama za kreditne gubitke) je bolji i iznosi 11,1% (12/12:10,3%).

Zbog trenda rasta nenaplativih potraživanja, odnosno kašnjenja klijenata u plaćanju dospjelih kreditnih obveza došlo je do aktiviranja jamstava kod jednog broja kredita u kašnjenju, koji su imali ovakvu vrstu osiguranja, tako da je teret otplate tih kredita pao na jamce, odnosno žirante. FBA je od 31. 12. 2009. propisala izvješće o otplati kredita na teret jamaca, s ciljem prikupljanja, praćenja i analize podataka o kreditima koje otplaćuju jamci. Prema izvješćima banaka u F BiH sa 31. 12. 2013. godine 2.032 jamaca je ukupno otplatilo 12 milijuna KM od ukupno odobrenog iznosa kredita od 66 milijuna KM (1.785 kreditnih partija), što je za 1% više u odnosu na iznos otplate na teret jamaca sa 31. 12. 2012. (12 milijuna KM otplatila su 2.823 jamca, dok je iznos ukupno odobrenih kredita bio 70 milijuna KM-2.479 kreditnih partija). Stanje preostalog duga iznosi 43 milijuna KM (31. 12. 2012.: 41 milijun KM).

³¹ IBNR (identified but not reported)-latentni gubici.

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je u 2013. godini smanjen iznos kredita koje otplaćuju jamci, dok su stanje preostalog duga i iznos otplate na teret jamaca povećani. Udjel iznosa kredita i broja kreditnih partija koje otplaćuju jamci u odnosu na podatke za ukupan sustav je nizak i iznosi svega 0,40% i 0,15%.

U cilju ublažavanja negativnih efekata globalne financijske i ekonomske krize, a vodeći računa o očuvanju stabilnosti bankarskog sektora, FBA je krajem 2009. godine donijela Odluku o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba³².

Osnovni cilj donošenja ovakvih privremenih mjera bio je stimuliranje banaka na "oživljavanje" kreditne aktivnosti, a restrukturiranjem postojećih potraživanja, bez povećanja cijene kredita i troškova za postojeće dužnike, pomoći i fizičkim i pravnim osobama da prevladaju situaciju u kojoj su se našli zbog utjecaja ekonomske krize (smanjena platežna sposobnost, kod fizičkih osoba zbog gubitka posla, kašnjenja plaće, smanjenja plaća i sl., a kod pravnih zbog povećane nelikvidnosti, značajnog smanjenja poslovnih aktivnosti, vrlo teškog stanja u realnom sektoru uopće i sl.).

Postupajući po navedenoj Odluci, banke u Federaciji BiH su u 2013. godini, od ukupno primljenih 599 zahtjeva za reprogram kreditnih obveza odobrile 571 zahtjev u ukupnom iznosu od 76 milijuna KM ili 95%, što je za 4% više u usporedbi sa 2012. godinom. Od ukupnog iznosa odobrenih reprogramiranih obveza na pravne osobe se odnosi 74 milijuna KM, a na fizičke osobe dva milijuna KM.

Neto efekat na rezerve za kreditne gubitke po osnovi izvršenih reprograma je povećanje od 279 tisuća KM. Treba istaći da je bilo suprotnih kretanja, odnosno i povećanja i smanjenja RKG po ovoj osnovi, što je na kraju rezultiralo navedenim neto efektom.

Kreditni reprogramirani u skladu s navedenom Odlukom, u 2013. godini u odnosu na ukupne kredite sa 31. 12. 2013. imaju udjel od svega 0,7% (za sektor pravnih osoba u odnosu na portfelj pravnih osoba ovaj postotak iznosi 1,3%, dok je za sektor stanovništva 0,04%).

Iz navedenih podataka može se zaključiti da je i po broju i po iznosu reprogramiranih kreditnih obveza rezultat relativno skroman, ako se to uspoređuje i s ukupnim kreditnim portfeljem i po sektorima (za pravne i fizičke osobe).

Iako rezultati i efekti primjene Odluke nisu značajni, ocjenjuje se da je donošenje ovakvog propisa bilo iznimno važno, odnosno ovakvih mjera privremenog karaktera u uvjetima izraženog djelovanja financijske i ekonomske krize i na financijski i na realni sektor u F BiH bilo je nužno, te je imalo pozitivan efekt na dužnike (i fizičke i pravne osobe), olakšavajući im servisiranje dugova sukladno njihovim platežnim mogućnostima. Stoga je prolongiranje primjene Odluke i u 2014. godini opravdano, posebno zbog činjenice da je utjecaj krize još uvijek evidentan.

Analiza kvalitete aktive, odnosno kreditnog portfelja pojedinačnih banaka, kao i on site kontrole u samim bankama, ukazuju da je kreditni rizik dominantni rizik kod najvećeg broja banaka, a zabrinjava činjenica da jedan broj banaka ima neadekvatne prakse upravljanja, odnosno ocjene, mjerenja, praćenja i kontrole kreditnog rizika i klasifikaciju aktive, što se u on site kontrolama utvrdilo kroz značajne iznose nedostajućih rezervi za kreditne gubitke, koje su zatim banke formirale po nalogu FBA. Također, analizirajući kvalitetu aktive u bankama grupiranim prema vlasničkoj strukturi, evidentno je da su pokazatelji kod banaka u većinskom vlasništvu rezidenata (šest „domaćih“ privatnih banaka) lošiji nego kod banaka u većinskom stranom vlasništvu (10 banaka), visok rast nekvalitetnih kredita kod domaćih banaka (76,2%) zabilježen je u 2012. godini, dok je u 2013. godini rast iznosio 45% (kod banaka u većinskom stranom vlasništvu u 2012. godini 7,6%, a u 2013. godini 9%), što je posljedica neadekvatnih i slabih sustava upravljanja kreditnim rizikom, posebno u ključnoj fazi kod odobravanja kredita. Značajne slabosti i neefikasne prakse utvrđene su i u

³² "Službene novine F BiH", br.2/10, 1/12, 111/12 i 1/14.

fazi preventivnog djelovanja kroz rano prepoznavanje problema u servisiranju (otplati) kredita, kao i u radu s nekvalitetnom aktivom u cilju njenog smanjenja putem naplate ili kvalitetnog restrukturiranja.

FBA je bankama, kod kojih je kontrolom ocijenjena slaba kvaliteta aktive i slabe prakse upravljanja kreditnim rizikom i/ili koje imaju negativne trendove, odnosno pad kvalitete aktive, naložila korektivne mjere u smislu izrade operativnog programa upravljanja nekvalitetnom aktivom koji mora sadržavati plan aktivnosti na poboljšanju postojećih praksi upravljanja kreditnim rizikom, odnosno kvalitete aktive, smanjenje postojećih koncentracija, te rješavanje problema nekvalitetne aktive i sprečavanje njenog daljnjeg pogoršanja. Izvršavanje naloga FBA se kontinuirano nadzire kroz pojačan postkontrolni postupak na temelju izvješća i ostale dokumentacije dostavljene od strane banaka, kao i provjere istog ciljanim on site kontrolama. Nadzor ovog segmenta poslovanja je pojačan zbog evidentnih negativnih trendova, što značajno utječe i na pogoršanje profitabilnosti banaka i slabljenje kapitalne osnove kod nekih banaka, zbog čega banke moraju pravodobno poduzeti aktivnosti na pribavljanju kapitala iz eksternih izvora.

Transakcije s povezanim osobama

U svom poslovanju banke su izložene raznim vrstama rizika, od kojih poseban značaj ima rizik vezan za transakcije s osobama povezanim s bankom.

FBA je, sukladno Bazelskim standardima, uspostavila određena opreznosna načela i zahtjeve vezane za transakcije s osobama povezanim s bankom, što je regulirano Odlukom o minimalnim standardima za poslovanje banaka s osobama povezanim s bankom, u kojoj su propisani uvjeti i način poslovanja banaka s povezanim osobama. Na temelju te Odluke i Zakona o bankama Nadzorni odbor banke, a na prijedlog direktora, dužan je donijeti posebne politike banke za poslovanje s povezanim osobama i da prati njihovu primjenu.

Odlukama FBA propisan je i poseban set izvješća koji obuhvaćaju transakcije s jednim dijelom povezanih osoba, i to kredite i potencijalne i preuzete izvanbilančne obveze (garancije, akreditivi, preuzete kreditne obveze) kao najčešći i najrizičniji vid transakcija između banaka i povezanih osoba.

Set propisanih izvješća uključuje podatke o kreditima danim sljedećim kategorijama povezanih osoba:

- dioničarima banke s više od 5% glasačkih prava,
- članovima Nadzornog odbora i uprave banke,
- supsidijarnim osobama i drugim poduzećima povezanim s bankom.

-000 KM-

Tablica 29: Transakcije s povezanim osobama					
Opis	DANI KREDITI ³³			INDEKS	
	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	3/2	4/3
1	2	3	4	5	6
Dioničarima s više od 5% glasačkih prava, sups. i drugim povezanim pred.	131.962	156.861	123.889	119	79
Članovima Nadzornog odbora i Odbora za reviziju	400	617	570	154	92
Upravi banke	2.170	2.574	2.507	119	97
UKUPNO	134.532	160.052	126.966	119	79
Potencijalne i preuzete izvanbil. obveze	29.818	21.800	16.046	73	74

U promatranom razdoblju kreditne izloženosti prema osobama povezanim s bankom su smanjene za 21%, a potencijalne obveze za 26%, zbog smanjenja izloženosti kod jedne velike banke. Iz prezentiranih podataka može se zaključiti da se i dalje radi o malom iznosu kreditno-garancijskih poslova s povezanim osobama i da je razina rizika niska. FBA posebnu pažnju (pri on site

³³ Pored kredita, uključena i ostala potraživanja, deponirana sredstva i plasmani dioničarima (financijskim institucijama) s više od 5% glasačkih prava.

kontrolama) usmjerava na poslovanje banaka s povezanim osobama, naročito ocjeni sustava identifikacije i monitoringa izloženosti riziku poslovanja s povezanim osobama. Kontrolori FBA na licu mjesta daju naloge za otklanjanje uočenih propusta u određenim rokovima i pokreću prekršajne postupke, a sastavni dio tih aktivnosti je i praćenje i nadzor provođenja danih naloga u postkontrolnom postupku. To se pozitivno odrazilo na ovaj segment poslovanja, jer je u bankama značajno poboljšana kvaliteta upravljanja ovim rizikom.

2.2. Profitabilnost

Prema podacima iz financijskog izvještaja koji prikazuje uspješnost poslovanja banaka, odnosno iz računa dobiti i gubitka za 2013. godinu, na razini bankovnog sustava u Federaciji BiH ostvaren je negativan financijski rezultat - gubitak u iznosu od 228 tisuća KM, dok je u 2012. godini ostvarena dobit u iznosu od 110 milijuna KM. Osnovni razlog ovako lošeg financijskog rezultata je ostvareni visoki gubitak kod dvije banke u ukupnom iznosu od 135 milijuna KM, što je za 120 milijuna KM više nego prethodne godine. Ipak, treba istaći da se to prvenstveno odnosi na enormni gubitak kod jedne banke (116 milijuna KM), koji je za 105 milijuna KM veći u odnosu na ostvareni gubitak u prethodnoj godini. Također, negativan efekt od cca pet milijuna KM imao je gubitak kod jedne manje banke koja je u prošloj godini imala minimalnu dobit, te u skoro istom iznosu je i utjecaj manje ostvarene dobiti kod četiri banke. S druge strane, najveći pozitivan efekt od cca 17 milijuna KM je iz osnove ostvarene veće dobiti kod devet banaka. Analizirajući po kvartalima tijekom 2013. godine pojedinačne banke, može se zaključiti da su tijekom prve polovice godine bila prisutna pozitivna kretanja u smislu ostvarene dobiti kod većine banaka, dok je u drugoj polovici, posebno posljednjem kvartalu ostvarena dobit znatno manja, posebno kod velikih banaka, uz istodobno značajno povećanje gubitaka kod banaka koje su negativno poslovale.

Najveći utjecaj na poboljšanje profitabilnosti većine banaka prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa (implementacija MRS 37/39 od 31. 12. 2011.), što posljedično ima utjecaj na manju razinu troškova ispravaka vrijednosti. Međutim, za razliku od 2012. godine kada je pad ukupnog prihoda (4% ili 39 milijuna KM) amortiziran znatno većim smanjenjem nekamatnih rashoda (9% ili 69 milijuna KM, od toga troškovi ispravke vrijednosti smanjeni su za 24% ili 46 milijuna KM), u 2013. godini zaustavljen je pad ukupnog prihoda, odnosno ostvaren je neznatan rast (1% ili 10 milijuna KM), dok su, zbog daljnjeg pada kvalitete kreditnog portfelja, nekamatni rashodi imali visok rast od 17% ili 120 milijuna KM, s napomenom da su u okviru istih troškovi ispravke vrijednosti povećani za 59% ili 85 milijuna KM. Treba istaći da se to najvećim dijelom (cca 80% ukupnog rasta troškova ispravke vrijednosti) odnosi na samo jednu banku, što je utjecalo da je i na razini sustava ostvaren negativan financijski rezultat.

Pozitivan financijski rezultat od 140 milijuna KM ostvarilo je 14 banaka i isti je veći za 9% ili 12 milijuna KM u odnosu na 2012. godinu. Istodobno, gubitak u poslovanju u iznosu od 140 milijuna KM iskazan je kod tri banke i isti je gotovo osam puta veći ili za 123 milijuna KM nego prethodne godine, što je rezultat negativnog utjecaja kreditnog rizika i trendova u kvaliteti aktive.

Detaljniji podaci dani su u sljedećoj tablici.

-000 KM-

Tablica 30: Ostvareni financijski rezultat: dobit/gubitak						
Opis	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.	
	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka	Iznos	Broj banaka
1	2	3	4	5	6	7
Gubitak	-45.512	3	-17.817	4	-140.330	3
Dobit	126.754	16	128.173	14	140.102	14
Ukupno	81.242	19	110.356	18	-228	17

Kao i u ostalim segmentima, i u ovom su prisutne koncentracije: od ukupno ostvarene dobiti (140 milijuna KM) 70% ili 98 milijuna KM se odnosi na dvije najveće banke u sustavu, čiji je udio aktive u bankarskom sektoru 49%, dok se od ukupnog gubitka od 140 milijuna KM, samo na jednu banku s nešto većim udjelom aktive u sustavu, odnosi 83% od ukupnog gubitka ili 116 milijuna KM. Analitički podaci pokazuju da ukupno deset banaka ima bolji financijski rezultat (za 19 milijuna KM), dok sedam banaka imaju lošiji rezultat (za 131 milijun KM).

Na temelju analitičkih podataka, kao i pokazatelja za ocjenu kvalitete profitabilnosti (visina ostvarenog financijskog rezultata-dobit/gubitak i koeficijenta koji se koriste za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti poslovanja, te drugih parametara vezanih za ocjenu uspješnosti poslovanja), evidentno je da je ukupna profitabilnost sustava pogoršana u odnosu na prethodnu godinu, isključivo kao rezultat ostvarenog enormnog gubitka kod jedne banke. Ostvarena veća profitabilnost posebno kod najvećih banaka, koje su ostvarile veću dobit nego u prošloj godini, prvenstveno je rezultat primjenjenog novog metodološkog pristupa za mjerenje umanjenja vrijednosti financijske imovine. Međutim, cijeliti profitabilnost samo kroz razinu ostvarenog financijskog rezultata nije adekvatno, jer treba uzeti u obzir i druge značajne faktore koji utječu na održivost i kvalitetu zarade, odnosno profita. Tu je svakako najvažnije istaći kreditni rizik i negativne trendove u kvaliteti aktive u posljednjih pet godina, što se vidi kroz rast loših i nenaplativih plasmana, koji nije u korelaciji s kretanjem razine troškova ispravaka vrijednosti (nakon implementacije MRS-a 39 i 37), što je najvažniji faktor koji je utjecao na poboljšanje financijskog rezultata u većini banaka u zadnje tri godine. Navedeno upućuje na zaključak i sumnju da su ispravke vrijednosti kod jednog broja banaka podcijenjene i nisu na adekvatnoj razini, iako je na razini sustava zabilježen značajan rast troškova ispravaka vrijednosti u drugoj polovici godine, posebno u četvrtom kvartalu 2013. godine, što se, ponovo treba istaći, najvećim dijelom odnosi na jednu banku.

Kao što je već navedeno, nakon pada od 4% ili 39 milijuna KM u 2012. godini, ukupan prihod u 2013. godini ima minimalan rast od 1% ili 10 milijuna KM, odnosno na razini sustava ostvaren je u iznosu od 859 milijuna KM. Ukupni nekamatni rashodi iznosili su 841 milijun KM, sa visokom stopom rasta od 17% ili 120 milijuna KM (u 2012. godini pad od 9% ili 69 milijuna KM), što se negativno odrazilo na ukupan financijski rezultat sektora.

I pored rasta prosječnih kamatonosnih kredita kod većeg broja banaka za 1,4%, blagi pad aktivnih kamatnih stopa i rast loših kredita imali su za posljedicu daljnji pad kamatnih prihoda i smanjenje prosječne kamatne stope na kredite sa 6,90% na 6,56%. Iako je jedan broj banaka zabilježio povećanje kamatnih prihoda u odnosu na prošlu godinu, kao rezultat intenziviranja kreditnih aktivnosti, niži kamatni prihodi kod velikih banaka, koje su uglavnom nositelji profitabilnosti, utjecali su na smanjenje na razini sustava. Kamatni prihodi iznosili su 781 milijun KM, što je za 4% ili 28 milijuna KM manje nego u prethodnoj godini, sa smanjenjem udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 95,4% na 91%. Ipak, može se zaključiti da je negativan trend ublažen, jer je u 2012. godini pad kamatnih prihoda iznosio 7% ili 57 milijuna KM. U kamatnim приходima, najveći udjel imaju prihodi od kamata po kreditima koji su zabilježili i najveći nominalni pad od 4% ili 26 milijuna KM sa smanjenim udjelom u ukupnom prihodu sa 86% na 81,9%. U strukturi kamatnih prihoda po kreditima najveći dio (56%) odnosi se na kamatne prihode od kreditnih plasmana stanovništvu, koji su u odnosu na prošlu godinu manji za 1,4%, a u ukupnom kreditnom portfelju imaju udjel od 47,9%. Slijede prihodi od kamata na kredite dane privatnim poduzećima s udjelom od 41% i smanjenjem od 6% u odnosu na prošlu godinu i udjelom u kreditnom portfelju od 47,9%. Na temelju navedenog može se zaključiti da je kreditni portfelj stanovništva još uvijek profitabilniji za banke i manje rizičan s obzirom na nižu razinu nekvalitetnih kredita u strukturi kreditnih plasmana, ali i zbog većih kamatnih stopa na kredite plasirane stanovništvu, koje su u 2013. godini u prosjeku bile veće za cca 30% od kamatnih stopa na kredite gospodarstvu.

Pozitivna kretanja, kao i prethodne četiri godine, zabilježena su u kamatnim rashodima, koji su imali veću stopu pada (-11%) nego kamatni prihodi (-4%), ali nominalno razlika nije velika: kamatni prihodi smanjeni su za 30 milijuna KM, a kamatni rashodi za 28 milijuna KM. Kamatni rashodi iznose 239 milijuna KM, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda smanjen je sa 31,8% na 27,9%. Prosječni kamatonosni depoziti smanjeni su za 3,5%, a kamatni rashodi po računima depozita koji iznose 205 milijuna KM, kao najveća stavka i relativno i nominalno u ukupnim kamatnim rashodima, smanjeni su za 6% ili 13 milijuna KM, što je rezultiralo neznatnim smanjenjem prosječnih kamatnih stopa na depozite za usporedno razdoblje sa 2,32% na 2,26%. Iako kamatni rashodi po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama, kao druga po visini stavka u kamatnim rashodima, s iznosom od 21 milijun KM imaju nizak udjel, imali su visoku stopu pada od 42% ili 15 milijuna KM, što je veći pozitivan efekt nego po osnovi smanjenja kamatnih rashoda na depozite.

Kao rezultat pada i kamatnih prihoda (-4%) i kamatnih rashoda (-11%), neto kamatni prihod zadržan je na približno istoj razini (povećan za dva milijuna KM) i iznosi 542 milijuna KM, sa smanjenim udjelom u strukturi ukupnog prihoda sa 63,6% na 63,1%.

Operativni prihodi iznose 317 milijuna KM i u odnosu na prethodnu godinu veći su za neznatnih 3% ili osam milijuna, a njihov udjel u strukturi ukupnog prihoda je povećan sa 36,4% na 36,9%. U okviru operativnih prihoda najveći udjel imaju naknade za izvršene usluge koje su imale rast 5% ili 10 milijuna KM.

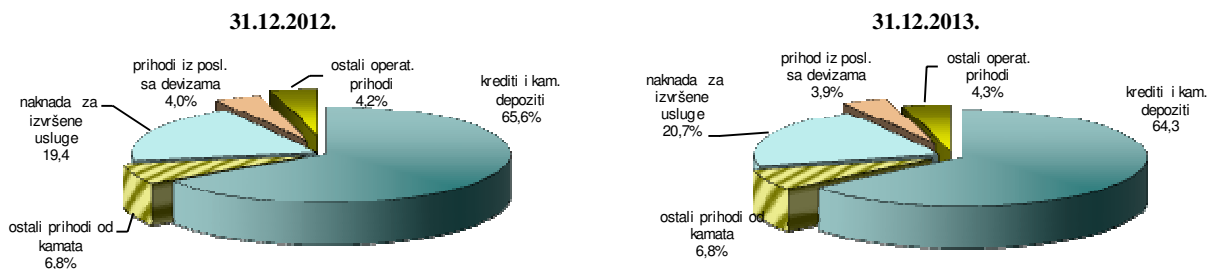
Nakon dvije godine pada (u 2011. godini 17% ili 163 milijuna KM i u 2012. godini 9% ili 69 milijuna KM), u 2013. godini ukupni nekamatni rashodi ostvareni su u iznosu od 841 milijun KM, sa stopom rasta od 17% ili 120 milijuna KM i povećanjem udjela u ukupnom prihodu sa 85% na 98%, što je prvenstveno rezultat povećanja troškova ispravke vrijednosti. Troškovi ispravke vrijednosti također su u prethodne dvije godine imali visoke stope pada: u 2011. godini, kada je primijenjen novi metodološki okvir, odnosno implementiran MRS 37/39, pad je iznosio 51% ili 196 milijuna KM, a u 2012. godini smanjeni su dodatno za 24% ili 46 milijuna KM. U 2013. godini troškovi ispravke vrijednosti iznosili su 230 milijuna KM, s visokom stopom rasta od 59% ili 85 milijuna KM, što se negativno odrazilo na povećanje njihovog udjela u strukturi ukupnog prihoda sa 17,1% na 26,8%.

S druge strane, operativni rashodi s iznosom od 536 milijuna KM i udjelom od 62,3% u ukupnom prihodu, također bilježe rast od 7% ili 35 milijuna KM (u 2012. godini pad od 4% ili 23 milijuna KM), od toga troškovi plaća i doprinosa, kao najveća stavka operativnih rashoda su povećani za neznatnih 1% ili tri milijuna KM i iznose 246 milijuna KM ili 28,7% ukupnog prihoda, troškovi fiksne aktive, nakon rasta od 6% ili 10 milijuna KM, iznose 169 milijuna KM, što je udjel u ukupnom prihodu od 19,7%, dok ostali operativni troškovi bilježe rast od 23% ili 22 milijuna KM, što je većim dijelom posljedica troškova rezerviranja za sudske sporove kod jedne banke. Banke su u razdoblju nakon izbijanja krize poduzele brojne mjere na racionalizaciji troškova poslovanja, prije svega na smanjenju operativnih i kamatnih rashoda, što je jednim dijelom ublažilo negativan utjecaj pada kamatnih prihoda zbog smanjenog opsega kreditnih aktivnosti i pada kvalitete kreditnog portfelja.

Trend i struktura ukupnih prihoda i rashoda daje se u sljedećim tablicama i grafikonima.

- u 000 KM-

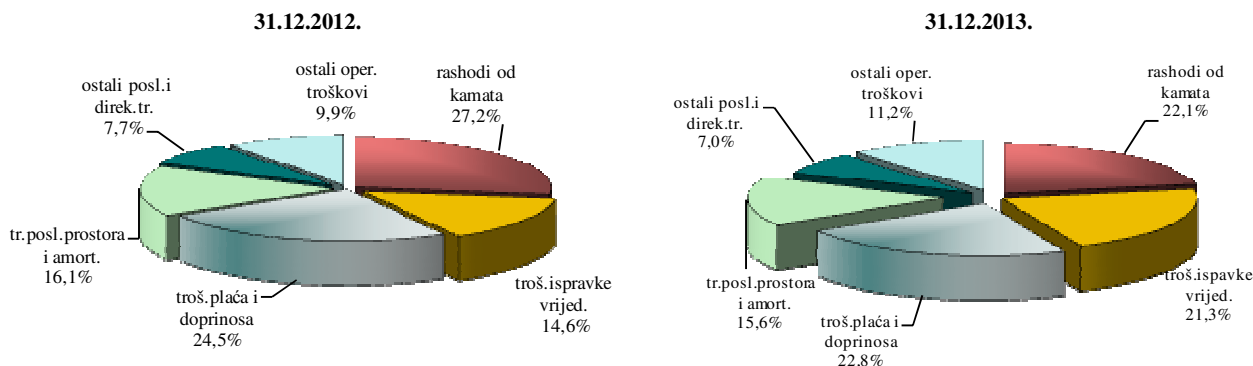
Struktura ukupnih prihoda	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Prihodi od kamata i slični prihodi								
Kamatonosni rač. depozita kod depoz.inst.	23.545	2,0	3.991	0,4	2.461	0,2	17	62
Kredit i poslovi leasinga	769.774	65,1	729.602	65,2	703.462	64,1	95	96
Ostali prihodi od kamata	73.365	6,2	75.831	6,8	75.122	6,8	103	99
UKUPNO	866.684	73,3	809.424	72,4	781.045	71,1	93	96
II. Operativni prihodi								
Naknade za izvršene usluge	210.795	17,8	216.711	19,4	227.150	20,7	103	105
Prihodi iz posl. s devizama	48.198	4,1	45.081	4,0	42.695	3,9	94	95
Ostali operativni prihodi	56.049	4,8	47.181	4,2	47.377	4,3	84	100
UKUPNO	315.042	26,7	308.973	27,6	317.222	28,9	98	103
UKUPNI PRIHODI (I + II)	1.181.726	100,0	1.118.397	100,0	1.098.267	100,0	95	98

Grafikon 24: Struktura ukupnih prihoda**Tablica 32: Struktura ukupnih rashoda**

Struktura ukupnih rashoda	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	8 (4/2)	9 (6/4)
1	2	3	4	5	6	7	8 (4/2)	9 (6/4)
I. Rashodi od kamata i slični rashodi								
Depoziti	230.224	21,2	218.614	22,0	205.187	19,0	95	94
Obaveze po uzetim kredit. i ostalim pozajm.	47.831	4,4	36.520	3,7	21.253	2,0	76	58
Ostali rashodi od kamata	16.502	1,5	14.635	1,5	12.862	1,1	89	88
UKUPNO	294.557	27,1	269.769	27,2	239.302	22,1	92	89
II. Ukupni nekamatni rashodi								
Troškovi ispravke vrijed. rizične akt. rezerviranja za poten.ob i ostala vrijed.usklađenje	190.499	17,6	144.750	14,6	230.103	21,3	76	159
Troškovi plaća i doprinosa	250.783	23,1	243.133	24,5	246.087	22,8	97	101
Troškovi posl.prostora i amortizacija	166.075	15,3	158.933	16,1	168.794	15,6	96	106
Ostali poslovni i direktni troškovi	76.209	7,0	76.181	7,7	75.621	7,0	100	99
Ostali operativni troškovi	106.998	9,9	98.441	9,9	120.634	11,2	92	123
UKUPNO	790.564	72,9	721.438	72,8	841.239	77,9	91	117
UKUPNI RASHODI (I + II)	1.085.121	100,0	991.207	100,0	1.080.541	100,0	91	109

Grafikon 25: Struktura ukupnih rashoda

U sljedećoj tablici dani su najznačajniji koeficijenti za ocjenu profitabilnosti, produktivnosti i efikasnosti banaka.

- u %-

KOEFICIJENTI	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
Dobit na prosječnu aktivu	0,5	0,7	n/a
Dobit na prosječni ukupni kapital	4,6	5,1	n/a
Dobit na prosječni dionički kapital	6,9	9,3	n/a
Neto prihod od kamata/ prosječna aktiva	3,8	3,6	3,6
Prihod od naknada/ prosječna aktiva	2,1	2,1	2,1
Ukupan prihod/ prosječna aktiva	5,9	5,7	5,7
Poslovni i direktni rashodi ³⁴ /prosječna aktiva	1,8	1,5	2,0
Operativni rashodi/ prosječna aktiva	3,5	3,4	3,6
Ukupni nekamatni rashodi/ prosječna aktiva	5,2	4,8	5,6

Iskazani gubitak na razini bankovnog sustava rezultirao je i negativnim ključnim pokazateljima profitabilnosti: ROAA (zarada na prosječnu aktivu) i ROAE (zarada na prosječni dionički kapital).

Pokazatelj produktivnosti banaka, mjereno odnosom ukupnog prihoda i prosječne aktive (5,7%), zadržan je na istoj razini, kao posljedica povećanja ukupnog prihoda za 1% (po osnovi povećanja prihoda od naknada za 5%), uz istodobno povećanje i prosječne aktive za 1%. Kao posljedica povećanja troškova ispravke vrijednosti ističe se pogoršanje koeficijenta poslovni i direktni rashodi u odnosu na prosječnu aktivu, sa 1,5% na 2,0%.

U pogoršanim uvjetima poslovanja banaka i zbog efekata koji ima ekonomska i financijska kriza na bankarski sektor u F BiH, profitabilnost banaka će i u narednom razdoblju najviše biti pod utjecajem i zavisit će od dva ključna faktora: a) dalje kretanje i trend u kvaliteti aktive, odnosno razinu kreditnih gubitaka i kreditnog rizika i b) efikasnost upravljanja i kontrole operativnih prihoda i troškova. S druge strane, prisutno usporavanje i pad ekonomskih aktivnosti utječe na smanjenje potražnje za kreditima, ali i restriktivniji pristup na strani ponude (banaka), direktno će se odraziti na profitabilnost ukupnog bankarskog sektora i u narednom razdoblju. Također, dobit banaka, odnosno financijski rezultat bit će u velikoj mjeri pod utjecajem cjenovnog i kamatnog rizika, kako na strani izvora i kretanja cijena izvora financiranja banaka, tako i mogućnosti ostvarivanja kamatne marže koja će biti dovoljna da pokrije sve nekamatne rashode i na kraju, osigura i zadovoljavajuću dobit na uloženi kapital za vlasnike banaka. Stoga je ključni faktor efikasnosti i profitabilnosti svake banke kvaliteta

³⁴ U rashode su uključeni troškovi ispravke vrijednosti.

menadžmenta i poslovna politika koju vodi, kao i kvaliteta i efikasnost uspostavljenih sustava upravljanja rizicima, jer se time izravno utječe na njene performanse.

2.3. Ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope

U cilju veće transparentnosti i lakše usporedivosti uvjeta banaka za odobravanje kredita i primanje depozita i zaštite klijenata kroz uvođenje transparentnog prikaza troškova kredita odnosno prihoda depozita, a u skladu s međunarodnim standardima, kriterijima i praksama u drugim zemljama, FBA je od 1. 7. 2007. propisala jedinstven način obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope³⁵ za sve banke sa sjedištem u Federaciji BiH i njihove organizacijske dijelove koji posluju na teritoriju F BiH, kao i na organizacijske dijelove banaka koji posluju u Federaciji BiH. Efektivna kamatna stopa predstavlja stvarnu relativnu cijenu kredita, odnosno prihoda na depozit, izraženu kao postotak na godišnjoj razini.

Efektivnom kamatnom stopom se smatra dekurzivna kamatna stopa koja se obračunava na godišnjoj razini, i to primjenom složenog kamatnog računa, na način da se diskontirana novčana primanja izjednačavaju s diskontiranim novčanim izdacima odobrenih kredita, odnosno primljenih depozita.

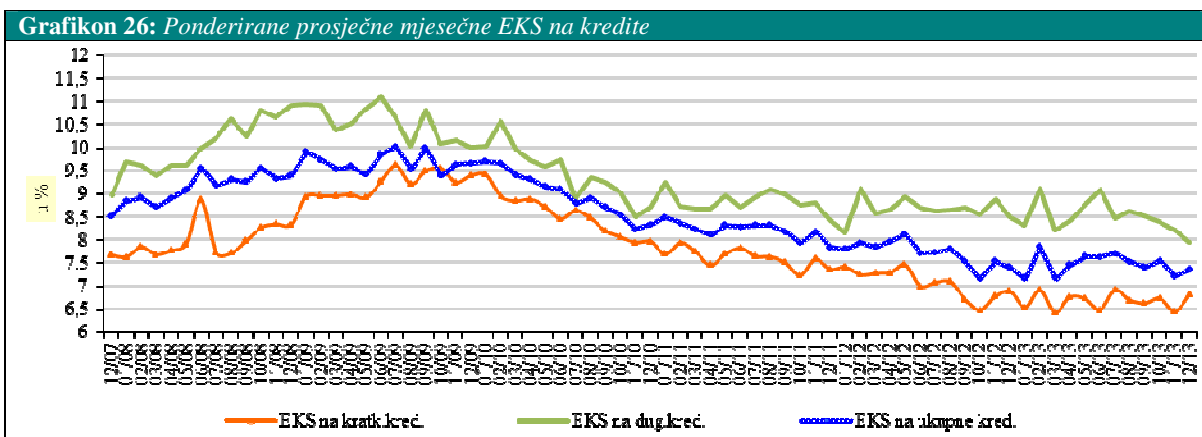
Banke su obvezne mjesečno izvješćivati FBA o ponderiranim nominalnim i efektivnim kamatnim stopama na kredite i depozite odobrene odnosno primljene u izvještajnom mjesecu, u skladu s propisanom metodologijom³⁶.

U sljedećoj tablici daje se pregled ponderiranih nominalnih i efektivnih kamatnih stopa (dalje: NKS i EKS) na kredite na razini bankovnog sustava i za dva najznačajnija sektora (gospodarstvo i stanovništvo) za prosinac 2011. godine, lipanj i prosinac 2012. godine, te lipanj i prosinac 2013. godine.

Tablica 34 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite										
OPIS	12/2011.		6/2012.		12/2012.		6/2013.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	6,78	7,36	6,31	6,99	6,39	6,88	6,04	6,48	6,18	6,81
1.1. Gospodarstvu	6,74	7,28	6,29	6,93	6,39	6,86	6,09	6,47	6,21	6,79
1.2. Stanovništvu	8,66	11,89	7,73	10,88	8,46	10,89	7,92	10,91	6,42	8,51
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	7,57	8,40	7,71	8,71	7,66	8,50	8,07	9,10	7,31	7,95
2.1. Gospodarstvu	6,96	7,59	6,82	7,41	6,73	7,22	6,94	7,40	6,83	7,17
2.2. Stanovništvu	8,25	9,31	8,39	9,54	8,47	9,59	8,52	9,79	7,93	8,95
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	7,14	7,83	6,91	7,70	6,80	7,40	6,93	7,63	6,72	7,35
3.1. Gospodarstvu	6,81	7,38	6,41	7,03	6,45	6,93	6,26	6,66	6,41	6,92
3.2. Stanovništvu	8,27	9,44	8,36	9,61	8,47	9,69	8,49	9,83	7,84	8,92

³⁵ Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite ("Službene novine F BiH", br. 27/07).

³⁶ Uputa za primjenu Odluke o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite i Uputa za izračunavanje ponderirane nominalne i efektivne kamatne stope.

Kod analize trenda kamatnih stopa relevantno je pratiti kretanje ponderirane EKS, a razlika u odnosu na ponderiranu NKS je rezultat naknada i provizija koji se plaćaju banci za odobreni kredit i koji ulaze u obračun cijene kredita. Zato EKS predstavlja stvarnu cijenu kredita.

Tijekom 2012. godine bio je prisutan trend blagog pada ponderiranih EKS po osnovi primjene poslovne politike nižih kamatnih stopa u nekim bankama, zbog izraženije konkurencije na bankarskom tržištu F BiH, kao i slabe potražnje za kreditima i s tim povezanom restriktivnijom kreditnom politikom banaka u procesu analize kreditne sposobnosti potencijalnih zajmoprimaca.

Tijekom 2013. godine nastavljen je trend blagog pada ponderirane EKS na kredite.

Ponderirana EKS u prosincu 2012. godine iznosila je 7,40%, u prosincu 2013. godine 7,35%, a najniža (7,17%) je bila u siječnju 2013. godine.

Ponderirane kamatne stope na kratkoročne kredite tijekom 2013. godine bilježe manje oscilacije, i to unutar 0,48 postotnih bodova, dok su se na dugoročne kredite kretale unutar 1,18 postotnih bodova.

Ponderirana EKS na kratkoročne kredite u prosincu 2013. godine iznosila je 6,81%, što je za 0,07 postotnih bodova niže u odnosu na prosinac 2012. godine.

Ponderirana EKS na dugoročne kredite je u prosincu 2013. godine iznosila 7,95%, što je u odnosu na prosinac 2012. godine manje za 0,55 postotnih bodova.

Kamatne stope na kredite plasirane u dva najvažnija sektora: gospodarstvu i stanovništvu³⁷, u 2012. godini kretale su se u suprotnom smjeru, odnosno na kredite gospodarstvu bile su u blagom padu, a na kredite stanovništvu u porastu. Tijekom 2013. godine ponderirana EKS na kredite odobrene gospodarstvu, iako uz prisutne oscilacije unutar 0,78 postotnih bodova, je i dalje niža od EKS na kredite stanovništvu i u prosincu 2013. godine bila je na istoj razini od 6,92% kao i u prosincu 2012. godine. Kod dugoročnih kredita gospodarstvu u prosincu 2013. godine EKS je neznatno manja u odnosu na prosinac 2012. godine, te iznosi 7,17 (12/2012: 7,22%), a što je slučaj i sa EKS na kratkoročne kredite (sa 12/2012: 6,86%, 12/2013: 6,79%).

EKS na kredite plasirane stanovništvu u 2013. godini kreće se u rasponu od 8,92% do 9,83%. U prosincu 2013. godine iznosila je 8,92% što je za 0,77 postotnih bodova manje u odnosu na prosinac 2012. godine.

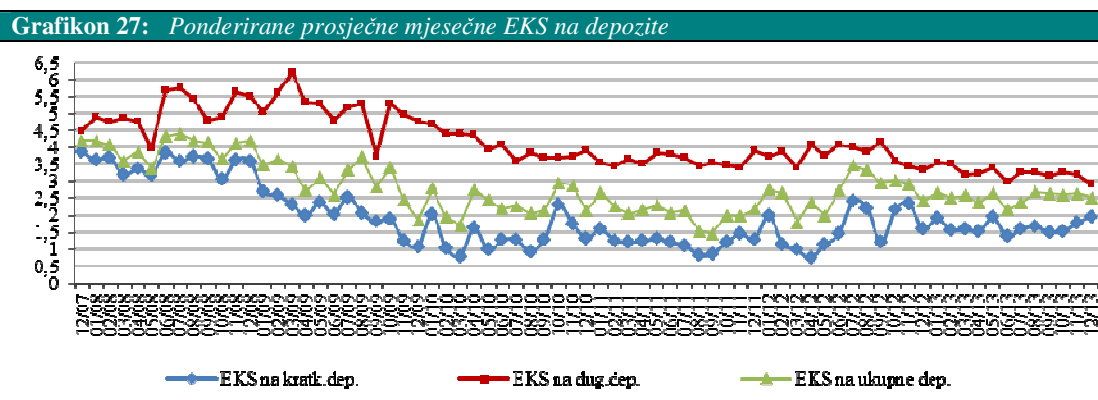
³⁷ Po metodologiji razvrstavanja u sektore, obrtnici se uključuju u sektor stanovništva.

Također, promatrano u razdoblju od zadnjih pet godina, evidentan je umjeren, ali kontinuiran pad ponderiranih prosječnih EKS na kredite izračunate na godišnjoj razini, primarno kod gospodarstva, a kod stanovništva kontinuiran pad iz ranijih godina zaustavljen je u 2013. godini, kada kamatne stope kod ovog sektora bilježe nešto veće vrijednosti, a što se vidi u sljedećoj tablici.

Tablica 35 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na kredite na godišnjoj razini										
OPIS	2009.		2010.		2011.		2012.		2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne kredite	8,52	9,21	7,94	8,49	7,04	7,61	6,61	7,19	6,17	6,66
1.1. Gospodarstvu	8,52	9,11	7,92	8,35	6,97	7,45	6,42	6,93	6,22	6,66
1.2. Stanovništvu	10,00	13,15	9,07	12,79	9,08	12,41	8,40	11,50	8,09	11,08
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne kredite	9,51	10,55	8,46	9,35	7,97	8,84	7,82	8,74	7,66	8,48
2.1. Gospodarstvu	8,29	9,17	7,90	8,35	7,39	7,89	6,98	7,65	6,64	7,12
2.2. Stanovništvu	10,68	11,97	9,12	10,48	8,45	9,62	8,44	8,73	8,35	9,40
3. Ukupno ponderirane kam. stope na kredite	8,90	9,73	8,20	8,92	7,49	8,21	7,11	7,83	6,82	7,46
3.1. Gospodarstvu	8,46	9,12	7,92	8,35	7,09	7,58	6,55	7,10	6,33	6,78
3.2. Stanovništvu	10,62	12,06	9,11	10,60	8,49	9,77	8,43	8,88	8,33	9,48

Ponderirane NKS i EKS na oročene depozite, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, za bankarski sektor prikazane su u sljedećoj tablici.

Tablica 36 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite										
OPIS	12/2011.		06/2012.		12/2012.		6/2013.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	1,28	1,28	1,44	1,45	1,59	1,59	1,35	1,37	1,94	1,95
1.1. do tri mjeseca	0,91	0,91	0,48	0,48	1,28	1,28	1,01	1,01	1,92	1,92
1.2. do jedne godine	2,74	2,74	3,15	3,18	2,53	2,55	1,80	1,86	1,99	2,01
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	3,88	3,91	4,07	4,10	3,3	3,32	2,95	2,97	2,89	2,92
2.1. do tri godine	3,73	3,75	4,01	4,03	3,17	3,19	2,64	2,66	2,58	2,61
2.2. preko tri godine	4,56	4,61	4,57	4,76	4,42	4,46	4,32	4,33	4,24	4,28
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,17	2,18	2,72	2,74	2,39	2,40	2,14	2,16	2,50	2,53

Za razliku od kredita, kod kojih utjecaj na stvarnu cijenu imaju troškovi povezani s odobravanjem i servisiranjem kredita (pod uvjetom da su poznati kod odobravanja), kod depozita gotovo da nema razlike između nominalne i efektivne kamatne stope.

U odnosu na prosinac 2012. godine ponderirana EKS na ukupne oročene depozite u prosincu 2013. godine povećana je za 0,13 postotnih bodova (sa 2,40% na 2,53%). Ponderirana EKS na kratkoročne depozite u 2013. godini bilježi kretanja unutar 0,58 postotnih bodova, s najvećom stopom u prosincu u iznosu od 1,95%, te najnižom u lipnju kada je iznosila 1,37%.

Ako se analizira kretanje kamatnih stopa na kratkoročne depozite po razdobljima ročnosti, EKS na depozite oročene do tri mjeseca bilježi rast od 0,64 postotna boda u odnosu na razinu u prosincu 2012. godine, i ista iznosi 1,92%. Pad bilježi kamatna stopa na depozite oročene do jedne godine, koja u prosincu 2013. godine iznosi 2,01% što je za 0,54 postotna boda manje u odnosu na prosinac 2012. godine. Kratkoročni depoziti se uglavnom promatraju kao nestabilni izvori financiranja zbog prirode svoje ročnosti, te kao takvi su podložni visokim oscilacijama, čak i u unutar jedne godine, zbog nastojanja banaka da što efikasnije upravljaju aktivom i pasivom odnosno svojim izvorima financiranja, a jedan od instrumenata je i politika kamatnih stopa.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite u prosincu 2013. godine iznosi 2,92% (12/2012: 3,32%) što je ujedno i najniža stopa tijekom 2013. godine, dok je najveća zabilježena u siječnju u iznosu od 3,54%. Promatrano nekoliko razdoblja unazad, ponderirana EKS na dugoročne depozite, osim sporadičnih manjih oscilacija, isključivo se kretala u rasponu između 3% i 4%.

Ponderirana EKS na dugoročne depozite oročene do tri godine iznosi 2,61% što predstavlja smanjenje od 0,58 postotnih bodova u odnosu na razinu iz prosinca 2012. godine. EKS na depozite oročene preko tri godine u prosincu 2013. godine iznosi 4,28% što je za 0,18 postotnih bodova manje od prosinca 2012. godine kada je ista iznosila 4,46%.

Prosječna EKS na depozite stanovništva u prosincu 2013. godine iznosi 2,65% i manja je za 0,33 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2012. godine, s najnižom stopom zabilježenom u listopadu od 2,27%, dok je najviša zabilježena u rujnu od 2,83%. Kod gospodarstva, stope bilježe veće vrijednosti, u prosincu 2013. godine iznosila je 3%, što je za jedan postotni bod manje u odnosu na prosinac 2012. godine. Tijekom 2013. godine, najniža razina od 2,39% bila je u studenom, a najviša razina od 4,16% zabilježena je u veljači.

Od druge polovice 2012. godine dolazi do pada novoprimljenih depozita gospodarstva, naročito kratkoročnih, i isti su u tom razdoblju bili na najnižoj razini promatrano u razdoblju od zadnje četiri godine, što je imalo za posljedicu visok rast kratkoročnih kamatnih stopa gospodarstvu. Iako je tijekom 2013. godine došlo do pada kamatnih stopa gospodarstvu, i kratkoročnih i dugoročnih, u prosincu 2013. godine prosječne kamatne stope gospodarstvu (3%) i dalje su veće od prosječnih kamatnih stopa stanovništvu (2,65%).

Ukoliko se analizira kretanje ponderiranih prosječnih kamatnih stopa na depozite na godišnjoj razini, u zadnje dvije godine evidentan je rast kamatnih stopa na kratkoročne depozite, dok je kod dugoročnih, nakon blagog rasta u 2012. godini, došlo do nešto većeg pada (0,58 postotnih bodova) u 2013. godini. Banke putem politike kamatnih stopa upravljaju profitabilnošću, te planiraju optimalnu sektorsku i ročnu strukturu depozitnih izvora, sukladno strategiji financiranja i plasiranja.

Tablica 37 : Ponderirane prosječne NKS i EKS na depozite na godišnjoj razini

OPIS	12/2009.		12/2010.		12/2011.		12/2012.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kratkoročne depozite	2,02	2,04	1,31	1,31	1,16	1,16	1,45	1,47	1,65	1,67
1.1. do tri mjeseca	1,59	1,60	0,60	0,60	0,87	0,87	0,86	0,88	1,47	1,47
1.2. do jedne godine	3,76	3,79	2,79	2,79	2,53	2,53	2,55	2,57	1,85	1,87
2. Ponderirane kam. stope na dugoročne depozite	4,77	4,80	4,00	4,02	3,59	3,63	3,78	3,81	3,20	3,23
2.1. do tri godine	5,25	5,29	3,90	3,92	3,47	3,50	3,69	3,71	2,97	3,00
2.2. preko tri godine	3,09	3,09	4,56	4,60	4,9	4,29	4,44	4,51	4,15	4,18
3. Ukupno ponderirane kam. stope na depozite	2,97	2,99	2,33	2,34	1,99	2,00	2,61	2,64	2,51	2,53

Ponderirane kamatne stope na kredite koji se odnose na ugovoreno prekoračenje po računima i na depozite po videnju, izračunate na temelju mjesečnih izvješća, daju se u sljedećoj tablici.

Tablica 38 : Ponderirane prosječne NKS i EKS kredite-prekoračenja po računima i na depozite po videnju

O P I S	12/2011.		6/2012.		12/2012.		6/2013.		12/2013.	
	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS	NKS	EKS
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1. Ponderirane kam. stope na kredite-prekoračenja po računima	8,73	8,86	8,40	8,53	8,43	8,57	8,37	8,53	8,25	8,42
2. Ponderirane kam. stope na depozite po videnju	0,18	0,18	0,22	0,22	0,19	0,19	0,18	0,18	0,15	0,15

Na ove stavke aktive i pasive EKS je u pravilu jednaka nominalnoj kamatnoj stopi. Ponderirana EKS na ukupne kredite po prekoračenjima računa za bankarski sektor u prosincu 2013. godine iznosila je 8,42% (smanjenje za 0,15 postotnih bodova u odnosu na prosinac 2012. godine), a na depozite po videnju 0,15%, što je manje za 0,04 postotna boda u odnosu na prosinac 2012. godine.

2.4. Likvidnost

Upravljanje rizikom likvidnosti je, uz upravljanje kreditnim rizikom, jedan od najvažnijih i najsloženijih segmenata bankarskog poslovanja. Održavanje likvidnosti u tržišnoj ekonomiji je permanentna obveza banke i osnovna pretpostavka za njenu održivost na financijskom tržištu, te jedan od ključnih preduvjeta za uspostavljanje i očuvanje povjerenja u bankovni sustav u svakoj zemlji, njegovu stabilnost i sigurnost.

Do izbijanja globalne financijske i ekonomske krize, u normalnim uvjetima poslovanja banaka i stabilnom okruženju, rizik likvidnosti je za banke imao sekundaran značaj, odnosno kreditni rizik je bio u prvom planu i uspostavljeni sustava upravljanja, odnosno identificiranja, mjerenja i kontrole ovog rizika bili su pod kontinuiranim nadzorom u cilju njihovog unapređenja i poboljšanja.

Kada je došlo do poremećaja na financijskim tržištima zbog utjecaja globalne krize, rizik likvidnosti je naglo dobio na značaju, i upravljanje ovim rizikom postalo je ključni faktor za neometano poslovanje, blagovremeno izvršavanje dospjelih obveza i očuvanje dugoročne pozicije banke, u smislu njene solventnosti i kapitalne osnove. Pored toga treba istaći i da je međuovisnost svih rizika kojima banka jeste ili može biti izložena u svom poslovanju također došla do izražaja s izbijanjem krize.

U posljednjem kvartalu 2008. godine, nakon širenja globalne krize i njenog negativnog utjecaja na financijski i ekonomski sustav u BiH, došlo je do porasta rizika likvidnosti u bankama u F BiH. Iako

je došlo do povlačenja dijela štednih depozita i narušavanja povjerenja u banke, ocijenjeno je da nijednog trenutka likvidnost bankovnog sustava nije bila ugrožena, jer su banke u F BiH, zbog regulatornih zahtjeva i propisanih limita, koji se temelje na konzervativnom pristupu, imale značajna likvidna sredstva i dobru poziciju likvidnosti.

U 2009. godini zaustavljena su negativna kretanja iz posljednjeg kvartala 2008. godine, a osnovni pokazatelji likvidnosti, zahvaljujući najvećim dijelom smanjenoj kreditnoj aktivnosti, su poboljšani. U 2010. godini dolazi do blagog pogoršanja pokazatelja, što se s nešto manjim intezitetom nastavilo u 2011. godini. Do nešto većeg pogoršanja pokazatelja dolazi ponovno u prvom kvartalu 2012. godine, kao posljedica smanjenja novčanih sredstava po osnovi blagog povećanja kreditnih aktivnosti i investicija u vrijednosne papire, smanjenja depozita, plaćanja dospjelih kreditnih obveza, te rasta nenaplaćenih potraživanja, što je trend, koji se uz blaže oscilacije, nastavio do kraja 2012. godine. Prvu polovicu 2013. godine okarakterizirao je nastavak blagog kvarenja pokazatelja, uzrokovan odljevom depozita, plaćanjem dospjelih kreditnih obveza i nastavkom rasta dospjelih nenaplaćenih potraživanja, dok je u drugoj polovici 2013. godine zabilježeno blago poboljšanje pokazatelja, uzrokovano povećanjem depozita i novčanih sredstava.

Nastojanje banaka za postizanjem bolje profitabilnosti kroz bolju alokaciju financijske aktive, promjene u strukturi depozitnih izvora, kao i već duže vrijeme prisutan trend smanjenja obveza po uzetim kreditima i subordiniranom dugu, pod utjecajem dužničke krize i recesije u eurozoni, doveli su do bržeg smanjenja likvidnih sredstava u odnosu na smanjenje kratkoročnih financijskih obveza, pada udjela likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi i pogoršanja koeficijenta krediti u odnosu na depozite, uzete kredite i subordinirani dug.

Međutim, i pored prisutnih navedenih negativnih trendova, likvidnost bankovnog sustava u Federaciji BiH i dalje se ocjenjuje dobrom, sa zadovoljavajućim udjelom likvidnih sredstava u ukupnoj aktivi, te vrlo dobrom ročnom usklađenošću financijske aktive i obveza, s trendom blagog poboljšanja od kraja 2010. godine. Ipak, zbog još uvijek prisutnog utjecaja i djelovanja financijske krize u svijetu, te dužničke krize u eurozoni, koja se negativno reflektira na bankovne sustave pojedinih europskih zemalja i banke „majke“ banaka u F BiH, ocjena je da rizik likvidnosti i dalje treba biti pod pojačanim nadzorom. Također, treba imati u vidu činjenicu da je utjecaj krize na realni sektor još uvijek izražen, čije se negativne posljedice reflektiraju na ukupno gospodarsko i ekonomsko okruženje u kojem banke u BiH posluju, što rezultira kašnjenjem dužnika u otplati dospjelih kreditnih obveza i rastom nenaplativih potraživanja, odnosno do smanjenja priljeva likvidnih sredstava u bankama i konverzije kreditnog rizika u rizik likvidnosti. U tom smislu, jedan od najvažnijih utjecaja na poziciju likvidnosti banaka u narednom razdoblju će imati sposobnost banaka da adekvatno upravljaju svojom aktivom, što podrazumijeva osiguranje aktive koja ima dobre performanse i čija kvaliteta osigurava da se bankarski zajmovi zajedno sa kamatama vraćaju sukladno rokovima dospijeaća.

Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti propisani su minimalni standardi koje je banka dužna osigurati i održavati u procesu upravljanja ovim rizikom, odnosno minimalni standardi za kreiranje i provođenje politike likvidnosti koja osigurava sposobnost banke da potpuno i bez odlaganja izvršava svoje obveze na dan dospijeaća.

Navedeni propis predstavlja okvir za upravljanje rizikom likvidnosti i sadrži kvalitativne i kvantitativne odredbe i zahtjeve prema bankama. Propisani su limiti koje banke trebaju ispunjavati vezano za prosječni dekadni minimum i dnevni minimum novčanih sredstava u odnosu na kratkoročne izvore, kao i minimalni limiti ročne usklađenosti dospijeaća instrumenata financijske aktive i obveza do 180 dana.

U strukturi izvora financiranja banaka u Federaciji BiH na dan 31. 12. 2013. najveći udjel od 74,6% i dalje imaju depoziti, zatim slijede uzeti krediti (uključujući subordinirane dugove³⁸) s udjelom od 7,8%. Uzeti krediti su sa dužim razdobljima ročnosti i predstavljaju kvalitetan izvor za dugoročne plasmane, te poboljšavaju ročnu usklađenost stavki aktive i obveza, iako je već duže vrijeme prisutan trend njihovog smanjenja.

S druge strane, ročna struktura depozita je znatno nepovoljnija³⁹, a nakon dužeg razdoblja poboljšanja, tijekom 2010. godine došlo je do blagog pogoršanja, što je trend koji se, sa nešto manjim intenzitetom, nastavio u 2011. godini i u prvom kvartalu 2012. godine, nakon čega ipak dolazi do zaustavljanja ovog negativnog trenda, te je struktura vrlo blago poboljšana krajem 2012. godine, što se nastavilo i u 2013. godini.

- u 000 KM-

Tablica 39: Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju	4.983.292	44,8	4.805.480	43,8	5.233.356	45,4	96	109
Do 3 mjeseca	433.030	3,9	267.199	2,5	365.229	3,2	62	137
Do 1 godine	756.332	6,8	709.620	6,5	668.142	5,8	94	94
1. Ukupno kratkoročni	6.172.654	55,5	5.782.299	52,8	6.266.727	54,4	94	108
Do 3 godine	3.272.641	29,4	3.576.903	32,6	3.541.354	30,7	109	99
Preko 3 godine	1.679.380	15,1	1.601.799	14,6	1.715.768	14,9	95	107
2. Ukupno dugoročni	4.952.021	44,5	5.178.702	47,2	5.257.122	45,6	105	102
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	99	105

Ukupni depoziti su u odnosu na 31. 12. 2012. povećani za 5% ili 563 milijuna KM, najvećim dijelom su rezultat rasta depozita stanovništva za 7% ili 433 milijuna KM, privatnih poduzeća za 11% ili 167 milijuna KM, bankarskih institucija za 3% ili 31 milijun KM, te, s druge strane, smanjenja depozita vladinih institucija za 17% ili 117 milijuna KM i depozita javnih poduzeća za 1,3% ili 14 milijuna KM. Ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću je relativno dobra, s udjelom kratkoročnih depozita od 54,4% i dugoročnih 45,6%, što je nešto lošije u odnosu na 31. 12. 2012.

Promjene u ročnoj strukturi rezultat su povećanja kratkoročnih depozita za 8% ili 484 milijuna KM, najvećim dijelom depozita stanovništva za 249 milijuna KM (uglavnom avista), privatnih poduzeća za 136 milijuna KM, javnih poduzeća za 129 milijuna KM, te depozita oročenih do tri mjeseca kod sektora bankarskih institucija. Dugoročni depoziti blago su povećani za 2% ili 78 milijuna KM kao posljedica rasta depozita preko tri godine za 7%, najviše sektora stanovništva, dok je kod depozita do tri godine zabilježeno smanjenje od 1%, najviše kod depozita javnih poduzeća. Treba istaći da je kod dugoročnih depozita i dalje dominantan udjel dva sektora, i to: stanovništva s povećanjem udjela sa 61,0% na 63,6% i bankarskih institucija sa smanjenjem udjela sa 13,2% na 12,3%, iako su i depoziti javnih poduzeća također značajan dugoročni izvor s blagim smanjenjem udjelom sa 12,1% na 9,2%. U depozitima oročenim od jedne do tri godine najveći udjel od 67,4% imaju depoziti stanovništva, uz blagi rast udjela od 1,8 postotnih bodova, zatim depoziti javnih poduzeća 13,2%, uz smanjenje udjela za 4,0 postotna boda. U razdoblju preko tri godine najveći udjel od 55,8% imaju depoziti stanovništva uz povećanje udjela za 5,0 postotnih bodova, a depoziti bankarskih institucija, nakon već duže vrijeme prisutnog trenda smanjenja, imaju udjel od 25,6% (na kraju 2012. godine 33,0%; na kraju 2011. godine 46,9%; 2010. godine 60,9%).

Iako je ročna struktura depozita po ugovorenom dospijeću relativno dobra, za analizu rizika likvidnosti relevantnija je ročnost depozita po preostalom dospijeću, jer uključuje stanje depozita za razdoblje od izvještajnog datuma do datuma dospijeća, što je prezentirano u narednoj tablici.

³⁸ Subordinirani dugovi: uzeti krediti i stavke trajnog karaktera.

³⁹ Prema preostalom dospijeću.

- u 000 KM-

Tablica 40: Ročna struktura depozita po preostalom dospijeću								
DEPOZITI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	Iznos	Učešće %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Štednja i dep. po viđenju (do 7 dana)	5.184.070	46,6	4.941.325	45,1	5.343.263	46,4	95	108
7- 90 dana	917.917	8,3	908.834	8,3	920.951	7,9	99	101
91 dan do jedne godine	2.219.322	19,9	2.278.639	20,8	2.126.249	18,5	103	93
1. Ukupno kratkoročni	8.321.309	74,8	8.128.798	74,2	8.390.463	72,8	98	103
Do 5 godina	2.404.179	21,6	2.609.727	23,8	3.002.846	26,1	109	115
Preko 5 godina	399.187	3,6	222.476	2,0	130.540	1,1	56	59
2. Ukupno dugoročni	2.803.366	25,2	2.832.203	25,8	3.133.386	27,2	101	111
UKUPNO (1 + 2)	11.124.675	100,0	10.961.001	100,0	11.523.849	100,0	99	105

Iz podataka se može zaključiti da je ročna struktura depozita po preostalom dospijeću znatno lošija zbog visokog udjela kratkoročnih depozita od 72,8%, ali da je prisutan trend blagog poboljšanja u odnosu na kraj 2012. godine. Kratkoročni depoziti su imali rast od 3% ili 262 milijuna KM, sa smanjenjem udjela za 1,4 postotna boda, dok su dugoročni depoziti povećani za 11% ili 301 milijun KM, uz povećanje udjela sa 25,8% na 27,2%. Ako se pogleda struktura dugoročnih depozita, vidljivo je da dominiraju depoziti s preostalom ročnošću do pet godina (95,8% dugoročnih depozita i 26,1% ukupnih depozita), dok negativan trend predstavlja značajnije smanjenje depozita s preostalom ročnošću preko pet godina u posljednje dvije godine. Ako se usporede podaci o ročnosti depozita po ugovorenom i preostalom dospijeću, može se zaključiti da je od 5,3 milijarde KM dugoročno ugovorenih depozita, sa 31. 12. 2013. cca 2,1 milijarda KM, odnosno nešto više od 40% dugoročno ugovorenih depozita, imalo preostalo dospijeće manje od jedne godine.

Postojeća ročna struktura depozita, kao najvećeg izvora financiranja banaka u F BiH, kod većeg broja banaka postaje sve više limitirajući faktor kreditnog rasta, s obzirom da je najveća potreba banaka za plasiranjem dugoročnih kredita. Stoga se banke suočavaju s problemom kako osigurati kvalitetnije izvore u smislu ročnosti, posebno zbog činjenice da je značajno smanjen priljev financijskih sredstava (zaduživanje) iz inozemstva, kako od matičnih grupacija, tako i od financijskih institucija-kreditora, a domaći izvori su najvećim dijelom kratkoročnog karaktera.

Dodatno, supervizorska zabrinutost je pojačana zbog činjenice da banke, u nedostatku kvalitetnih dugoročnih izvora, u cilju osiguranja poštivanja zakonom propisanih ograničenja vezano za ročnu usklađenost, odobravaju kratkoročne kredite koji se obnavljaju, odnosno zatvaraju novim kratkoročnim plasmanima, što suštinski znači dugoročno kreditiranje iz kratkoročnih izvora. Na taj način se prikriva prava ročnost kredita i usklađenost s izvorima, što može predstavljati ozbiljan problem u narednom razdoblju i potencijalnu opasnost za likvidnosnu poziciju banke.

U funkciji planiranja potrebne razine likvidnih resursa, banke trebaju planirati izvore i strukturu adekvatnog likvidnog potencijala, i u vezi s tim planirati i kreditnu politiku. Ročnost plasmana, odnosno kreditnog portfelja je determinirana upravo ročnošću izvora. S obzirom da je ročna transformacija sredstava kod banaka inherentno povezana s funkcionalnim karakteristikama bankarskog poslovanja, banke kontinuirano kontroliraju i drže ročne debalanse između izvora i plasmana u okviru propisanih minimalnih limita.

-u 000 KM-

Tablica 41: Ročna struktura kredita								
KREDITI	31.12.2011.		31.12.2012.		31.12.2013.		INDEKS	
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	8(4/2)	9(6/4)
1	2	3	4	5	6	7		
Dospjela potraživanja i plaćene izvanbil.obveze	962.707	9,2	1.074.251	10,1	1.175.825	10,8	112	109
Kratkoročni krediti	2.287.597	21,8	2.472.571	23,2	2.360.832	21,8	108	95
Dugoročni krediti	7.237.367	69,0	7.119.302	66,7	7.315.743	67,4	98	103
UKUPNO KREDITI	10.487.671	100,0	10.666.124	100,0	10.852.400	100,0	102	102

U 2013. godini dugoročni krediti su blago povećani za 3% ili 196 milijuna KM, kratkoročni krediti bilježe pad od 5% ili 112 milijuna KM, dok su dospjela potraživanja povećana za 9% ili 102 milijuna KM, što je još jedan pokazatelj pogoršanja naplativosti dospjelih kreditnih potraživanja i problema koje imaju dužnici banaka u servisiranju svojih dugova zbog djelovanja ekonomske krize. U strukturi dospjelih potraživanja 71% se odnosi na privatna poduzeća, 27% stanovništvo i 2% na ostale sektore.

Sektorska analiza po ročnosti za dva najznačajnija sektora pokazuje da su krediti plasirani stanovništvu 85,7% dugoročni, a od ukupno odobrenih kredita privatnim poduzećima na dugoročne se odnosi 48,0%.

U strukturi aktive krediti, kao najznačajnija kategorija, imaju i dalje najveći udjel od 70,2% što je za 1,0 postotni bod manje u odnosu na kraj 2012. godine, a krediti su ostvarili blagi rast od 1,7%. Novčana sredstva su povećana za 11% ili 455 milijuna KM, a njihov udjel, u odnosu na kraj 2012. godine, povećan je sa 26,4% na 28,6%.

Pregled osnovnih pokazatelja likvidnosti je prikazan u sljedećoj tablici. Prelazak na novu regulativu sa 31. 12. 2011. doveo je do značajnog povećanja iznosa ukupnih kredita što je imalo utjecaja na pogoršanje pokazatelja: krediti u odnosu na depozite i uzete kredite, u odnosu na prethodna razdoblja. U 2012. godini zabilježeno je dalje pogoršanje pokazatelja likvidnosti, uzrokovano smanjenjem novčanih sredstava radi povećanja kreditnih aktivnosti i izmirenja dospjelih kreditnih obveza, dok je koeficijent kratkoročne financijske obveze/ukupne financijske obveze bio neznatno poboljššan radi bolje ročne strukture izvora, što je nastavljeno i u prvoj polovici 2013. godine. Povećanje depozita i novčanih sredstava u drugoj polovici 2013. godine dovelo je do blagog poboljšanja pokazatelja u odnosu na 31. 12. 2012.

- u % -

Tablica 42: Koeficijenti likvidnosti			
Koeficijenti	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1	2	3	4
Likvidna sredstva ⁴⁰ / ukupna aktiva	28,9	26,8	28,9
Likvidna sredstva / kratkoročne financ.obveze	49,0	46,2	50,6
Kratkoročne financ.obveze/ ukupne financ.obveze	69,1	68,9	67,9
Kreditni / depoziti i uzeti krediti ⁴¹	84,3	88,1	86,4
Kreditni / depoziti, uzeti krediti i subordinirani dugovi ⁴²	82,9	86,8	85,3

Pokazatelj kredita u odnosu na depozite i uzete kredite je u 2012. godini pogoršan, s istim trendom u prvoj polovici 2013. godine, a koji je zaustavljen u drugoj polovici 2013. godine. Sa 31. 12. 2013. ovaj pokazatelj je kod 12 banaka bio viši od 85% (kritična razina). S jedne strane, to je kod ovih banaka rezultat strukture pasive (relativno značajan udjel kapitala), a s druge strane, visokog udjela kredita u aktivi. FBA posebnu pažnju, pri on site kontrolama, usmjerava na banke kod kojih su utvrđene slabosti u ovom poslovnom segmentu, te nalaže bankama da poduzmu mjere i aktivnosti u cilju poboljšanja razine likvidnosti, te poboljšaju prakse za upravljanje izvorima sredstava, kako bi se osigurale zadovoljavajuće pozicije likvidnosti.

Banke su u 2013. godini redovno ispunjavale obvezu održavanja propisane obvezne rezerve kod Centralne banke BiH. Obvezna rezerva kao značajan instrument monetarne politike, u BiH u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora i financijski nerazvijenog tržišta, jedini je instrument monetarne politike putem kojeg se ostvaruje monetarna kontrola, u smislu prevencije brzog rasta kredita i smanjenja multiplikacije, ali i povećanja likvidnosti banaka u uvjetima utjecaja krize i pojačanog

⁴⁰ Likvidna sredstva u užem smislu: gotovina i depoziti i druga financijska sredstva s preostalim rokom dospijeca manjim od tri mjeseca, isključujući međubankarske depozite.

⁴¹ Iskustveni standardi su: manji od 70%-veoma solidan, 71%-75%-zadovoljavajući, 76%-80%-na granici zadovoljavajućeg, 81%-85%-nedovoljan, preko 85%-kritičan.

⁴² Prethodni koeficijent je proširen, u izvore su uključeni i subordinirani dugovi, što je realniji pokazatelj.

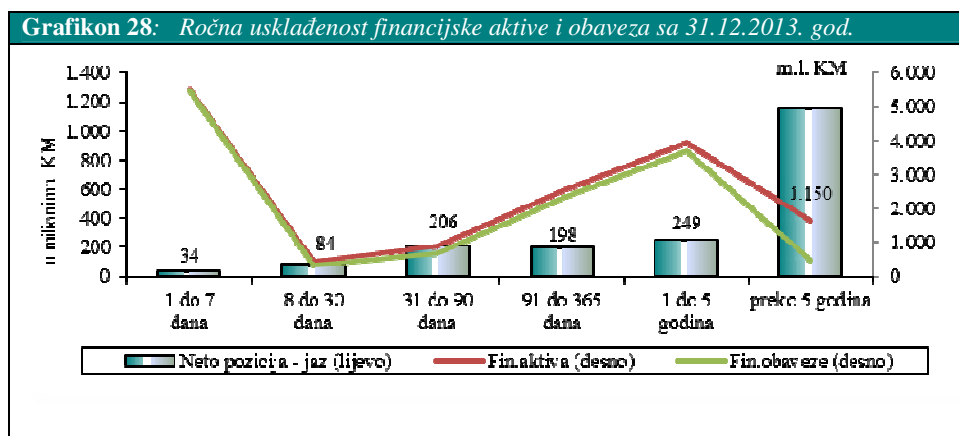
odlirva sredstava iz banaka, kao što se to desilo nakon 1. 10. 2008. u BiH. S druge strane, primjena regulative o deviznom riziku i održavanje valutne usklađenosti s propisanim limitima, utječe također značajno na iznos koji banke drže na računu rezervi kod Centralne banke BiH u domaćoj valuti, čime se osigurava visoka likvidnost banaka pojedinačno i bankarskog sektora.

Sve banke kontinuirano ispunjavaju, i to znatno iznad propisanog minimuma, obvezu dekadnog prosjeka od 20% u odnosu na kratkoročne izvore sredstava i dnevnog minimuma od 10% prema istoj osnovici, što se vidi iz sljedećeg pregleda.

- u 000 KM-

Tablica 43: Pozicija likvidnosti - dekadni prosjek i dnevni minimum					
1	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5(3/2)	6(4/3)
1. Prosječno dnevno stanje novčanih sredstava	3.759.486	3.408.958	3.722.887	91	109
2. Najniže ukupno dnevno stanje novč.sredst.	3.550.990	3.149.188	3.423.657	89	109
3. Kratkoročni izvori sred.(osnovica za obračun)	6.013.102	5.631.431	5.887.967	94	105
4.Iznos obveze :					
4.1. dekadni prosjek 20% od iznosa red.br. 3	1.202.620	1.126.286	1.177.593	94	105
4.2. dnevni minimum 10% od iznosa red.br.3	601.310	563.143	588.798	94	105
5.Ispunjenje obveze : dekadni prosjek					
Višak = red.br.1 – red.br. 4.1.	2.556.866	2.282.672	2.545.294	89	112
6. Ispunjenje obveze : dnevni minimum					
Višak = red.br.2 – red.br. 4.2.	2.949.680	2.586.045	2.834.859	88	110

Ukoliko se promatra ročna usklađenost preostalih dospijuća ukupne financijske aktive⁴³ i obveza, može se zaključiti da je usklađenost dobra, iako nešto lošija u odnosu na 31. 12. 2012.

Na kraju 2013. godine kratkoročna financijska aktiva banaka je bila veća od kratkoročnih obveza za 522 milijuna KM. U odnosu na kraj 2012. godine kada je pozitivni jaz iznosio 276 milijuna KM, to je povećanje od 246 milijuna KM ili 89,1%, što je dovelo i do poboljšanja koeficijenta pokrivenosti kratkoročnih obveza sa 103,2% na 105,9%.

Kratkoročna financijska aktiva je povećana za 4,1%, a kratkoročne financijske obveze za 1,4%. U okviru kratkoročne financijske aktive povećanje je zabilježeno kod novčanih sredstava, koja su veća za 11,5% ili 455 milijuna KM, vrijednosnih papira koji se drže do dospijuća 18,9% ili 13 milijuna KM i aktive za trgovinu 1,8% ili sedam milijuna KM, dok je pad zabilježen kod neto kredita od 1,9%

⁴³ Financijska aktiva iskazana je na neto osnovi (umanjena za ispravke vrijednosti).

ili 80 milijuna KM, novčanih pozajmica danih drugim bankama 33,6% ili 26 milijuna KM i ostale finansijske aktive za 2,3% ili 3,5 milijuna KM. Finansijska aktiva preostalog roka dospjeća preko jedne godine je povećana za 1,9% ili 104 milijuna KM, kao posljedica povećanja kredita za 2,1% ili 111 milijuna KM i smanjenja vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća za 5,5% ili šest milijuna KM.

Na strani obveza s rokom dospjeća do jedne godine, koje su ukupno povećane za blagih 1,4% ili 119 milijuna KM, najveće povećanje se odnosi na depozite koji su veći za 3,2% ili 261 milijun KM, uz smanjenje ostalih finansijskih obveza od 34,4% ili 93 milijuna KM, obveza po uzetim kreditima za 13% ili 32 milijuna KM, iznosa subordiniranih dugova za 38,2% ili 16 milijuna KM i uzetih pozajmica od drugih banaka koje su smanjenje u 100% iznosu ili dva milijuna KM. Obveze s rokom dospjeća preko jedne godine su povećane za 6% ili cca 235 milijuna KM, što je posljedica rasta depozita za 10,6% ili 301 milijun KM i ostalih finansijskih obveza za 16,1% ili devet milijuna KM, uz smanjenje obveza po uzetim kreditima za 7,9% ili 71 milijun KM i obveza po subordiniranim dugovima, koje su manje za 2,8% ili četiri milijuna KM.

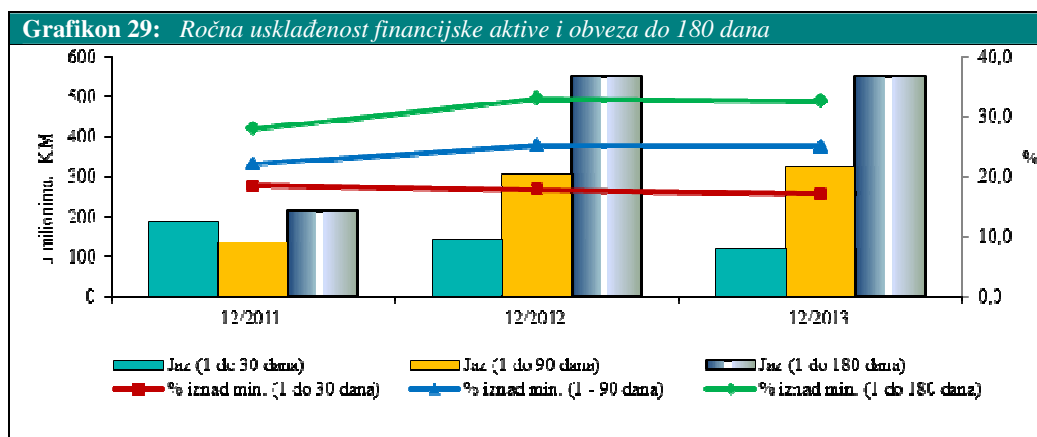
Pored navedenog propisanog minimalnog standarda, vrlo važan aspekt praćenja i analize pozicije likvidnosti je ročna usklađenost preostalih dospjeća stavki finansijske aktive i obveza prema vremenskoj skali, koja je propisanim minimalnim limitima kreirana na vremenski horizont od 180 dana⁴⁴.

- u 000 KM -

Tablica 44: Ročna usklađenost finansijske aktive i obveza do 180 dana					
Opis	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.	INDEKS	
	Iznos	Iznos	Iznos	5 (3/2)	6(4/3)
1	2	3	4		
I. 1-30 dana					
1. Iznos finansijske aktive	5.748.473	5.490.582	5.924.581	96	108
2. iznos finansijskih obveza	5.561.192	5.346.703	5.806.538	96	109
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	187.281	143.879	118.043	77	82
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	103,4%	102,7%	102,0%		
b) Propisani minimum %	85,0%	85,0%	85,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	18,4%	17,7%	17,0%		
II. 1-90 dana					
1. Iznos finansijske aktive	6.511.798	6.355.017	6.809.401	98	107
2. iznos finansijskih obveza	6.378.807	6.048.777	6.485.630	95	107
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	132.991	306.240	323.771	230	106
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,1%	105,1%	105,0%		
b) Propisani minimum %	80,0%	80,0%	80,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	22,1%	25,1%	25,0%		
III. 1-180 dana					
1. Iznos finansijske aktive	7.522.305	7.454.731	7.813.043	99	105
2. iznos finansijskih obveza	7.308.881	6.903.027	7.263.009	94	105
3. Razlika (+ ili -) = 1-2	213.424	551.704	550.034	259	100
<i>Obračun izvršenja propisane obveze u %</i>					
a) Ostvareno %= red.br.1 / red.br.2	102,9%	108,0%	107,6%		
b) Propisani minimum %	75,0%	75,0%	75,0%		
Više (+) ili manje (-) = a - b	27,9%	33,0%	32,6%		

⁴⁴ Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka propisani su postotci za ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza: najmanje 85 % izvora sredstava s rokom dospjeća do 30 dana mora biti angažirano u plasmane s rokom dospjeća do 30 dana, najmanje 80% izvora sredstava s rokom dospjeća do 90 dana u plasmane s rokom dospjeća do 90 dana, i najmanje 75% izvora sredstava s rokom dospjeća do 180 dana u plasmane s rokom dospjeća do 180 dana.

Iz prezentiranih podataka se zaključuje da su se banke na dan 31. 12. 2013. pridržavale propisanih ograničenja i ostvarile bolju ročnu usklađenost finansijske aktive i obveza u odnosu na propisane limite.

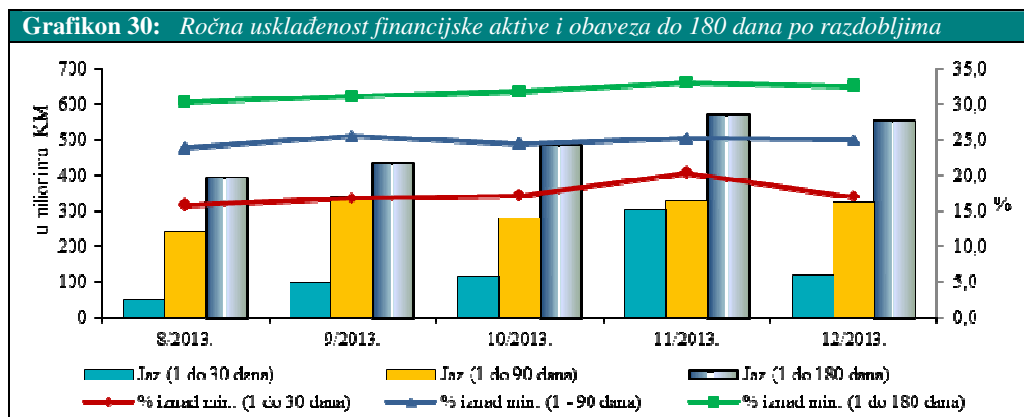

Nakon što je sa 31. 12. 2010. iznos finansijskih obveza bio veći od iznosa finansijske aktive, i to u sva tri vremenska intervala do 180 dana, u 2011. godini dolazi do poboljšanja ročne usklađenosti. Na kraju 2011. godine, finansijska aktiva u sva tri intervala bila je veća od finansijskih obveza, a ostvareni postotci ročne usklađenosti bili su iznad propisanog minimuma za 18,4% u prvom intervalu, 22,1% u drugom i 27,9% u trećem. Trend poboljšanja ročne usklađenosti nastavljen je i u 2012. godini, tako da je sa 31. 12. 2012. finansijska aktiva također bila veća od finansijskih obveza u sva tri intervala dospjeća, uz nešto veće poboljšanje pozicija likvidnosti u intervalu do 90 i do 180 dana, dok je pozitivni jaz u intervalu do 30 dana bio ipak nešto manji u odnosu na 31. 12. 2011. Ostvareni postotci ročne usklađenosti su, kao i na kraju 2011. godine, bili iznad propisanog minimuma, i to za 17,7% u prvom intervalu, 25,1% u drugom i 33,0% u trećem intervalu.

Sa 31. 12. 2013., u intervalu dospjeća do 30 dana je zabilježeno smanjenje pozitivnog jaza zbog većeg povećanja finansijskih obveza, prvenstveno depozita i ostalih finansijskih obveza, od rasta finansijske aktive (novčana sredstva i vrijednosni papiri koji se drže do dospjeća). Neznatno smanjenje je zabilježeno i u intervalu do 90 dana, zbog iste visine rasta od 7,2% finansijske aktive, (prvenstveno novčanih sredstava i vrijednosnih papira koji se drže do dospjeća) i finansijskih obveza (najviše depozita, a zatim obaveza po uzetim kreditima i ostalih obveza). Nešto niži pozitivan jaz je zabilježen i u intervalu do 180 dana, zbog većeg rasta finansijskih obveza, uzrokovanog rastom depozita i ostalih finansijskih obveza koji je kompenziran smanjenjem obveza po uzetim kreditima, dok je finansijska aktiva zabilježila manji rast, zbog smanjenja iznosa kredita (rast novčanih sredstava i smanjenje kredita i pozajmica drugim bankama).

Kao rezultat navedenog, ostvareni postotci ročne usklađenosti su u sva tri intervala nešto niži nego na kraju 2012. godine, ali i dalje su znatno iznad propisanog minimuma, i to u prvom intervalu za 17,0%, u drugom za 25,0% i u trećem intervalu za 32,6%.

U narednom grafikonu daje se trend ročne usklađenosti finansijske aktive i obveza u razdoblju kolovoz-prosinac 2013. godine, po vremenskim intervalima i ostvarenim postotcima usklađenosti u odnosu na zakonom propisane minimalne standarde.

Na temelju svih iznesenih pokazatelja likvidnost bankovnog sustava u F BiH i dalje se ocjenjuje zadovoljavajućom. Međutim, kako je ovaj segment poslovanja i razina izloženosti likvidnosnom riziku u korelaciji s kreditnim rizikom, a imajući u vidu i efekte financijske krize na BiH i utjecaj na bankarski sektor u F BiH, prvenstveno u kontekstu dodatnog pritiska na likvidnost banaka, s jedne strane, zbog loše ročne strukture depozita, te otplate dospjelih kreditnih obveza i znatno manjeg zaduživanja kod međunarodnih financijskih institucija, što je u proteklim godinama bio najkvalitetniji izvor financiranja banaka s aspekta ročnosti, a s druge strane, zbog slabijeg priljeva likvidnih sredstava zbog pada naplativosti kredita, treba istaći da će u narednom razdoblju banke trebati još više pažnje posvetiti upravljanju rizikom likvidnosti, uspostavljanjem i provođenjem politika likvidnosti koje će osigurati izvršenje svih dospjelih obveza na vrijeme, a na temelju kontinuiranog planiranja budućih likvidnosnih potreba uzimajući u obzir promjene u operativnim, ekonomskim, regulativnim i ostalim uvjetima poslovnog okruženja banaka.

FBA će putem izvješća i on site kontrola u bankama pratiti i nadzirati kako banke upravljaju ovim rizikom i da li postupaju sukladno usvojenim politikama i programima.

2.5. Devizni rizik-devizna usklađenost aktive i pasive bilance i izvanbilance

U svom poslovanju banke su izložene značajnim rizicima proizašlim iz mogućih gubitaka po bilančnim i izvanbilančnim stavkama nastalim uslijed promjene cijena na tržištu. Jedan od tih rizika je i devizni rizik (FX) koji nastaje kao rezultat promjena valutnih tečajeva i/ili neusklađenosti razine aktive, pasive i izvanbilančnih stavki u istoj valuti - individualna devizna pozicija ili svih valuta zajedno s kojima banka posluje - ukupna devizna pozicija banke.

U cilju osiguranja primjene i provođenja opreznosnih načela kod obavljanja deviznih aktivnosti banaka, te smanjenja utjecaja deviznog rizika na njihovu profitabilnost, likvidnost i kapital, FBA je donijela Odluku o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka⁴⁵ kojom se reguliraju minimalni standardi za donošenje i provođenje programa, politika i procedura za preuzimanje, praćenje, kontrolu i upravljanje deviznim rizikom, te propisana ograničenja za otvorenu individualnu i ukupnu deviznu poziciju (duga ili kratka), obračunata u odnosu na temeljni kapital banke.⁴⁶

⁴⁵ "Službene novine F BiH", br. 3/03, 31/03, 64/03, 54/04.

⁴⁶ Člankom 8. Odluke o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banke propisana su ograničenja: za individualnu deviznu poziciju za EURO najviše do 30% temeljnog kapitala, za ostale valute do 20% i deviznu poziciju banke najviše do 30%.

Kako bi FBA pratila usklađenost banaka s propisanim ograničenjima i razinu izloženosti deviznom riziku, banke su dužne dnevno izvješćivati FBA. Na temelju kontrole, praćenja i analize dostavljenih izvješća, može se zaključiti da se banke pridržavaju propisanih limita i da obavljaju svoje FX aktivnosti u okvirima istih.

S obzirom da Centralna banka BiH funkcionira kao valutni odbor, gdje je EURO valuta sidro valutnog odbora, u praksi banke nisu izložene deviznom riziku kada je u pitanju najznačajnija valuta EURO.

Prema stanju na dan 31. 12. 2013. na razini bankovnog sustava u valutnoj strukturi aktive banaka udjela stavki u stranim valutama iznosilo je 12,6% ili 1,9 milijardi KM (na kraju 2012. godine 13,4% ili dvije milijarde KM). S druge strane, valutna struktura pasive bitno je drukčija, jer je udjel obveza u stranoj valuti znatno veće i iznosi 46,7% ili 7,2 milijarde KM (na kraju 2012. godine 48,2% ili 7,2 milijarde KM).

U sljedećoj tablici daje se struktura i trend financijske aktive i obveza i devizna pozicija za EURO kao najznačajniju valutu i ukupno.

-u milijunima KM-

Tablica 45: Devizna usklađenost financijske aktive i obveza (EURO i ukupno) ⁴⁷										
Opis	31.12.2012.				31.12.2013.				INDEKS	
	EURO		UKUPNO		EURO		UKUPNO		EURO	UKUPNO
	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	Iznos	Udjel %	6/2	8/4
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
<i>I. Financijska aktiva</i>										
1. Novčana sredstva	1.050	13,8	1.568	18,6	996	13,0	1.516	18,0	95	97
2. Krediti	39	0,5	57	0,7	40	0,5	44	0,5	103	77
3. Krediti s val. klauzulom	6.202	81,4	6.435	76,2	6.285	82,2	6.465	76,9	101	100
4. Ostalo	325	4,3	383	4,5	332	4,3	386	4,6	102	101
Ukupno (1+2+3+4)	7.616	100,0	8.443	100,0	7.653	100,0	8.411	100,0	100	100
<i>II. Financijske obveze</i>										
1. Depoziti	5.220	70,1	5.888	72,3	5.345	72,6	5.990	74,7	102	102
2. Uzeti krediti	1.058	14,2	1.079	13,3	986	13,4	994	12,4	93	92
3. Dep. i kred. s val. klauz.	915	12,3	915	11,2	798	10,9	798	9,9	87	87
4. ostalo	250	3,4	259	3,2	226	3,1	237	3,0	90	92
Ukupno (1+2+3+4)	7.443	100,0	8.141	100,0	7.355	100,0	8.019	100,0	99	99
<i>III. Izvanbilanca</i>										
1. Aktiva	153		153		80		80			
2. Pasiva	235		349		255		359			
<i>IV. Pozicija</i>										
Duga (iznos)	90		106		122		113			
%	5,2%		6,2%		6,6%		6,1%			
Kratka										
%										
Dozvoljena	30%		30%		30%		30%			
Manja od dozvoljene	24,8%		23,8%		23,4%		23,9%			

Ako se analizira struktura stranih valuta, u financijskoj aktivi⁴⁸ dominantan je udjel EURO od 70,3%, što je nešto niže od udjela 31. 12. 2012. (70,4%), zbog smanjenja nominalnog iznosa sa 1,41 milijarde KM na 1,36 milijardi KM. Udjel EURO u obvezama od 90,8% je za 0,5 postotnih bodova više nego na kraju 2012. godine, uz blagi rast nominalnog iznosa za 29 milijuna KM.

⁴⁷ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija.

⁴⁸ Izvor: Obrazac 5-Devizna pozicija: dio financijske aktive (u stranim valutama denominirana u KM). Prema metodologiji, financijska aktiva se do 31.12.2011. iskazivala po neto načelu, odnosno umanjena za rezerve za kreditne gubitke, dok se sa prelaskom na novu metodologiju izračuna umanjena stavki financijske aktive u skladu sa MRS, od 31.12.2011., iskazuje umanjena za ispravke vrijednosti i rezerve za potencijalne obveze.

Međutim, u obračun izloženosti FX riziku ulazi i iznos indeksiranih stavki aktive (kreditni) i obveza⁴⁹, koji je posebno značajan u aktivni (76,9% ili 6,5 milijardi KM) i nominalno je na približno istoj razini u odnosu na 31. 12. 2012. (76,2% ili 6,4 milijardi KM). Na ostale devizne stavke aktive odnosi se 23,1% ili 1,9 milijardi KM sa strukturom: stavke u EURO 16,3% ili 1,4 milijarde KM i ostale valute 6,9% ili 0,6 milijardi KM (na kraju 2012. godine kreditni ugovoreni s valutnom klauzulom u iznosu od 6,4 milijarde KM su imali udjel od 76,2%, a ostale stavke u EURO 16,8% ili 1,4 milijarde KM). Od ukupnih neto kredita (9,7 milijardi KM), cca 66,7% je ugovoreno s valutnom klauzulom, uglavnom vezano za EURO (97,2%).

Na strani izvora, struktura financijskih obveza uvjetuje i determinira strukturu stavki financijske aktive, za svaku valutu pojedinačno. U deviznim obvezama (8,0 milijardi KM) najveći udjel od 81,8% ili 6,5 milijardi KM imaju stavke u EURO (najviše depoziti), dok je udjel i iznos indeksiranih obveza minimalan i iznosi 9,9% ili 0,8 milijardi KM (na kraju 2012. godine udjel obveza u EURO bilo je 80,2% ili 6,5 milijardi KM, a indeksiranih obveza 11,2% ili 0,9 milijardi KM).

Prosmatrano po bankama i ukupno na razini bankovnog sustava F BiH može se konstatirati da se izloženost banaka i sustava FX riziku u 2013. godini kretala u okviru propisanih ograničenja. Sa 31. 12. 2013. dugu deviznu poziciju imalo je 14 banaka, a kratku poziciju tri banke. Na razini sustava iskazana je duga devizna pozicija od 6,1% ukupnog temeljnog kapitala banaka, što je za 23,9 postotnih bodova manje od dozvoljene. Individualna devizna pozicija za EURO iznosila je 6,6% što je za 23,4 postotna boda manje od dozvoljene, pri čemu su stavke financijske aktive bile veće od financijskih obveza (neto duga pozicija).

Iako u uvjetima funkcioniranja valutnog odbora banke nisu izložene deviznom riziku za najznačajniju valutu EURO, dužne su da se pridržavaju propisanih ograničenja za svaku valutu, kao i za ukupnu deviznu poziciju, te da dnevno upravljaju ovim rizikom sukladno usvojenim programima, politikama, procedurama i planovima.

---

⁴⁹ U cilju zaštite od promjena deviznog tečaja banke ugovaraju određene stavke aktive (kreditni) i obveza s valutnom klauzulom (propisom je dozvoljena samo dvosmjerna valutna klauzula).

IV. ZAKLJUČCI I PREPORUKE

Bankarski sektor Federacije BiH u razdoblju provođenja reformi je dostigao zavidnu razinu i predstavlja najrazvijeniji i najsnažniji dio financijskog i ukupnog ekonomskog sustava F BiH. Naredne aktivnosti trebaju biti usmjerene na očuvanje njegove stabilnosti kao prioritetni zadatak u aktualnim stresnim uvjetima, te njegov daljnji napredak i razvoj. Ovi ciljevi su uvjetovani stalnim i budnim angažmanom svih dijelova sustava, zakonodavnih i izvršnih vlasti, a što je preduvjet za stvaranje povoljnijeg ukupnog ekonomskog ambijenta koji bi poticajno djelovao na banke i povratno na realni sektor gospodarstva i stanovništva.

U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka u Federaciji BiH na potencijalno moguće oštrije krizne situacije, FBA je početkom 2013. godine donijela Odluku o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka, čime je isplata dividendi vezana za postojanje kapitalnog zaštitnog amortizera u iznosu od 2,5% u odnosu na propisanu minimalnu stopu adekvatnosti kapitala i stopu temeljnog kapitala banka u odnosu na rizičnu aktivu. U okviru realizacije aktivnosti na implementaciji Strategije, odnosno Revizije Strategije za uvođenje Međunarodnog sporazuma za mjerenje kapitala i standardima kapitala (Bazel II), FBA je u suradnji sa Agencijom za bankarstvo Republike Srpske i uz tehničku pomoć USAID-a, pripremila radne nacрте : Odluke o politici i praksi naknada zaposlenicima banke, Odluke o procjeni podobnosti članova organa banke i Odluke o savjesnom postupanju članova organa banke. Navedene Odluke usvojene su u kolovozu ove godine („Sl. novine F BiH“, br.60/13).

Agencija za bankarstvo FBiH u narednom razdoblju će:

- poduzimati mjere i aktivnosti u okviru svojih nadležnosti za prevladavanje i ublažavanje efekata globalne financijske krize na bankarski sektor u F BiH;
- nastaviti s provođenjem aktivnosti u okvirima svoje nadležnosti na objedinjavanju supervizije na državnoj razini;
- nastaviti kontinuiran nadzor banaka kontrolama putem izvješća i kontrolama na licu mjesta sa težištem na kontrolama dominantnih rizičnih segmenata bankarskog poslovanja, s ciljem da bi supervizija bila još efikasnija i u tom smislu:
  - i dalje insistirati na kapitalnom jačanju banaka, posebno onih koje bilježe nadprosječan rast aktive i smanjenje koeficijenta adekvatnosti kapitala,
  - kontinuirano nastaviti nadzirati banke prvenstveno od sistemskog značaja za razvoj kreditnih aktivnosti u kojima je koncentriran veliki iznos štednje i drugih depozita, a u cilju zaštite deponenata,
  - nastaviti sistematsko praćenje aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma i unaprijediti suradnju s drugim nadzornim i kontrolnim institucijama,
  - raditi, kao i do sada, na dogradnji podzakonske regulative, polazeći od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva kao dio priprema za priključivanje BiH Europskoj uniji,
  - izmijeniti regulativu o kapitalu u cilju kvalitativnog i strukturalnog jačanja kapitala i usklađivanja s kapitalnim zahtjevima Basel II/III;
  - pripremiti i usvojiti plan za vanredne situacije u sklopu pripreme za krizu,
  - razviti i implementirati alat „Sustav ranog upozorenja“ (SRU) u svrhu rane identifikacije financijskih i operativnih neefikasnosti i/ili negativnih trendova u poslovanju banaka,
  - uspostavljati i širiti suradnju sa supervizorskim autoritetima u zemljama iz kojih su investitori prisutni u bankarskom sektoru F BiH, kao i s drugim zemljama u cilju što efikasnije supervizije,
  - unaprijediti suradnju s Udruženjem banaka BiH po svim segmentima bankarskog

poslovanja, organizirati savjetovanja i pružati stručnu pomoć u primjeni zakonske i podzakonske regulative za bankarstvo, unapređivati suradnju po pitanju stručnog osposobljavanja, prijedloga izmjene svih zakonskih propisa koji su postali ograničavajući faktor u razvoju banaka, uvođenju novih proizvoda, naplati potraživanja i potpuno se uključivati u gradnju i funkcioniranje jedinstvenog registra neurednih dužnika - pravnih i fizičkih osoba, s dnevnom ažurnosti podataka.

- kontinuirano operativno usavršavati informacijski sustav koji će omogućiti što ranije upozoravanje i preventivno djelovanje u otklanjanju slabosti u poslovanju banaka;
- nastaviti permanentnu edukaciju i stručno osposobljavanje kadrova;
- ubrzati okončanje postupaka likvidacije na temelju zaključka Upravnog odbora.

Također je potrebno i dalje snažnije angažiranje i drugih institucija i organa u Bosni i Hercegovini i Federaciji BiH na:

- realizaciji Programa mjera za ublažavanje posljedica globalne ekonomske krize i unapređenja poslovnog ambijenta, prihvaćenog od strane Ekonomsko socijalnog vijeća za teritorij F BiH u prosincu 2008. godine, te sukladno dokumentu Vlade F BiH;
- realizaciji zaključka Parlamenta Federacije BiH o uspostavljanju bankarske supervizije na razini države;
- kreiranju i dogradnji regulative za financijski sektor koja se odnosi na djelovanje, status i poslovanje banaka, mikrokreditnih organizacija, društava koja se bave leasingom, osiguravajućih društava, itd.;
- ubrzavanju provođenja ekonomskih reformi u realnom sektoru ekonomije kako bi se isti brže približavao razini ostvarenom u monetarnom i bankarskom sektoru;
- pripremi i usvajanju novog Zakona o bankama/Zakona o kreditnim institucijama;
- pripremi i usvajanju Zakona o kompanijama za upravljanje imovinom;
- pripremanju za kreiranje zakonske regulative za bankarski sektor i financijski sustav polazeći i od Bazelskih načela, Bazelskih okvira kapitala i Europskih bankarskih direktiva;
- uspostavljanju posebnih sudskih odjela za gospodarstvo;
- uspostavljanju efikasnijih postupaka izvršenja zaloga;
- donošenju propisa o zaštiti korisnika financijskih usluga, te potpune odgovornosti dužnika;
- donošenju zakona ili poboljšanju postojećih zakonskih propisa kojim se uređuje oblast sigurnosti i zaštite novca u banci i transportu, i sl.

Kao najbitniji dio sustava, banke bi svoje aktivnosti trebale koncentrirati na:

- potpunu posvećenost kvalitetnom i opreznom poslovanju, te odbrani od utjecaja krize koja je u sadašnjim uvjetima najveća opasnost za banke i za realni sektor gospodarstva i stanovništva;
- pripremi i ažuriranju svojih planova izvanrednih mjera;
- daljnje kapitalno jačanje i osiguranje razine solventnosti srazmjerno rastu aktive i rizika, većoj profitabilnosti, dosljednijoj primjeni usvojenih politika i procedura u sprečavanju pranja novca i financiranja terorizma, i sigurnosti i zaštiti novca u banci i transportu, a sukladno zakonu i podzakonskim aktima;
- jačanje sustava internih kontrola i funkcije unutarnje revizije kao potpuno neovisne u izvršavanju svojih obveza i uloge;
- redovno, ažurno i točno dostavljanje podataka Centralnom registru kredita i Jedinstvenom Centralnom registru računa kod Centralne banke BiH.

Broj: U.O.-57-3/14
Sarajevo, 31. ožujka 2014.

PRILOZI

- PRILOG 1..... Osnovni podaci o bankama u F BiH**
- PRILOG 2..... Zakonski okviri za rad Agencije za bankarstvo F BiH i banaka u F BiH**
- PRILOG 3..... Bilanca stanja banaka u F BiH po shemi FBA**
- PRILOG 4..... Pregled aktive, kredita, depozita i financijskog rezultata banaka u F BiH**
- PRILOG 5..... Štednja stanovništva u bankama u F BiH**
- PRILOG 6..... Izvješće o klasifikaciji aktive i izvanbilančnih rizičnih stavki u bankama u F BiH**
- PRILOG 7..... Račun dobiti i gubitka banaka u F BiH po shemi FBA**
- PRILOG 8..... Izvješće o stanju i adekvatnosti kapitala banaka u F BiH**
- PRILOG 9..... Podaci o zaposlenim u bankama u F BiH**

PRILOG 1

Banke u Federaciji Bosne i Hercegovine - 31.12.2013.

Br.	BANKA	Adresa	Telefon	Direktor
1	BOR BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Obala Kulina bana 18 033/278-520, fax:278-550	HAMID PRŠEŠ
2	BOSNA BANK INTERNATIONAL dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg djece Sarajeva bb 033/275-100, fax:203-122	AMER BUKVIĆ
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kneza Branimira 2b 070/340-341, fax:036/444-235	ALEXANDER PICKER
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	Sarajevo	Obala Kulina bana 9a. 033/497-555, fax:497-589	ALMIR KRKALIĆ
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	Zenica	Trg B&H 1 032/448-400, fax:448-501	SUVAD IBRANOVIĆ
6	KOMERCIJALNO-INVESTICIONA BANKA DD V.KLADUŠA	V.Kladuša	Ibrahima Mržljaka 3 037/771-253, fax:772-416	HASAN PORČIĆ
7	MOJA BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Trg međunarodnog prijateljstva br. 25. 033/586-870, fax:586-880	MIRZA HUREM
8	NLB BANKA dd - TUZLA	Tuzla	Maršala Tita 34 035/259-259, fax:250-596	ALMIR ŠAHINPAŠIĆ
9	PRIVREDNA BANKA SARAJEVO dd - SARAJEVO	Sarajevo	Alipašina 6 033/277-700, fax:664-175	ADNAN BOGUNIĆ
10	PROCREDIT BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Franca Lehara bb 033/250-950, fax:250-971	EDIN HRNJICA
11	RAIFFEISEN BANK dd BiH - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne bb. 033/755-010, fax: 213-851	MICHAEL MÜLLER
12	RAZVOJNA BANKA FEDERACIJE BIH	Sarajevo	Igmanska 1 033/724-930, fax: 668-952	RAMIZ DŽAFEROVIĆ
13	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Fra Andela Zvizdovića 1 033/295-601, fax:263-832	EDIN KARABEG
14	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	Sarajevo	Zmaja od Bosne br. 7. 033/280-300, fax:280-230	SANEL KUSTURICA
15	UNICREDIT BANK dd - MOSTAR	Mostar	Kardinala Stepinca bb 036/312-112, fax:312-121	IVAN VLAHO
16	UNION BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dubrovačka 6 033/561-000, fax: 201-567	SENAD REDŽIĆ
17	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	Sarajevo	M. Tita 13. 033/280-100, fax: 663-399	AMIR RIZVANOVIĆ
18	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	Sarajevo	Dženetića Čikma br. 2. 033/252-230, fax: 252-245	ALI RIZA AKBAŞ

PRILOG

PRAVNI OKVIR ZA RAD AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BiH, BANAKA, MIKROKREDITNIH ORGANIZACIJA I LEASING DRUŠTAVA U FEDERACIJI BiH

I. PROPISI VEZANI ZA USTROJ AGENCIJE ZA BANKARSTVO FEDERACIJE BiH

- Zakon o Agenciji za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 9/96, 27/98, 20/00, 45/00, 58/02, 13/03, 19/03, 47/06, 59/06, 48/08, 34/12 i 77/12),
- Statut Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 42/04),
  - Pravilnik o unutarnjem ustrojstvu Agencije za bankarstvo Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, br. 46/09, 32/10, 65/12, 88/12, 60/13).

II. PROPISI VEZANI ZA NADLEŽNOST POSLOVANJA AGENCIJE

Zakoni

1. Zakon o bankama (“Službene novine F BiH”, br. 39/98, 32/00, 48/01, 27/02, 41/02, 58/02, 13/03, 19/03 i 28/03, 66/13),
2. Zakon o mikrokreditnim organizacijama (“Službene novine FBiH”, broj: 59/06),
3. Zakon o udrugama i fondacijama („Službene novine FBiH“, broj 45/02)
4. Zakon o leasingu („Službene novine FBiH", br. 85/08 i 39/09, 65/13),
5. Zakon o Razvojnoj banci Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 37/08),
6. Zakon o osiguranju depozita u BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 20/02, 18/05, 100/08 i 75/09, 57/13),
7. Zakon o deviznom poslovanju (“Službene novine FBiH”, broj: 47/10),
8. Zakon o sprječavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službeni glasnik BiH“, broj: 53/09).

Odluke i upute Agencije za bankarstvo vezano za rad banaka

1. Odluka o minimalnim standardima upravljanja informacijskim sustavima u bankama BiH („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
2. Odluka o minimalnim standardima upravljanja eksternalizacijom („Službene novine FBiH“, broj: 1/12),
3. Odluka o obliku izvješća koje banke dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (Službene novine FBiH, broj: 110/12 i 15/13),
4. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje koncentracijom rizika banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-pročišćeni tekst),
5. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje kapitalom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-pročišćeni tekst),
6. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje deviznim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-pročišćeni tekst),
7. Odluka o minimumu opsega, oblika i sadržaja programa i izvješća o ekonomsko-financijskoj reviziji banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-pročišćeni tekst),
8. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-pročišćeni tekst),
9. Odluka o utvrđivanju tarife naknada Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 48/12-prečišćeni tekst),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti banaka na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12),
11. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 48/12-pročišćeni tekst i 110/12),

12. Odluka o minimalnim standardima za upravljanjem kreditnim rizikom i klasifikaciju aktive banaka („Službene novine FBiH“, broj 85/11-pročišćeni tekst i 33/12-ispravka i 15/13),
13. Odluka o uvjetima i načinu postupanja banke po prigovoru klijenta („Službene novine FBiH“, broj: 32/10),
14. Odluka o privremenim mjerama za reprogram kreditnih obveza fizičkih i pravnih osoba u bankama („Službene novine FBiH“, br.: 2/10, 86/10, 1/12 i 111/12 i 1/14),
15. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje operativnim rizikom u bankama („Službene novine FBiH“, broj: 6/08 i 40/09),
16. Kriteriji za interno rangiranje banaka od strane Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03 i 6/03 ispr.),
17. Odluka o izvješćivanju o nesolidnim komitentima koji se smatraju specijalnim kreditnim rizikom banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
18. Odluka o uvjetima kada se banka smatra nesolventnom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
19. Odluka o minimalnim standardima za dokumentiranje kreditnih aktivnosti banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
20. Odluka o minimalnim standardima za poslovanje s osobama povezanim s bankom (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
21. Odluka o superviziji banaka i postupcima Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
22. Odluka o minimalnim standardima interne i eksterne revizije u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
23. Odluka o postupku za utvrđivanje potraživanja i raspodjele aktive i pasive prilikom likvidacije banaka (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
24. Odluka o minimalnim standardima sistema interne kontrole u bankama (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
25. Odluka o obračunu kamata i naknada za neaktivne račune (“Službene novine F BiH”, broj: 7/03),
26. Odluka o visini i uslovima dodjele kredita uposlenicima banke (“Službene novine FBiH”, br. 7/03 i 83/08),
27. Odluka o izvaji o imovinskom stanju (“Službene novine FBiH”, broj: 3/03),
28. Odluka o minimalnim standardima za upravljanje tržišnim rizicima u bankama („Službene novine FBiH“, broj 55/07, 81/07, 6/08, 52/08 i 79/09).
29. Odluka o privremenom ograničenju i minimalnim uvjetima za isplatu dividendi, diskrecijskih bonusa i otkup vlastitih dionica od strane banaka („Službene novine FBiH“, broj: 15/13),
30. Uputa za licenciranje i druge suglasnosti Agencije za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 1/14 - pročišćeni tekst),
31. Uputstvo o izmjenjenom načinu formiranja, evidentiranja i izvještajnog iskazivanja rezervi za kreditne gubitke (prosinac 2011, siječanj 2013),
32. Uputa o načinu izvješćivanja privremenog upravnika o poslovanju banke pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
33. Uputa o formi i načinu dodatnog izvješćivanja banaka pod privremenom upravom (19.07.2013. godine),
34. Uputa o načinu izvješćivanja likvidacijskog upravnika o provođenju likvidacije u banci (19.07.2013.godine),
35. Odluka o savjesnom postupanju članova organa banke („Službene novine FBiH, broj: 60/13),
36. Odluka o procjeni članova organa banke („Službene novine FBiH“, broj: 60/13),
37. Odluka o politici i praksi naknada zaposlenicima u banci („Službene novine FBiH, broj: 60/13),

38. Odluka o minimalnim standardima za obavljanje mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj: 95/13 i 99/13),
39. Odluka o postupku kontrole obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
40. Odluka o uvjetima i načinu obavljanja platnog prometa s inozemstvom („Službene novine FBiH“, broj: 95/13),
41. Odluka o postupku kontrole deviznog poslovanja u banci-platni promet („Službene novine FBiH“, broj: 95/13).

Odluke i upute Agencije za bankarstvo vezano za rad mikrokreditnih organizacija

1. Odluka o uvjetima i postupku izdavanja i oduzimanja dozvole za rad i drugih suglasnosti mikrokreditnim organizacijama („Službene novine FBiH“, broj 27/07 i 46/11),
2. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad i suglasnosti za stjecanje vlasničkih udjela ulaganjem i prijenosom imovine mikrokreditne fondacije („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
3. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje dozvole za rad mikrokreditnoj fondaciji nastaloj promjenom oblika mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
4. Odluka o nadzoru poslovanja mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
5. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje mikrokreditne organizacije dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvješćivanja („Službene novine FBiH“, broj 27/07 i 110/12 i 15/13),
6. Odluka o visini i načinu formiranja i održavanja rezervi za pokriće kreditnih gubitaka mikrokreditnih organizacija („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
7. Odluka o ostalim općim uvjetima za poslovanje mikrokreditne organizacije („Službene novine FBiH“, broj 27/07),
8. Odluka o jedinstvenom načinu obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope na kredite i depozite („Službene novine FBiH“, broj: 27/07, 46/09, 46/11, 48/12-prečišćeni tekst),
9. Odluka o uvjetima i načinu postupanja mikrokreditne organizacije po prigovoru klijenta („Službene novine Federacije BiH“, broj 32/10),
10. Odluka o naknadama koje se za rad mikrokreditne organizacije plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH („Službene novine FBiH“, broj 46/11),
11. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti mikrokreditnih organizacija na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj: 48/12),
12. Uputa za izračunavanje i ponderirane i efektivne kamatne stope,
13. Uputa za izračunavanje prilagođenog povrata na aktivu,
14. Uputa za izračunavanje pokazatelja operativne efikasnosti,
15. Uputa za izradu izvješća MKO.

Odluke Agencije za bankarstvo vezano za rad leasing društava

1. Odluka o obliku i sadržaju izvješća koje leasing društva dostavljaju Agenciji za bankarstvo Federacije BiH i rokovima izvješćivanja („Službene novine FBiH“, broj 46/09, 48/12 i 110/12),
2. Odluka o uslovima i postupku za izdavanje i oduzimanje dozvole za obavljanje poslova leasinga („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
3. Odluka o uvjetima i postupku za izdavanje i oduzimanje suglasnosti leasing društvu („Službene novine FBiH“, broj 46/09 i 46/11),

4. Odluka o jedinstvenom načinu i metodi obračuna i iskazivanja efektivne kamatne stope za ugovor o finansijskom leasingu („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
5. Odluka o jedinstvenom načinu i metodi obračuna i iskazivanja leasing naknade po ugovoru o operativnom leasingu („Službene novine FBiH“, broj 46/09 i 48/12),
6. Odluka o minimalnoj visini i načinu formiranja, upravljanja i održavanja rezervi za gubitke i upravljanje rizicima leasing društva („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
7. Odluka o nadzoru leasing društva („Službene novine FBiH“, broj 46/09),
8. Odluka o naknadama koje leasing društva plaćaju Agenciji za bankarstvo Federacije Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj 46/09 i 46/11),
9. Odluka o uvjetima i načinu postupanja leasing društva po prigovoru korisnika leasing usluga („Službene novine FBiH“, broj 48/12),
10. Odluka o minimalnim standardima aktivnosti leasing društava na sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službene novine FBiH“, broj 48/12),
11. Uputa za izradu izvještaja leasing društva (31.01.2013.).

Ostali propisi:

Razvojna Banka FBiH

1. Uredba o kriterijima i načinu vođenja nadzora nad poslovanjem Razvojne banke FBiH, („Službene novine FBiH“, broj 57/08, 77/08 i 62/10),
2. Odluka o utvrđivanju visine naknada za obavljanje nadzora nad radom Razvojne banke FBiH, („Službene novine FBiH“, broj 65/09).

Devizno poslovanje

1. Pravilnik o postupku otvaranja i vođenja deviznih računa i deviznih štednih uloga rezidenata u banci („Službene novine FBiH“, broj 56/10),
2. Pravilnik o uslovima i načinu otvaranja, vođenja i zatvaranja računa nerezidenata u banci („Službene novine FBiH“, broj 56/10),
3. Pravilnik o načinu, rokovima i obrascima izvještavanja o kreditnim poslovima sa inozemstvom („Službene novine FBiH“, broj 79/10),
4. Odluka o iznošenju strane gotovine i čekova („Službene novine FBiH“, broj: 58/10),
5. Odluka o uvjetima i načinu obavljanja mjenjačkih poslova („Službene novine FBiH“, broj 58/10 i 49/11),
6. Odluka o uvjetima za izdavanje odobrenja za otvaranje deviznog računa u inozemstvu („Službene novine FBiH“, broj 58/10),
7. Odluka o plaćanju, naplati i prijenu u devizama i stranoj gotovini („Službene novine FBiH“, broj 58/10),
8. Odluka o načinu i uvjetima pod kojima rezidenti u poslovanju s nerezidentima mogu primiti naplatu ili izvršiti plaćanje u stranoj gotovini i gotovini u konvertibilnim markama („Službene novine FBiH“, broj 58/10),
9. Instrukcija o strukturi i upotrebi Međunarodnog broja bankovnog računa (IBAN) („Službene novine FBiH“, broj 4/07).

Sprečavanje pranja novca

1. Pravilnik o procjeni rizika, podacima, informacijama, dokumentaciji, metodama identifikacije i ostalim minimalnim pokazateljima neophodnim za efikasnu provedbu odredbi Zakona o sprečavanju pranja novca i financiranja terorističkih aktivnosti („Službeni glasnik BiH“, broj: 93/09),

2. Uputa o načinu popune obrazaca i elektronskog unosa podataka za prijavu novčanih transakcija od strane obveznika („Službeni glasnik BiH“, broj 22/11).

III. OSTALI ZAKONI I PROPISI FBiH

1. Zakon o obveznim odnosima (“Službeni list RBiH” broj 2/92, 13/93 i 13/94, „Službene novine FBiH“, broj 29/03 i 42/11),
2. Zakon o platnim transakcijama (“Službene novine FBiH”, broj 32/00 i 28/03),
  - 2.1. Uputa o načinu na koji je banka obvezna izvješćivati komitente-riznice i izvanproračunske fondove (“Službene novine FBiH”, broj 55/00 i 2/01),
  - 2.2. Uputa o formi i sadržaju naloga za plaćanje i procedurama za izvršavanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj 55/00, 2/01, 45/02, 7/04 i 11/04),
  - 2.3. Uputa o otvaranju i zatvaranju računa za obavljanje platnih transakcija i vođenje evidencije (“Službene novine FBiH”, br.: 55/00, 61/05 i 62/11),
  - 2.4. Uputa o obvezi banke prilikom otvaranja bankovnog računa za obavljanje unutarnjih platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, br.: 56/00, 9/01, 28/01 i 46/03),
  - 2.5. Uputa o uspostavljanju Jedinственог регистра imatelja računa u komercijalnim bankama, te sadržaja i načinu vođenja registra računa u Federacije BiH (“Službene novine FBiH”, broj: 14/01),
  - 2.6. Instrukcija o strukturi računa za obavljanje platnih transakcija (“Službene novine FBiH”, broj: 52/00),
  - 2.7. Instrukcija o načinu plaćanja na i sa blokiranih računa, koji se vode u Zavodu za platni promet FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 2/01 i 46/03),
3. Zakon o prestanku važenja Zakona o unutarnjem platnom prometu („Službene novine FBiH“, broj: 56/04),
4. Zakon o čeku (“Službene novine FBiH”, broj: 32/00),
5. Zakon o mjenici (“Službene novine FBiH”, broj: 32/00 i 28/03),
6. Zakon o visini stope zatezne kamate (“Službene novine FBiH”, broj: 27/98 i 51/01, 28/13),
7. Zakon o visini stope zatezne kamate na neizmirena dugovanja (“Službene novine FBiH”, br.: 56/04, 68/04, 29/05 i 48/11, 28/13),
8. Zakon o visini stope zatezne kamate na javne prihode (“Službene novine FBiH”, br.: 48/01, 52/01 i 42/06),
9. Zakon o gospodarskim društvima (“Službene novine FBiH” broj 23/99, 45/00, 2/02, 6/02, 29/03, 68/05, 91/07, 84/08, 88/8-ispr., 7/09-ispr. i 63/10, 75/13),
10. Zakon o preuzimanju dioničkih društava („Službene novine FBiH“, broj: 7/06),
11. Zakon o registraciji poslovnih subjekata u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj 27/05, 68/05 i 43/09),
12. Zakon o javnim poduzećima („Službene novine FBiH“, br.: 8/05, 81/08, 22/09 i 109/12),
13. Zakon o likvidacijskom postupku (“Službene novine FBiH”, broj: 29/03),
14. Zakon o stečajnom postupku (“Sl. novine FBiH”, broj 29/03, 32/04 i 42/06),
15. Zakon o dugu, zaduživanju i garancijama u FBiH („Službene novine FBiH“, br.: 86/07, 24/09 i 44/10) ,
  - 15.1. Pravilnik o evidenciji vanjskog duga u FBiH (“Službene novine FBiH”, broj: 14/08),
  - 15.2. Pravilnik o potrebnoj dokumentaciji za izdavanje prethodnog odobrenja kantonu, općini ili gradu za zaduživanje i izdavanje garancije po osnovi unutarnjeg duga (“Službene novine FBiH”, broj: 14/08),
  - 15.3. Pravilnik o pratećoj dokumentaciji i informacijama neophodnim u proceduri donošenja odluke o izdavanju garancije FBiH i postotku premije i provizije za izdavanje garancija (“Službene novine F BiH”, broj: 14/08),

- 15.4. Pravilnik o evidenciji garancija u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 14/08),
- 15.5. Odluka o uvjetima i procedurama emisije obveznica FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 31/12),
- 15.6. Odluka o uvjetima i procedurama emisije trezorskih zapisa FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 88/12),
16. Zakon o računovodstvu i reviziji u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 83/09),
17. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 64/07 i 80/11),
18. Zakon o klasifikaciji zanimanja u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 111/12),
- 18.1. Odluka o standardnoj klasifikaciji zanimanja u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 40/04, 26/09 i 40/09),
19. Zakon o tržištu vrijednosnih papira ("Službene novine FBiH", broj: 85/08 i 109/12),
20. Zakon o registru vrijednosnih papira ("Službene novine FBiH", broj: 39/98, 36/99 i 33/04),
21. Zakon o komisiji za vrijednosne papire ("Službene novine FBiH" broj: 39/98, 36/99 i 33/04),
22. Zakon o radu ("Službene novine FBiH", broj: 43/99, 32/00 i 29/03),
23. Zakon o vijeću zaposlenika ("Službene novine FBiH", broj: 38/04),
24. Zakon o zapošljavanju stranaca ("Službene novine FBiH", broj: 111/12),
25. Zakon o investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", broj: 85/08),
26. Zakon o društvima za upravljanje fondovima i investicijskim fondovima ("Službene novine FBiH", br.: 41/98, 36/99, 36/00, 27/02, 44/02, 50/03 i 70/04),
27. Zakon o društvima za osiguranje u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj: 24/05 i 36/10),
28. Zakon o posredovanju u privatnom osiguranju ("Službene novine FBiH", broj: 22/05 i 8/10),
29. Zakon o poreznoj upravi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", br.: 33/02, 28/04, 57/09, 40/10, 29/11 i 27/12, 7/13),
30. Zakon o porezu na dobit ("Službene novine FBiH", broj: 97/07, 14/08-ispr. i 39/09),
31. Zakon o porezu na dohodak ("Službene novine FBiH", br.: 10/08, 9/10 i 44/11, 7/13, 65/13),
32. Zakon o doprinosima ("Službene novine FBiH", br.: 35/98, 54/00, 16/01, 37/01, 1/02, 17/06 i 14/08),
33. Zakon o naplati i djelomičnom otpisu dospjelih, a nenaplaćenih doprinosa za socijalno osiguranje ("Službene novine FBiH", broj: 25/06 i 57/09),
34. Zakon o Jedinstvenom ssustavu registracije kontrole i naplate doprinosa ("Službene novine FBiH", broj: 42/09 i 109/12),
35. Zakon o početnoj bilanci stanja poduzeća i banaka ("Službene novine FBiH", broj 12/98, 40/99, 47/06, 38/08 i 65/09),
36. Zakon o reviziji privatizacije državnog kapitala u gospodarskim društvima i bankama ("Službene novine FBiH", broj 55/12),
37. Zakon o utvrđivanju i realizaciji potraživanja građana u postupku privatizacije ("Službene novine FBiH", broj 27/97, 8/99, 45/00, 54/00, 7/01, 32/01, 27/02, 57/03, 44/04, 79/07, 65/09, 48/11 i 111/12),
38. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjih obveza FBiH ("Službene novine FBiH", broj 66/04, 49/05, 5/06, 35/06, 31/08, 32/09, 65/09 i 42/11, 91/13),
39. Zakon o izmirenju obveza na osnovi računa stare devizne štednje u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 62/09 i 42/11, 91/13),
40. Zakon o udrugama i fondacijama ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
41. Zakon o obrtu i srodnim djelatnostima ("Službene novine FBiH", broj 35/09 i 42/11),
42. Zakon o eksproprijaciji ("Službene novine FBiH", broj 70/07, 36/10 i 25/12),
43. Zakon o prestanku važenja Zakona o građenju ("Službene novine FBiH", broj 55/02, 34/07),

44. Zakon o građevinskom zemljištu u FBiH ("Službene novine FBiH", broj 67/05),
45. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom FBiH ("Službene novine FBiH", broj 20/05, 17/06, 62/06, 40/07, 70/07, 94/07 i 41/08),
46. Zakon o slobodi pristupa informacijama u FBiH („Službene novine FBiH“, broj 32/01 i 48/11),
47. Zakon o prekršajima FBiH ("Službene novine FBiH", broj 31/06 i 37/10-ispr.),
48. Zakon o notarima ("Službene novine FBiH", broj 45/02),
49. Zakon o vještacima ("Službene novine FBiH", broj 49/05 i 38/08),
50. Zakon o vlasničko-pravnim odnosima ("Službene novine FBiH", br.: 06/9 i 29/03, 66/13),
51. Zakon o agencijama i unutarnjim službama za zaštitu ljudi i imovine ("Službene novine FBiH", broj: 78/08, 67/13),
52. Zakon o zemljišnim knjigama FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 58/02, 19/03 i 54/04),
53. Zakon o stranim ulaganjima ("Službene novine FBiH", broj: 61/01 i 50/03),
54. Zakon o postupku medijacije ("Službene novine FBiH", broj: 49/07),
55. Zakon o riznici FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 58/02, 19/03 i 79/07),
56. Zakon o Vladi FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06),
57. Zakon o federalnom tužilaštvu FBiH ("Službene novine FBiH", broj 42/02 i 19/03),
58. Zakonu o sudovima u FBiH ("Službene novine FBiH", br.: 38/05, 22/06, 63/10 i 72/10-ispr.),
59. Zakon o izvršnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj 32/03, 52/03, 33/06, 39/06- ispr., 39/09, 74/11 i 35/12),
60. Zakon o privremenom odlaganju od izvršenje potraživanja na temelju izvršnih odluka na teret proračuna FBiH ("Sl. novine FBiH", broj: 9/04 i 30/04),
61. Zakon o upravnom postupku ("Službene novine FBiH", broj: 2/98 i 48/99),
62. Zakon o upravnim sporovima ("Službene novine FBiH", broj: 9/05),
63. Zakon o parničnom postupku ("Sl. novine FBiH", broj: 53/03, 73/05 i 19/06),
64. Zakon o izvanparničnom postupku („Sl. novine FBiH“, broj: 2/98, 39/04 i 73/05),
65. Kazneni zakon FBiH („Službene novine FBiH“, br.: 36/03, 37/03, 21/04, 69/04, 18/05, 42/10 i 42/11),
66. Zakon o kaznenom postupku FBiH ("Službene novine FBiH", br.: 35/03, 37/03, 56/03, 78/04, 28/05, 55/06, 27/07, 53/07, 9/09 i 12/10, 8/13),
67. Zakon o izvršenju kaznenih sankcija u FBiH ("Službene novine FBiH", br.: 44/98, 42/99, 12/09 i 42/11),
68. Zakon o sukobu interesa u organima vlasti u FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 70/08),
69. Zakon o financijsko-informatičkoj agenciji ("Službene novine FBiH", broj: 80/11),
70. Zakon o fiskalnim sustavima ("Službene novine FBiH", broj: 81/09),
71. Zakon o privatizaciji banaka ("Službene novine FBiH", broj: 12/98, 29/00, 37/01 i 33/02),
72. Zakon o arhivskoj građi Federacije BiH ("Službene novine FBiH", broj: 45/02),
  - 72.1. Uredba o organizaciji i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim osobama u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH", broj: 12/03, 22/03),
73. Zakon o priznavanju javnih isprava na teritoriju FBiH ("Službene novine FBiH", broj: 4/98),
74. Zakon o štrajku ("Službene novine F BiH", broj: 14/00),
75. Kolektivni ugovor za granu financija ("Službene novine FBiH", broj: 48/00),
76. Zakon o zaštiti žirana/jamaca u FBiH (Službene novine FBiH broj: 100/13),
77. Zakon o stvarnim pravima („Službene novine FbiH“ broj: 66/13 i 100/13),

78. Zakon o proračunima FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 102/13).

IV. OSTALI ZAKONI I PROPISI BiH

1. Zakon o Centralnoj banci BiH (“Službeni glasnik BiH”, broj 1/97, 29/02, 8/03, 13/03, 14/03, 9/05, 76/06 i 32/07),
2. Zakon o zaštiti potrošača u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 25/06),
3. Zakon o nadzoru nad tržištem u BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 45/04, 44/07 i 102/09),
4. Zakon o konkurenciji („Službene glasnik BiH“, broj 48/05, 76/07 i 80/09),
5. Zakon o politici direktnih stranih ulaganja u BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 4/98, 17/98, 13/03, i 48/10),
6. Zakon o zaštiti osobnih podataka („Službeni glasnik BiH“, br. 49/06, 76/11 i 89/11-ispr.),
7. Zakon o zaštiti tajnih podataka („Službeni glasnik BiH“, broj 54/05 i 12/09),
8. Zakon o elektronskom potpisu („Službeni glasnik BiH“, broj 91/06),
  - a. Odluka o osnovama upotrebe elektronskog potpisa i pružanja usluga ovjeravanja („Službeni glasnik BiH“, broj 21/09),
9. Zakon o klasifikaciji djelatnosti u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 76/06, 100/08 i 32/10),
10. Zakon o zaduživanju, dugu i garancijama BiH („Službeni glasnik BiH“, br. 52/05 i 103/09),
  - a. Odluka kojom se odobrava izdavanje državne garancije („Službeni glasnik BiH“, broj 85/10),
11. Zakon o izmirenju obveza po osnovi računa stare devizne štednje („Službeni glasnik BiH“, broj 28/06, 76/06, 72/07 i 97/11, 100/13),
12. Zakon o računovodstvu i reviziji BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 42/04),
13. Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja unutarnjeg duga BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 44/04),
14. Okvirni zakon o zalozima (“Službeni glasnik BiH“, broj 28/04 i 54/04),
15. Zakon o porezu na dodanu vrijednost (“Službeni glasnik BiH“, broj 9/05, 35/05 i 100/08),
16. Zakon o javnim nabavama BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 49/04, 19/05, 52/05, 94/05, 8/06, 24/06, 70/06, 12/09 i 60/10, 87/13),
17. Zakon o carinskoj tarifi (“Službeni glasnik BiH“, broj 58/12),
18. Zakon o carinskim prekršajima BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 88/05),
19. Zakon o patentu (“Službeni glasnik BiH“, broj 53/10),
20. Zakon o slobodi pristupa informacijama u BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 28/00, 45/06, 102/09 i 62/11, 100/13),
21. Zakon o jedinstvenom matičnom broju (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/01, 63/08 i 103/11),
22. Zakon o udrugama i fondacijama BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 32/01, 42/03, 63/08 i 76/11),
23. Zakon o privremenoj zabrani raspolaganja državnom imovinom BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 18/05, 29/06, 85/06, 32/07, 41/07, 74/07, 99/07 i 58/08),
24. Zakon o upotrebi i zaštiti naziva BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 30/03, 42/04, 50/08 i 76/11),
25. Zakon o fiskalnom vijeću u BiH („Službeni glasnik BiH“, broj 63/08),
26. Zakon o riznici institucija BiH (“Službeni glasnik BiH“, broj 27/00 i 50/08),
27. Zakon o postupku medijacije (“Službeni glasnik BiH“, broj 37/04),
28. Zakon o prijenosu poslovanja medijacije na udruženje medijatora (“Službeni glasnik BiH“, broj 52/05),
29. Zakon o postupku prisilne naplate neizravnih poreza (“Službeni glasnik BiH“, broj 89/05

- i 62/11),
30. Zakon o prekršajima ("Službeni glasnik BiH", broj 41/07 i 18/12),
  31. Zakon o sudu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-pročišćeni tekst, 74/09-ispr. i 97/09),
  32. Zakon o visokom sudskom i tužiteljskom vijeću BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 35/02, 39/03, 42/03, 10/04, 25/04, 93/05, 32/07 i 48/07),
  33. Zakon o tužiteljstvu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 49/09-prečišćeni tekst i 97/09),
  34. Zakon o upravnom postupku ("Službeni glasnik BiH", broj 29/02, 12/04, 88/07 i 93/09, 41/13),
  35. Zakon o upravnim sporovima BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 19/02, 88/07, 83/08 i 74/10),
  36. Zakon o parničnom postupku pred Sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 36/04 i 84/07, 58/13),
  37. Zakon o izvršnom postupku pred sudom BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 18/03),
  38. Zakon o privremenom odgađanju od izvršenja potraživanja po osnovi izvršnih odluka na teret proračuna institucija BiH i međunarodnih obveza BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 43/03 i 43/04),
  39. Kazneni Zakon BiH ("Službeni glasnik BiH", br.: 3/03, 32/03, 37/03, 54/04, 61/04, 30/05, 53/06, 55/06, 32/07 i 8/10),
  40. Zakon o kaznenom postupku BiH ("Službeni glasnik BiH", br.: 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09 i 93/09, 72/13),
  41. Zakon o sukobu interesa u institucijama vlasti BiH ("Službeni glasnik BiH", br.: 13/02, 16/02, 14/03, 12/04, 63/08 i 18/12, 87/13),
  42. Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH ("Službeni glasnik BiH", broj: 16/01).

**BILANS STANJA BANAKA U FBiH PO ŠEMI FBA
AKTIVNI PODBILANS**

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
A K T I V A				
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod depozitnih institucija	4.378.076	3.962.581	4.417.898
1a	Gotov novac i nekamatonski računi depozita	528.721	625.188	627.016
1b	Kamatonski računi depozita	3.849.355	3.337.393	3.790.882
2.	Vrijednosni papiri za trgovanje	300.228	375.032	381.909
3.	Plasmani drugim bankama	79.940	78.522	51.960
4.	Kreditni, potraživanja po poslovima leasinga i dospjela potraživanja	10.487.671	10.666.124	10.852.400
4a	Kreditni	9.524.844	9.591.819	9.676.527
4b	Potraživanja po poslovima leasinga	120	54	48
4c	Dospjela potraživanja po kreditima i poslovima leasinga	962.707	1.074.251	1.175.825
5.	Vrijednosni papiri koji se drže do dospelja	158.237	173.435	180.604
6.	Poslovni prostor i ostala fiksna aktiva	503.802	491.370	476.199
7.	Ostale nekretnine	36.947	30.123	36.786
8.	Investicije u nekonsolidirana povezana poduzeća	42.186	24.756	23.762
9.	Ostala aktiva	281.891	255.247	251.863
10.	MINUS: Ispravke vrijednosti	1.005.659	1.066.424	1.224.677
10a	Ispravke vrijednosti na stavke pozicije 4. Aktive	931.946	1.007.459	1.163.530
10b	Ispravke vrijednosti na pozicije Aktive osim pozicije 4.	73.713	58.965	61.147
11.	UKUPNA AKTIVA	15.263.319	14.990.766	15.448.704
O B V E Z E				
12.	Depoziti	11.124.675	10.961.001	11.523.849
12a	Kamatonski depoziti	10.128.147	9.281.938	9.363.284
12b	Nekamatonski depoziti	996.528	1.679.063	2.160.565
13.	Uzete pozajmice - dospjele obveze	1.762	1.752	1.577
13a	Stanje dospjelih, a neisplaćenih obveza			
13b	Stanje neizmirenih - pozvanih za plaćanje izvanbilančnih obveza	1.762	1.752	1.577
14.	Uzete pozajmice od drugih banaka	2.000	2.000	
15.	Obveze prema vladi			
16.	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	1.319.299	1.141.561	1.039.381
16a	s preostalim rokom dospelja do jedne godine	387.585	244.160	212.485
16b	s preostalim rokom dospelja preko jedne godine	931.714	897.401	826.896
17.	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	206.159	186.675	166.889
18.	Ostale obveze	529.359	480.402	406.621
19.	UKUPNE OBVEZE	13.183.254	12.773.391	13.138.317
K A P I T A L				
20.	Trajne prioritetne dionice	26.059	26.059	11.959
21.	Obične dionice	1.167.513	1.175.547	1.196.633
22.	Emisioni ažio	136.485	136.485	136.485
22a	na trajne prioritetne dionice	8.420	8.420	8.420
22b	na obične dionice	128.065	128.065	128.065
23.	Neraspoređena dobit i rezerve kapitala	376.102	453.269	649.879
24.	Tečajne razlike			
25.	Ostali kapital	81.681	110.281	-303
26.	Rezerve za kreditne gubitke formirane iz dobiti	292.225	315.734	315.734
27.	UKUPNI KAPITAL (20. do 25.)	2.080.065	2.217.375	2.310.387
28.	UKUPNE OBVEZE I KAPITAL (19 +26)	15.263.319	14.990.766	15.448.704
	PASIVNA I NEUTRALNA PODBILANCA	671.241	661.321	638.913
	UKUPNA BILANČNA SUMA BANAKA	15.934.560	15.652.087	16.087.617

PRILOG 4

**PREGLED AKTIVE, KREDITA, DEPOZITA I FINANCIJSKOG REZULTATA
BANAKA U F BiH na dan 31.12.2013.**

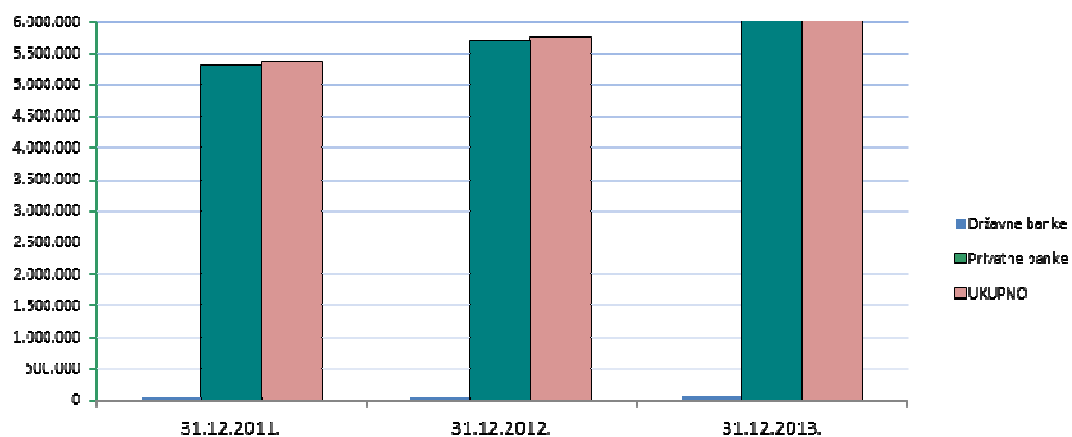
u 000 KM

R. br.	BANKA	Aktiva		Kredit		Depoziti		Financijski rezultat
		Iznos	%	Iznos	%	Iznos	%	Iznos
1	BOR BANKA dd SARAJEVO	246.051	1,6%	183.923	1,7%	133.254	1,2%	653
2	BBI BANKA dd SARAJEVO	563.297	3,6%	345.739	3,2%	391.117	3,4%	2.972
3	HYPO ALPE-ADRIA-BANK dd MOSTAR	1.221.519	7,9%	838.382	7,7%	848.461	7,4%	-116.142
4	INTESA SANPAOLO BANKA D.D. BOSNA I HERCEGOVINA	1.333.194	8,6%	1.114.492	10,3%	887.260	7,7%	13.429
5	INVESTICIONO-KOMERCIJALNA BANKA dd - ZENICA	186.545	1,2%	89.206	0,8%	131.468	1,1%	2.045
6	KOMERCIJALNO INVESTICIONA BANKA dd VELIKA KLADUŠA	72.761	0,5%	40.062	0,4%	46.972	0,4%	1.193
7	MOJA BANKA dd SARAJEVO	198.323	1,3%	137.352	1,3%	158.556	1,4%	220
8	NLB TUZLANSKA BANKA dd TUZLA	803.560	5,2%	621.282	5,7%	631.256	5,5%	4.262
9	PRIVREDNA BANKA dd SARAJEVO	160.732	1,0%	128.550	1,2%	130.044	1,1%	-18.950
10	PROCREDIT BANK dd SARAJEVO	362.473	2,3%	303.547	2,8%	246.144	2,1%	1.106
11	RAIFFEISEN BANK BH dd SARAJEVO	3.800.453	24,6%	2.372.660	21,9%	2.952.683	25,6%	42.505
12	SBERBANK BH dd - SARAJEVO	862.806	5,6%	697.101	6,4%	658.718	5,7%	2.725
13	SPARKASSE BANK dd - SARAJEVO	965.548	6,3%	805.878	7,4%	813.353	7,1%	8.725
14	UNION BANKA dd - SARAJEVO	241.605	1,6%	118.364	1,1%	184.675	1,6%	462
15	UNICREDIT BANKA dd - MOSTAR	3.745.178	24,2%	2.585.081	23,8%	2.848.070	24,7%	55.571
16	VAKUFСКА BANKA dd - SARAJEVO	285.126	1,8%	191.064	1,8%	229.127	2,0%	-5.238
17	ZIRAATBANK BH dd - SARAJEVO	399.533	2,6%	279.717	2,6%	232.691	2,0%	4.234
	UKUPNO	15.448.704	100,0%	10.852.400	100,0%	11.523.849	100,0%	-228

NOVA ŠTEDNJA STANOVNIŠTVA U BANKAMA U F BiH

u 000 KM

	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
Državne banke	50.259	58.050	65.179
Privatne banke	5.311.178	5.698.300	6.135.711
UKUPNO	5.361.437	5.756.350	6.200.890

PRILOG 6

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANCE I VAIZNBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2013.
- KLASIFIKACIJA STAVKI AKTIVE BILANCE -**

u 000 KM

Red br.	STAVKE AKTIVE BILANCE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Kratkoročni krediti	2.072.467	252.948	26.720	6.814	1.883	2.360.832
2.	Dugoročni krediti	6.223.898	572.880	262.288	166.647	13.726	7.239.439
3.	Ostali plasmani	196.946	2.697	59	472	1.612	201.786
4.	Obračunata kamata i naknada	37.241	4.862	3.378	8.420	27.555	81.456
5.	Dospjela potraživanja	39.979	27.049	53.547	315.711	707.756	1.144.042
6.	Potraživanja po plaćenim garancijama	67		397	342	30.977	31.783
7.	Ostala bilančna aktiva koja se klasificira	257.855	4.240	5.446	1.909	25.173	294.623
8.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA KOJA SE KLASIFICIRA (zbroy pozicija od 1. do 7. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke)	8.828.453	864.676	351.835	500.315	808.682	11.353.961
9.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	172.493	79.317	89.502	293.822	808.406	1.443.540
10.	ISPRAVKA VRIJEDNOSTI BILANČNE AKTIVE	116.660	74.845	111.452	221.471	700.248	1.224.676
11.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	96.277	42.368	24.265	103.698	109.006	375.614
12.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI	79.660	30.719	23.019	84.390	61.315	279.103
13.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO BILANČNOJ AKTIVI						155.363
14.	BILANČNA AKTIVA KOJA SE NE KLASIFICIRA (bruto knjigovod. vrijednost)						5.319.420
15.	UKUPNA BILANČNA AKTIVA (bruto knjigovodstvena vrijednost)						16.673.381

PREGLED AKTIVE BILANCE KOJA SE NE KLASIFICIRA I IZNOSA PLASMANA OSIGURANIH NOVČANIM DEPOZITOM

14.a	Gotovina u blagajni i trezoru i novčana sredstva na računu kod Centralne banke BiH, zlato i drugi plemeniti metali	3.054.218
14.b	Sredstva po viđenju i oročena sredstva do mjesec dana na računima kod banaka s utvrđenim investicijskim rejtingom	1.274.497
14.c	Materijalna i nematerijalna imovina	494.422
14.d	Stečena finansijska i materijalna aktiva u procesu naplate potraživanja tijekom godinu dana od dana stjecanja	9.485
14.e	Vlastite (trezorske) dionice	
14.f	Potraživanja za više uplaćene porezne obaveze	14.260
14.g	Vrijednosni papiri namijenjeni trgovanju	134.414
14.h	Potraživanja od Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS, vrijednosni papiri emitirani od strane Vlade BiH, Vlade FBiH i Vlade RS i potraživanja osigurana njihovim bezuvjetnim garancijama plativim na prvi poziv	338.124
	UKUPNO pozicija 14	5.319.420
8a.	Iznos plasmana osiguranih novčanim depozitima	203.827

**KLASIFIKACIJA AKTIVE BILANSA I IZVANBILANČNIH RIZIČNIH STAVKI
na dan 31.12.2013.**

- KLASIFIKACIJA IZVANBILANČNIH STAVKI -

u 000 KM

Red br.	IZVANBILANČNE STAVKE	KLASIFIKACIJA					UKUPNO
		A	B	C	D	E	
1.	Plative garancije	351.161	47.545	942	471		400.119
2.	Činidbene garancije	499.514	89.170	1.374	1.211	275	591.544
3.	Nepokriveni akreditivi	44.176	6.638	531			51.345
4.	Neopozivo odobreni a neiskorišteni krediti	1.294.662	86.045	1.964	805	979	1.384.455
5.	Ostale potencijalne obveze banke	10.565	287		1	119	10.972
6.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE KLASIFICIRAJU (zbroj pozicija od 1. do 5. - osnovica za obračun regulatornih rezervi za kreditne gubitke	2.200.078	229.685	4.811	2.488	1.373	2.438.435
7.	OBRAČUNATE REGULATORNE REZERVE ZA KREDITNE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	42.590	14.230	1.039	1.402	1.373	60.634
8.	REZERVIRANJA PO GUBICIMA ZA IZVANBILANČNE STAVKE	20.146	4.256	1.406	955	1.025	27.788
9.	POTREBNE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA	25.439	10.801	493	816	345	37.894
10.	FORMIRANE REGULATORNE REZERVE IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBIL. STAVKAMA	23.313	10.837	737	1.345	399	36.631
11.	NEDOSTAJUĆI IZNOS REGULATORNIH REZERV IZ DOBITI ZA PROCIJENJENE GUBITKE PO IZVANBILANČNIM STAVKAMA						4.980
12.	IZVANBILANČNE STAVKE KOJE SE NE KLASIFICIRAJU						550.961
13.	UKUPNE IZVANBILANČNE STAVKE						2.989.396
6a.	Iznos potencijalnih obveza osiguranih novčanim depozitom						70.625

PRILOG 7

RAČUN DOBITI I GUBITKA BANAKA U FBiH PO SHEMI FBA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1.	PRIHODI I RASHODI PO KAMATAMA			
a)	Prihodi od kamata i slični prihodi			
1)	Kamatonosni računi depozita kod depozitnih institucija	23.545	3.991	2.461
2)	Plasmani drugim bankama	5.529	3.436	1.964
3)	Kredit i poslovi leasinga	769.774	729.602	703.462
4)	Vrijednosni papiri koji se drže do dospijanja	5.663	6.564	7.496
5)	Vlasnički vrijednosni papiri	909	186	153
6)	Potraživanja po plaćenim izvanbilančnim obvezama		0	0
7)	Ostali prihodi od kamata i slični prihodi	61.264	65.645	65.509
8)	UKUPNI PRIHODI OD KAMATA I SLIČNI PRIHODI	866.684	809.424	781.045
b)	Rashodi po kamatama i slični rashodi			
1)	Depoziti	230.224	218.614	205.187
2)	Uzete pozajmice od drugih banaka	4	276	436
3)	Uzete pozajmice - dospjele obveze	0	0	0
4)	Obveze po uzetim kreditima i ostalim pozajmicama	47.831	36.520	21.253
5)	Subordinirani dugovi i subordinirane obveznice	12.086	10.997	10.050
6)	Ostali rashodi po kamatama i slični rashodi	4.412	3.362	2.376
7)	UKUPNI RASHODI PO KAMATAMA I SLIČNI RASHODI	294.557	269.769	239.302
c)	NETO KAMATA I SLIČNI PRIHODI	572.127	539.655	541.743
2.	OPERATIVNI PRIHODI			
a)	Prihodi iz poslovanja sa devizama	48.198	45.081	42.695
b)	Naknade po kreditima	6.918	7.674	6.986
c)	Naknade po izvanbilančnim poslovima	24.933	24.781	24.902
d)	Naknade za izvršene usluge	178.944	184.256	195.262
e)	Prihod iz poslova trgovanja	368	1.139	3.210
f)	Ostali operativni prihodi	55.681	46.042	44.167
g)	UKUPNI OPERATIVNI PRIHODI a) do f)	315.042	308.973	317.222
3.	NEKAMATNI RASHODI			
a)	Poslovni i direktni rashodi			
1)	Trošk.ispr.vrijed. riz.aktive, rezerviranja za potenc.obveze i ost.vrijed.usklad	190.499	144.750	230.103
2)	Ostali poslovni i direktni troškovi	76.209	76.181	75.621
3)	UKUPNI POSLOVNI I DIREKTNI RASHODI 1) + 2)	266.708	220.931	305.724
b)	Operativni rashodi			
1)	Troškovi plaća i doprinosa	250.783	243.133	246.087
2)	Troškovi poslovnog prostora, ostale fiksne aktive i režija	166.075	158.933	168.794
3)	Ostali operativni troškovi	106.998	98.441	120.634
4)	UKUPNI OPERATIVNI RASHODI 1) do 3)	523.856	500.507	535.515
c)	UKUPNI NEKAMATNI RASHODI	790.564	721.438	841.239
4.	DOBIT PRIJE OPOREZIVANJA	64.209	145.003	158.054
5.	GUBITAK	158.428	17.813	140.328
6.	POREZI	9.252	16.706	17.926
7.	DOBIT PO OSNOVI POVEĆANJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I SMANJENJE ODLOŽENIH POREZNIH OBAVEZA	495	60	147
8.	GUBITAK PO OSNOVI SMANJENJA ODLOŽENIH POREZNIH SREDSTAVA I POVEĆANJE ODLOŽENIH POREZNIH OBEVEZA.	0	188	175
9.	NETO-DOBIT 4. - 6.	54.957	128.173	140.102
10.	NETO-GUBITAK 4. - 6.	-157.933	17.817	140.330
11.	FINANCIJSKI REZULTAT 9.-10.	-102.976	110.356	-228

PRILOG 8

IZVJEŠĆE O STANJU I ADEKVATNOSTI KAPITALA BANAKA U F BiH AKTIVNABILANSA

u 000 KM

R.br.	O P I S	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1	TEMELJNI KAPITAL BANKE			
1.a.	Dionički kapital, rezerve i dobit			
1.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -novčane uplate	1.177.932	1.185.966	1.188.094
1.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.nekumulat. dionice -uložene stvari i prava	12.550	12.550	12.550
1.3.	Iznos emisionih ažia ostvarenih pri uplati dionica	136.485	136.485	136.485
1.4.	Opće zakonske rezerve (rezerve propisane zakonom)	192.752	101.836	206.809
1.5.	Ostale rezerve koje se ne odnose na procjenu kvalitete aktive	262.501	309.179	362.349
1.6.	Zadržana – neraspodijeljena dobit iz prethodnih godina	225.861	167.825	248.901
1.a.	UKUPNO (od 1.1. do 1.6.)	2.008.081	1.913.841	2.155.188
1.b.	Odbitne stavke od 1.a.			
1.7.	Nepokriveni gubici prenešeni iz prethodnih godina	251.187	120.740	112.610
1.8.	Gubitak iz tekuće godine	45.512	17.818	140.330
1.9.	Knjigovodstvena vrijednost vlastitih (trezorskih) dionica u posjedu banke	81	156	156
1.10.	Iznos nematerijalne imovine	57.180	52.590	41.418
1.b.	UKUPNO (od 1.7. do 1.10.)	353.960	191.304	294.514
1.	IZNOS TEMELJNOG KAPITALA: (1.a.-1.b.)	1.654.121	1.722.537	1.860.674
2	DOPUNSKI KAPITAL BANKE			
2.1.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -novčane uplate	3.090	3.090	3.091
2.2.	Dionički kapital - obične i trajne priorit.kumulat. dionice -uložene stvari i prava	0	0	
2.3.	Opće rezerve za kreditne gubitke na kategoriju A – Dobra aktiva	212.248	211.433	215.083
2.4.	Iznos obračunate dobiti u tekućoj godini revidirane i potvrđene vanjskom revizijom	62.564	67.243	71.984
2.5.	Iznos dobiti za koju je FBA izdala rješenje o privremenoj obustavi raspodjele	0	0	0
2.6.	Iznos subordiniranih dugova najviše 50% iznosa Temeljnog kapitala	139.754	120.264	165.473
2.7.	Hibridne konvertibilne stavke - najviše do 50% iznosa Temeljnog kapitala	0	0	0
2.8.	Iznos stavki-obveza trajnog karaktera bez obveze za vraćanje	49.312	65.070	1.416
2.	IZNOS DOPUNSKOG KAPITALA: (od 2.1. do 2.8.)	466.968	467.100	457.047
3	ODBITNE STAVKE OD KAPITALA BANKE			
3.1.	Dio uloženog dioničkog kapitala koji je po ocjeni FBA primljena, a precijenjena vrij.	0	0	0
3.2.	Ulozi u kapital drugih pravnih osoba koji prelaze 5% visine Temeljnog kapitala banke	18.408	3.043	2.844
3.3.	Potraživanja od dioničara sa znač. glas.ppravom - odobrena suprotno propisima	0	85	0
3.4.	VIKR prema dioničarima sa znač. glas. pravom u banci bez sauglasnosti FBA	0	0	0
3.5.	Iznos nedostajućih rezervi za kreditne gubitke po regulatornom zahtjevu	19.386	95.720	158.859
3.	IZNOS ODBITNIH STAVKI OD KAPITALA BANKE: (od 3.1. do 3.5.)	37.794	98.848	161.703
A.	IZNOS NETO KAPITALA BANKE (1.+2.-3.)	2.083.295	2.090.789	2.156.018
B.	RIZIK PONDERIRANE AKTIVE I KREDITNIH EKVIVALENATA	11.286.997	11.078.498	10.999.406
C.	POR (PONDERIRANI OPERATIVNI RIZIK)	965.932	974.201	981.318
D.	PTR (PONDERIRANI TRŽIŠNI RIZIK)	0	0	0
E.	UKUPNI PONDERIRANI RIZICI B+C+D	12.252.929	12.052.699	11.980.724
F.	STOPA NETO-KAPITALA (ADEKVATNOSTI KAPITALA) (A.:E.) X 100	17,0%	17,3%	18,0%

PODACI O ZAPOSLENIM U BANKAMA F BiH

R.br.	BANKA	31.12.2011.	31.12.2012.	31.12.2013.
1	BOR Banka d.d. Sarajevo	57	62	64
2	Bosna Bank International d.d. Sarajevo	235	247	279
3	Hercegovačka banka d.d. Mostar	72		
4	Hypo Alpe Adria Bank d.d. Mostar	647	579	517
5	Intesa Sanpaolo banka d.d. Sarajevo	525	537	528
6	Investiciono Komercijalna banka d.d. Zenica	173	166	164
7	Komercijalno Investiciona banka d.d. Velika Kladuša	71	71	71
8	Moja banka d.d.Sarajevo	171	151	156
9	NLB banka d.d. Tuzla	471	456	442
10	Poštanska banka d.d. Sarajevo	90	85	
11	Privredna Banka d.d Sarajevo	191	179	177
12	ProCredit Bank d.d. Sarajevo	427	344	333
13	Raiffeisen BANK dd Bosna i Hercegovina	1.576	1,552	1.531
14	Sberbank BH d.d. Sarajevo	329	360	411
15	Sparkasse Bank d.d. Sarajevo	432	452	462
16	UNION banka d.d. Sarajevo	177	183	200
17	UniCredit bank d.d. Mostar	1.338	1,305	1.262
18	Vakufska banka d.d. Sarajevo	229	230	225
19	Ziraatbank BH d.d. Sarajevo	158	171	229
	UKUPNO	7.369	7.130	7.051